

สีสันทึ่ลือมพรายจากลวตลายประดับไทย

โดย

นายราชูร คุรุวงศัวัฒนา

วิทยานินพณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

สีเส้นเลื่อมพรายจากกลดลายประดับไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

VIBRATIONAL COLOR FROM THAI DECORATIVE ORNAMENT

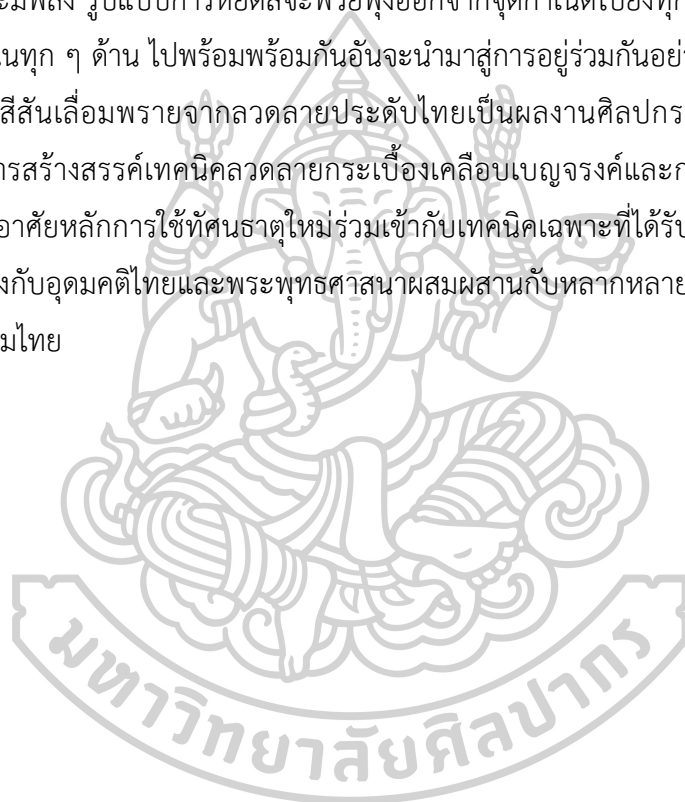
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2020
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

60004213 : ทัศนศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : สีเส้นเชื่อมพลาย, ลวดลายประดับไทย

นาย ราชวุธ คุรวงศ์วัฒนา: สีเส้นเชื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ วิริยญา ดวงรัตน์

ผลงานวิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อ “สีเส้นเชื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” สีเส้นที่เกิดจากการหยดสีเส้นที่กระจกมีความเชื่อมพรายกระจายตัวเรียงกันแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวอันว่องไวและมีพลัง รูปแบบการหยดสีจะพวยพุ่งออกจากจุดกำเนิดไปยังทุกทิศทางเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน ไปพร้อมพร้อมกันอันจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืนนำมาสู่วิทยานิพนธ์สีเส้นเชื่อมพรายจากลวดลายประดับไทยเป็นผลงานศิลปกรรมที่เกิดจากการต่อยอดภูมิปัญญาการสร้างสรรค์เทคนิคลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์และกระจกสีของช่างศิลป์ไทยโบราณ โดยอาศัยหลักการใช้ทัศนธาตุใหม่ร่วมเข้ากับเทคนิคเฉพาะที่ได้รับการสร้างให้เกิดลวดลายสีเส้นเชื่อมโยงกับอุดมคติไทยและพระพุทธศาสนาผสมผสานกับหลากหลายวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย

60004213 : Major (VISUAL ARTS)

Keyword : colorful shimmering, thai ornament

MR. RATCHAWOOT KURUWONGWATTANA : VIBRATIONAL COLOR FROM THAI DECORATIVE ORNAMENT THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR WIRANYA DUANGRAT

The thesis under the name of “colorful shimmering from Thai Ornament”. Colors that align on the surface appear as drops of glass paint shows fast movement and power. Dropping color technique will splash from its origin to so many directions to represent the idea of growing in every aspect belong with the balance and last long life and this idea became “colorful shimmering from Thai Ornament”, is the artwork that related to an old wisdom of Thai’s craftsmanship which are Benjarong porcelain and stain glass technique by using the principle of element with new way to compose combine with specific technique for the creation of patterns and colorful connects to the Thai’s ideology and Buddhism mixed by multicultural and involve with Thai’s architecture.

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ผู้เป็นบุพการี และคชาวุธ ครูวงศ์วัฒนา พี่ชายที่คอยช่วยเหลือเสมอมา ข้าพเจ้าขอขอบคุณครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ภาษาวิชาความรู้ทุก ๆ ท่าน ตั้งแต่เด็กน้อยจนปัจจุบัน และที่สำคัญคุณอาจารย์ภาควิชาศิลปไทยและคณาจารย์คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์วิริญญา ดวงรัตน์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ให้โอกาสแนะนำสั่งสอนจนทำให้ข้าพเจ้าได้พัฒนาตนเองยิ่งขึ้นเรื่อยมา

ขอขอบคุณญาติพี่น้องและเพื่อน ๆ ทุกคนสำหรับมิตรจิตตลอดมาด้วยความดีงามเหล่านี้ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ชุดนี้ จะมีคุณค่าประโยชน์ต่อสังคมและมีส่วนขับเคลื่อนและพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแก่ผู้ที่สนใจในอนาคต

ราชวุธ ครูวงศ์วัฒนา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์.....	3
แนวความคิดในการสร้างสรรค์.....	3
ขอบเขตของการวิจัย/ศึกษา/สร้างสรรค์.....	4
ขั้นตอนการศึกษา.....	4
ระยะเวลาในการทำวิจัย.....	4
วิธีการศึกษา.....	5
แหล่งข้อมูล.....	5
อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า.....	5
บทที่ 2 ข้อมูลในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์.....	6
ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ.....	6
ความเป็นมาของอิทธิพลจากรูปแบบงานสถาปัตยกรรมประดับกระจกสีและงานกระเบื้องเคลือบเขียนสี 7	
ข้อมูลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมว่าด้วยกระเบื้องเคลือบสีและกระจกสีวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม	
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม.....	15
อิทธิพลจากบทความ “เศษซากโบราณสถานกับความเบ่งบานของศิลปะ”.....	24
อิทธิพลความเชื่อทางศาสนาจากคติไตรภูมิในจิตรกรรมไทย.....	25
บทที่ 3 การกำหนดรูปแบบเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	29
วิธีการดำเนินงานและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์.....	29
การสร้างภาพร่าง.....	42
การสร้างผลงานจริง.....	43

ขั้นตอนการสร้างสรรค์.....	43
ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	44
บทที่ 4 การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์	63
การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	63
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 1	77
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 2.....	81
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 3 “อรุณ 1”	83
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 4 “ย่อมม”.....	86
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 5.....	90
การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 6 “จักรวาลแห่งสี่”	92
สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ “สี่สันเลื่อมพรายจากกลดลายุประดับไทย	95
บทที่ 5 บทสรุป	97
รายการอ้างอิง.....	98
ประวัติผู้เขียน	100

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สีพ่นท์แก้ว ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A.....	32
ตารางที่ 2 Set B.....	34
ตารางที่ 3 สีพ่นท์แก้วพ่นกระจก ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based) เลิกผลิตแล้ว	36
ตารางที่ 4 สีพ่นท์แก้ว ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro	38
ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 1	77
ตารางที่ 6 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	81
ตารางที่ 7 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	84
ตารางที่ 8 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4	87
ตารางที่ 9 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5	90
ตารางที่ 10 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6.....	93

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	ภายนอกวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร 7
ภาพที่ 2	ภาพถ่ายภายในพระอุโบสถวัดราชบพิธราชวรวิหาร 8
ภาพที่ 3	แก้วน้ำหอมจากประมาณ 100 ก่อนคริสตกาลถึง ค.ศ. 200 8
ภาพที่ 4	หน้าต่างประดับกระจกสีจากสุเหร่า Nasir al-Mulk ที่ชิราซ (Shiraz) ประเทศอิหร่าน ... 9
ภาพที่ 5	เครื่องถ้วยเบจรงค์ (พ.ศ.1969-1978) สมัยราชวงศ์หมิง 10
ภาพที่ 6	ภาพกระจกกริบบ สถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 12
ภาพที่ 7	กระจกแก้ว Saint Chapelle ตั้งอยู่ที่ลานพระราชวังหลวงกรุงปารีส 12
ภาพที่ 8	ลวดลายซุ้มกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธ สถิตมหาสีมาราม 13
ภาพที่ 9	ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์รูปเทพประนมจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม 14
ภาพที่ 10	ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรม วัดราชบพิธฯ 16
ภาพที่ 11	ภาพลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมฐานพระอุโบสถ วัดราชบพิธฯ 16
ภาพที่ 12	ลวดลายกำแพงกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธฯ..... 17
ภาพที่ 13	ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตฯ.... 17
ภาพที่ 14	ลวดลายฐานกระเบื้องโมเสกจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 18
ภาพที่ 15	ลวดลายประดับกระจกสีจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 19
ภาพที่ 16	ลวดลายประดับกระจกกริบบนรูปปั้นยักษ์จากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 19
ภาพที่ 17	ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกจากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ... 20
ภาพที่ 18	ลวดลายประดับกระจกกริบบจากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม 20
ภาพที่ 19	ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีตรงเสาสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 21
ภาพที่ 20	ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีตรงฐานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม..... 21
ภาพที่ 21	ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี ฐานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม 22
ภาพที่ 22	รูปภาพแผนผังวัดอรุณฯ..... 23
ภาพที่ 23	มหาสมุทรทั้ง 4 มีชื่อเรียกตามสีของผลึกแต่ละเหลี่ยมของเขาพระสุเมรุ 26
ภาพที่ 24	ฐานของเจดีย์ทรงกลมล้านเป็นแบบย่อเก็จ 27

ภาพที่ 25	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A และ set B.....	41
ภาพที่ 26	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based) เลิกผลิตแล้ว ..	41
ภาพที่ 27	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro.....	41
ภาพที่ 28	ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	46
ภาพที่ 29	ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	47
ภาพที่ 30	ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	47
ภาพที่ 31	ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5	48
ภาพที่ 32	ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6	48
ภาพที่ 33	ภาพวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน	49
ภาพที่ 34	การทำน้ำดินสอพองลงในรูปทรงย่อยที่ร่างไว้.....	49
ภาพที่ 35	การ หยดสี น้ำเงินและน้ำเงินเข้มลงบนดินสอพอง	50
ภาพที่ 36	การหยดสีแดงซ้อนทับสีฟ้าลงบนดินสอพอง	50
ภาพที่ 37	การหยดสีเหลืองซ้อนทับสีน้ำตาลสีลงบนดินสอพอง	51
ภาพที่ 38	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	51
ภาพที่ 39	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	52
ภาพที่ 40	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	52
ภาพที่ 41	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	53
ภาพที่ 42	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	53
ภาพที่ 43	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	54
ภาพที่ 44	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	54
ภาพที่ 45	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	55
ภาพที่ 46	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	55
ภาพที่ 47	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	56
ภาพที่ 48	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	56
ภาพที่ 49	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	57
ภาพที่ 50	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	57
ภาพที่ 51	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	58
ภาพที่ 52	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	58
ภาพที่ 53	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	59
ภาพที่ 54	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	59

ภาพที่ 55	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	60
ภาพที่ 56	การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้.....	60
ภาพที่ 57	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	61
ภาพที่ 58	การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง.....	61
ภาพที่ 59	ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์.....	62
ภาพที่ 60	ผลงานทดลองในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.....	65
ภาพที่ 61	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	66
ภาพที่ 62	ผลงานทดลองในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	66
ภาพที่ 63	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.....	67
ภาพที่ 64	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	67
ภาพที่ 65	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	68
ภาพที่ 66	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	68
ภาพที่ 67	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	69
ภาพที่ 68	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	69
ภาพที่ 69	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	70
ภาพที่ 70	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	71
ภาพที่ 71	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4.....	72
ภาพที่ 72	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5.....	73
ภาพที่ 73	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6.....	74
ภาพที่ 74	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7.....	75
ภาพที่ 75	ผลงานในระยาะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 8.....	76
ภาพที่ 76	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1.....	79
ภาพที่ 77	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	79
ภาพที่ 78	ลวดลายและรายละเอียดของผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1.....	80
ภาพที่ 79	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2.....	83
ภาพที่ 80	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3.....	86
ภาพที่ 81	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4.....	89
ภาพที่ 82	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5.....	92
ภาพที่ 83	ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6.....	95

บทที่ 1

บทนำ

ลวดลายประดับกระเบื้องเคลือบเขียนสีและกระจกสีเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่กลายมาเป็นวัฒนธรรมไทยในงานศิลปกรรมไทยหลายแขนง ปรากฏพบงานในช่วงสิบหมู่ของไทย งานศิลปหัตถกรรมเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญของราชสำนักไทย ที่แสดงถึงความสามารถและความคิดร่วมกันระหว่างแนวทางการสร้างสรรค์ของไทยและประเทศต่าง ๆ จากการติดต่อค้าขายจนเกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมทำให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้านมาสร้างสรรค์คิดค้นจนเป็นเอกลักษณ์ของไทย ตัวอย่างเช่น สถาปัตยกรรมของไทยในวัดราชบพิธมีพระอุโบสถที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างจากพระอุโบสถวัดอื่น ๆ คือ ด้านนอกอาคารเป็นศิลปะไทย ส่วนด้านในอาคารเป็นศิลปะยุโรปผสมศิลปะไทย ลักษณะสถาปัตยกรรมที่สำคัญของวัดแห่งนี้ คือ การประดับลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์ และกระจกสีที่เขียนด้วยมือทุกชิ้น ให้ความรู้สึกนุ่มนวล พริ้วไหว มีความละเอียดประณีต วิจิตรบรรจงตามแบบอย่างศิลปะไทย สถาปัตยกรรมวัดอรุณราชวรารามองค์พระปรางค์ยังผสมงานศิลปอย่างไทย-จีน-เทศ อย่างเป็นเอกลักษณ์ และสถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วที่มีงานสถาปัตยกรรมไทยมีการประดับกระจก เช่น โปสธ วิหาร ซ่อฟ้า ไบระกา รวมไปถึงฐานชุกชี เครื่องครุภัณฑ์ต่าง ๆ ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาของช่างไทยเป็นงานศิลปกรรมอันทรงคุณค่า ความนิยมต่อการประดับกระจกสีนั้นเนื่องจากคนสมัยก่อนเห็นความสำคัญในลักษณะของกระจกสีที่มีความมันวาวเมื่อเปล่งแสงออกมาแล้วแลดูคล้ายอัญมณีเวลาแสงส่องมาตกระทบบนผิวกระจกดังนั้นกระจกสีจึงได้รับความนิยมในการนำมาประดับลงในงานแทน อัญมณีจริง งานช่างประดับกระจก เป็นงานช่างรักประเภทหนึ่งของไทยมาแต่โบราณ ด้วยวิธีการทางช่างที่ประดับตกแต่งเครื่องอุปโภคเครื่องครุภัณฑ์บนผิวภายนอกให้ดูงดงามสมบูรณ์

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและศาสนาซึ่งถูกบันทึกและรวบรวมไว้ในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในศาสนสถาน รวมไปถึงตู้พระธรรมและสมุดข่อยโดยช่างไทยได้มีการประดิษฐ์ลวดลายพันซ์พุกษาและลายไทย ให้ถูกใช้ประดับตกแต่งในส่วนต่าง ๆ ของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มความวิจิตรงดงามช่างไทยยังมีการกำหนดโครงสร้างของภาพ เพื่อสร้างบรรยากาศและแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่สอดคล้องตามเนื้อหาเรื่องราว นั้น ส่งผลให้งานศิลปกรรมชิ้นนั้นมีคุณค่า ทางด้านจิตใจ และก่อให้เกิดสุนทรียภาพในการรับรู้เนื้อหาทางด้านพุทธศิลป์ ซึ่งการสร้างวัฒนธรรมของช่างไทยสมัยก่อน มองสิ่งต่าง ๆ อาทิ สถาปัตยกรรมไทยที่มีลวดลายสีสัน คติความเชื่อและหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนา การมองสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แยกแยะเป็นระบบโครงสร้าง มองเป็นสัญญาณ แล้วนำมาวิเคราะห์ตีความเข้าใจ ทอดความ ทำการเทียบเคียงกับบริบทต่าง ๆ ที่รายละเอียดจะทำให้เราเข้าใจถึงที่มาและมูลเหตุแห่งการสร้างโบราณสถานอันเป็นพุทธานุสัติที่แฝงไว้ซึ่งหลักธรรมและสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง การสังเคราะห์วิเคราะห์เชิงลึกในประเด็นที่มา ความหมายทั้งทางกายภาพ และเนื้อหาของ สีสัน ลวดลายประดับจากสถาปัตยกรรมไทยนี้เป็นการกระตุ้นเตือนให้เราตระหนักถึงเนื้อแท้ แก่น ที่อยู่ภายใน ซึ่งอันที่จริงเนื้อความเหล่านั้นก็กำลังแสดงตนให้เห็นอยู่ตรงหน้าอย่างเปิดเผยแต่เราไม่สามารถมองเห็นหรือรับรู้เนื้อแท้จริงที่สะท้อนออกมาได้ สภาวะการณ์เช่นนี้เองที่เรียกว่า "มายาคติ" ความนั้น ได้สื่อด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้รับรู้ เสมือนเป็นธรรมชาติหรือเป็นกระบวนการ ทำให้หลงอย่างหนึ่ง มายาคติ นั้นมิได้ บิดบังอำพรางสิ่งได้ทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าต่อตาเรา อย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันจนไม่ทันสังเกต ว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม จะเห็นได้จากงานสถาปัตยกรรมไทย ล้วนเกิดจากภูมิปัญญาของช่างไทยที่มีความเชื่อความและนำมาต่อยอดผสมผสานเทคนิควัฒนธรรมต่าง ๆ

ผู้สร้างสรรค์ได้เล็งเห็นคุณค่าความงามและคุณสมบัติของ งานสี “เพนท์แก้ว-เพนท์กระจก” มาพัฒนาปรับปรุงยุคสร้างสรรค์ใหม่โดยนำมาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรูปแบบศิลปะนามธรรม (Abstract Art) เป็นการใช้ภาษาภาพในการสื่อความหมายด้วย สี และลวดลาย เพื่อสร้างสัดส่วนซึ่งอาจจะประกอบขึ้นในระดับความเป็นนามธรรมที่แตกต่างกันไปจากการศึกษาข้อมูลศิลปะนามธรรมนั้น ความสำคัญของจิตรกรรมอยู่ที่ความรู้สึกของสีและการจัดรูปทรง (Colour of Form) สำหรับการถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะ มีหลักการสองอย่าง คือความรู้สึกภายนอกและความรู้สึกภายใน

ความรู้สึกภายนอก คือ วัสดุรูปทรงเมื่อสัมผัสเกิดการกระทบต่อการเห็นรูปทรงดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมเกิดความรู้สึกภายในสำหรับการเรียนรู้คุณค่าของรูปทรงนั้น เป็นการสร้างความกลมกลืนขึ้นด้วย สีสัน การเคลื่อนไหว ลีลา จังหวะ ลักษณะผิว สัดส่วน และความเด่นชัดของภาพ เพื่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกเมื่อได้สัมผัสถึงสิ่งที่ไม่อาจชี้เฉพาะไปได้ว่าเป็นอะไร และอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของเทคโนโลยี, ปรัชญาและวิทยาศาสตร์ ตันต่อที่ทำให้ศิลปินสร้างสรรค์งานศิลปะของตัวเองที่มีความหลากหลาย ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพก่อนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและปัญหาในทุกแง่มุมของวัฒนธรรมได้ด้วยเช่นกัน ความสนใจในเรื่องของสีโดยเฉพาะสีที่เป็นเคมีที่เกิดจากการทดลองทางวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันเป็นสี “เพนท์แก้ว-เพนท์กระจก” คุณสมบัติมีความแวววาวสดใส ละเอียดประณีต และเป็นสีที่ดูฉูดฉาดเลื่อมพลาย ข้าพเจ้าจึงเกิดความคิด ค้นหาคณะกรรมการสร้างสรรค์ใหม่ โดยการหยด รูปทรงของสีจะเห็นเป็นจุดสีที่สลับซับซ้อนกันจนเป็นสีเลื่อมพรายการใช้สีให้เกิดปฏิกิริยาสันสะท้อนโดยอาศัยสีคู่ตรงกันข้ามมาจัดวางที่มาจากสถาปัตยกรรมไทยแต่โบราณ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ เรื่องราวแห่งความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ถูกบันทึกและถ่ายทอดมาตั้งแต่อดีตกาล จากอุดมคติของช่างไทยที่ได้อุทิศสร้างเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ด้วยความสามารถ ความคิด และ

แรงบันดาลใจที่มาจากคุณธรรม ให้ปรากฏออกมาเป็นผลงานจิตรกรรมอันอุดมไปด้วยสุนทรียภาพ เพื่อให้ผู้ชมได้ความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่าทางด้านความงามของงานศิลปกรรมนั้น ๆ ดังที่แสดงออกเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติ ไตรภูมิวรรณคดีและชีวิตไทย ด้วยรูปแบบและวิธีการที่มีแต่โบราณ เป็นการถ่ายทอดความเชื่อความศรัทธาของช่างที่มีต่อศาสนา และเพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาโดยตรง คือ เผยแผ่ความดีงามของหลักธรรมคำสอนให้คนทั่วไปได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์

1. เพื่อต้องการถ่ายทอด ความคิดความรู้สึกและอารมณ์ของข้าพเจ้าที่มีต่องานศิลปกรรมไทย ประเภทกระเบื้องเคลือบสีเบญจรงค์และกระจกสีสู่การสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย
2. ข้าพเจ้าต้องการสร้างรูปทรงของสีที่ผสมกลมกลืนกับธรรมชาติ จากขั้นตอนทางจิตรกรรมที่ข้าพเจ้าลงมือปฏิบัติ คือ การหยดสี ทำให้เห็นความงามอันพิเศษที่สื่อถึง การเกิดขึ้นความดี ความรู้สึกทางใจเป็นสาระและเกิดคุณค่าที่สำคัญ
3. เพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในการคิดค้นหาวิธีการในการต่อยอดเทคนิคใหม่ เพื่อใช้ในการแสดงออกถึงคุณค่าและสุนทรียภาพของกระเบื้องเคลือบสีเบญจรงค์และกระจกสีที่เป็นงานศิลปหัตถกรรมของไทย
4. เพื่อต้องการให้สังคมไทยได้ตระหนักถึงวัฒนธรรมทางวัตถุที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และให้ความสำคัญต่อความเรียบง่ายในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย

แนวความคิดในการสร้างสรรค์

หยดสีที่กระจายตัวเรียงกัน มีเงาเป็นประกายวูบวาบสลับซับซ้อนกันหลายสี แสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวอันว่องไวและมีพลัง รูปแบบการหยดนี้พวยพุ่งออกจากจุดกำเนิดไปยังทุกทิศทาง เปรียบเสมือนการเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กันอันจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยหลักการใช้ทัศนธาตุใหม่ร่วมเข้ากับเทคนิคเฉพาะที่ได้สร้างให้เกิดลวดลายสีสันเชื่อมโยงกับอุดมคติไทยและพระพุทธศาสนาผสมผสานหลากหลายวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมของไทย อีกทั้งเป็นการพัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์กับความคิดและภูมิปัญญาไทยเข้ามาประยุกต์เพื่อเชิดชูงานศิลปหัตถกรรมมิให้ห่างหายไปจากสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย/ศึกษา/สร้างสรรค์

ข้าพเจ้ามุ่งแสดงออกทางความคิด การตีความเกี่ยวกับความงามของสถาปัตยกรรมไทย เพื่อสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ มีขอบเขตที่แน่นอนตรงตามจุดมุ่งหมายจึงมีข้อกำหนดดังนี้

1. เนื้อหา

ข้าพเจ้าต้องการตั้งคำถามว่าเพราะเหตุใดวัดจึงมีสถาปัตยกรรมที่มีลวดลาย และสีสันทัดคู่ ฉูดฉาดทั้งที่วัดควรเป็นโบราณสถานที่มีสภาพแวดล้อมอันน้อมนำให้เกิดความสงบจิตใจ หรืออาจเกิดจากความคิดของคนโบราณที่ต้องการกระตุ้นให้คนเข้าวัดมากขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรม ให้นานาประเทศเห็นว่าเรามีศักยภาพและความสามารถ เพื่อเชิดชูวัฒนธรรมบ้านเมืองของตัวเองให้ เทียบเท่ากับประเทศอื่น ข้าพเจ้าจึงสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์เพื่อสะท้อนความคิดเห็นบางอย่าง เกี่ยวกับในพุทธศาสนสถานและให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของความเรียบง่ายในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย

2. รูปแบบ

ด้านรูปแบบในผลงานชุดนี้เป็นการนำเอา ลวดลาย สีสันท่างงานกระเบื้องเคลือบสีและ งานกระจกสีที่มีความเลื่อมพรายโดยการใช้สีที่ส่งผลให้เกิดปฏิกิริยา สั่นสะเทือน เคลื่อนไหวต่อสายตา และอาศัยสีคู่ตรงข้ามมาจัดวางให้อยู่ในรูปแบบแนวระนาบกับสถาปัตยกรรมอันมีองค์ประกอบสามส่วน หลัก ๆ ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวและสมดุล ได้แก่ ความงาม ความมั่นคงแข็งแรงและมีประโยชน์ ให้ความรู้สึกนิ่งสงบในรูปแบบของเส้นและระนาบที่สมดุลกัน

ขั้นตอนการศึกษา

1. ทำการสำรวจพื้นที่ และสถานที่ที่มีการใช้กระเบื้องเคลือบเบญจรงค์และกระจกสีมา ประดับตกแต่ง
2. ค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับหลักทฤษฎีและผลงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แนวความคิด
3. สร้างภาพร่างจากข้อมูลที่ได้ไปลงพื้นที่เพื่อขยายขนาดเป็นผลงานจริงต่อไป
4. ทดลองสร้างสรรค์ผลงานตามที่วางแผน
5. พัฒนาและแก้ไขผลงานที่สร้างสรรค์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ระยะเวลาในการทำวิจัย

ประมาณ 2 ภาคการศึกษาเริ่มงานวิจัย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2562 และเสนอ วิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ ภายในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2564

วิธีการศึกษา

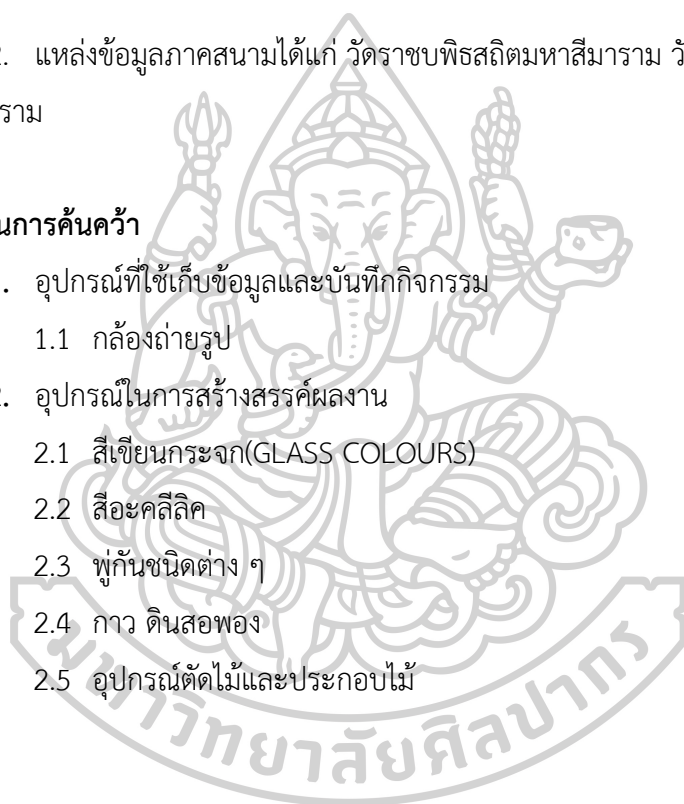
1. รวบรวมข้อมูลของการลงพื้นที่ด้วยการออกสำรวจด้วยตัวเอง
2. รวบรวมข้อมูลศิลปศึกษาวิธีการและแนวคิดของงานศิลปะในรูปแบบที่คล้ายกัน
3. ศึกษา คัดค้นและทดลองสีที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลภาคเอกสาร ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
2. แหล่งข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการค้นคว้า

1. อุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลและบันทึกกิจกรรม
 - 1.1 กล้องถ่ายรูป
2. อุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน
 - 2.1 สีเขียนกระจก(GLASS COLOURS)
 - 2.2 สีอะครีลิค
 - 2.3 พู่กันชนิดต่าง ๆ
 - 2.4 กาว ดินสอพอง
 - 2.5 อุปกรณ์ตัดไม้และประกอบไม้

บทที่ 2

ข้อมูลในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด สีเสื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย เป็นผลงานที่มาจากการต่อยอดการสร้างสรรค์ เทคนิคของ สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและแพร่หลายในปัจจุบันมาพัฒนาใหม่ด้วยการศึกษาและเรียนรู้จากเทคนิคเดิมสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะจิตรกรรมไทยร่วมสมัยโดยอาศัยรูปแบบ ลวดลาย กระจเบื้องสี กระจกสี ที่ประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมไทยผ่านเรื่องราวของความเป็นอุดมคติและความจริง

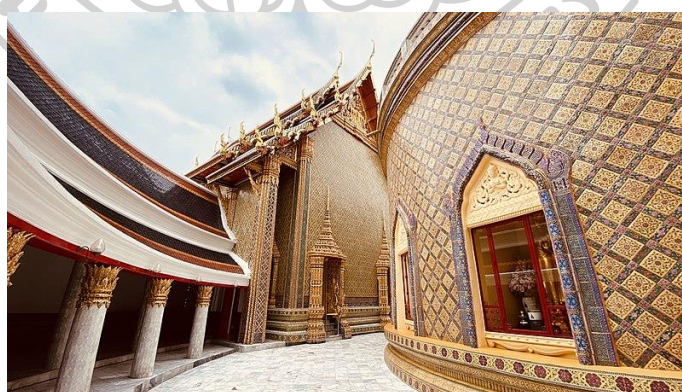
ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

กระจเบื้องเคลือบเบญจรงค์และศิลปะประดับกระจกสีนับเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่เริ่มจะห่างหายไปจากสังคมไทย ซึ่งงานศิลปหัตถกรรมทั้งสองอย่างนี้ได้กลายมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยเทคนิคสี “เพ้นท์แก้ว-เพ้นท์กระจก” (GLASS paint) ปัจจุบันถือว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรม ที่มีวิวัฒนาการจากการทำกระจกสี (Stained glass) และกระจเบื้องเคลือบเบญจรงค์มีกระบวนการเทคนิคที่มีมานานในแวดวงช่างประณีตศิลป์ของไทย เพื่อประดับตกแต่งให้เกิดความสวยงามและสร้างคุณค่าของผลงานชิ้นนั้น ๆ ช่างโบราณโดยมากจะใช้รูปแบบที่เป็นรูปทรงเรขาคณิต(geometric shape)เป็นส่วนเพื่อถ่ายทอดกลายเป็นลายไทยประเภทต่าง ๆ และต้องคิดแบบลวดลายสำหรับประดับกระจกสีและกระจเบื้องเคลือบเบญจรงค์ขึ้นอย่างชัดเจนจึงนำไปสู่ผลงานวิทยานิพนธ์

ในผลงานวิทยานิพนธ์ ชุด “สีเสื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย”ข้าพเจ้าต้องการเสนอมุมมองวิธีสร้างสรรค์ใหม่เพื่อเป็นไปตามยุคสมัย โดยการค้นหาความอิสระ ในตัวผลงานและตัวเทคนิคให้หลุดออกจากความเป็นดั้งเดิม แต่ยังคงรูปแบบกระบวนการทางจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ทดลองหาวิธีการที่มีความใกล้เคียงและรักษาคุณค่าและคุณสมบัติของความแวววาวเสมือนกระจกหรือกระจเบื้องเคลือบโดยนำเสนอ ผ่านรูปแบบ ศิลปะกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) เป็นศิลปะที่เริ่มบิดเบือนไปจากศิลปะแบบเหมือนจริง ด้วยการตัดทอน รูปทรงของจริงให้อยู่ในรูปแบบเรียบง่าย แต่ยังมีเค้าโครงที่เหมือนจริงหลงเหลืออยู่ การสร้างศิลปะกึ่งนามธรรมนี้จะต้องมีจินตนาการในการสร้างสรรค์งาน เพื่อให้ผลงานมีรูปแบบที่แลดูแปลก น่าสนใจ รวมทั้งให้อารมณ์และความรู้สึกไม่จำเจทั้งเนื้อเรื่องและรูปแบบจะไม่ชัดเจนเหมือนศิลปะแบบเหมือนจริง ความเข้าใจในลักษณะงาน แบบกึ่งนามธรรมด้วยคุณค่าของงานจะเน้นโครงสร้างองค์ประกอบสีที่แปลก น่าสนใจ ตื่นเต้น และแนวความคิดหลายด้าน หลายทาง ที่ทำให้การสร้างสรรค์ผลงานเป็นไปในทิศทางที่ตัวข้าพเจ้าเองต้องการนำเสนอ

ความเป็นมาของอิทธิพลจากรูปแบบงานสถาปัตยกรรมระดับกระจกสีและงานกระเบื้องเคลือบเขียนสี

วัดราชบพิธราชมหารวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก เป็นวังเดิมของพระบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ เมื่อ พ.ศ.2412 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าให้สร้างเป็นวัดประจำรัชกาลสถาปัตยกรรมวัดราชบพิธ เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึง ค่านิยม และความเจริญรุ่งเรืองของคนในสมัยก่อนที่มีการนำเครื่องเคลือบเบญจรงค์และกระจกสีมาประดับตกแต่งเครื่องถ้วยเบญจรงค์เป็นเครื่องเคลือบที่ทำกันมานานตั้งแต่สมัยอยุธยาและเฟื่องฟูอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 20 เครื่องเคลือบเบญจรงค์ใช้คู่กับเครื่องลายคราม แต่นิยมใช้กันในชีวิตประจำวัน มากกว่าใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้ เนื่องจากสยามประเทศในสมัยโบราณนับถือ พุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์มาช้านาน เครื่องประกอบพิธีทางศาสนาหลายอย่างมาจาก เครื่องเบญจรงค์และเครื่องถ้วยเงิน ซึ่งนิยมกันว่าเป็นของชั้นสูง เหมาะสำหรับเทพเจ้าเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ชุดหม่อมขุนนางชุดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นิยมใช้เครื่องถ้วยเบญจรงค์ลายเทพพนมมรดกสิ่ง ซึ่งลายเทพพนมนั้นนิยมกันมาแต่ครั้งสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีและได้รับความนิยมมากขึ้นในสมัย อยุธยาตอนปลาย งานกระเบื้องเคลือบสีและกระจกประดับเครื่องถ้วยที่เขียนลวดลายด้วยสีห้าสี ซึ่ง แรกเริ่มมีใช้กันเฉพาะในราชสำนัก ต่อมาได้แพร่ขยายมายังเหล่าขุนนาง คหบดี กระทั่งสู่สามัญชนใน ปัจจุบัน สีที่เขียนลายในปัจจุบันได้พัฒนาจากสีห้าสีมาผสมกันจนมีหลากหลายสีเกิดขึ้น และยัง ปรากฏ พบใน งานศิลปกรรมไทยหลายแขนง เช่น ในช่างสิบหมู่ของไทยซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของราชสำนักไทย และในยุคปัจจุบันที่โลกมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้ งานศิลปหัตถกรรม เหล่านี้เริ่มจะห่างหายไปจากสังคมไทยด้วยเช่นกัน (ภูษงค์ จันทวิช, 2551)

ภาพที่ 1 ภายนอกวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

ที่มา: Natowatt. (2563). วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก https://th.wikipedia.org/wiki/ไฟล์:วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร_004.jpg

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายภายในพระอุโบสถวัดราชบพิธราชนครวัด
ที่มา: Sanook. (2559). **งดงาม..ตั้งต้องมนต์ “6 พระอารามหลวง” ในสมัยรัชกาลที่ 5**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/travel/1401033/>

กระจกสีทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณทั้งที่ ประเทศอียิปต์ และ โรมันซึ่งผลิตสิ่งของทำด้วยแก้วที่ขึ้นไม่ใหญ่นัก บริติชมิวเซียม มีกระจกสำคัญจากสมัยโรมันหนึ่งเรียกว่าถ้วย “Lycurgus” ซึ่งเป็นสีเหลืองมีสแตร์ดซุ่น ๆ แต่จะออกสีม่วงแดงเมื่อถูกแสง(สารานุกรมเสรี, 2564)

ภาพที่ 3 แก้วน้ำหอมจากประมาณ 100 ก่อนคริสตกาลถึง ค.ศ. 200

ที่มา: วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ก). **งานกระจกสี**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/งานกระจกสี>

ในวัดคริสต์ศาสนาสมัยแรก ๆ จากคริสต์ศตวรรษที่ 4 และ 5 มีหน้าต่างที่ใช้ตกแต่งด้วยแผ่นหินปูน อลาบาสเตอร์ (alabaster) บาง ๆ บนกรอบไม้ ลักษณะจะคล้ายกระจกที่มีแบบหน้าต่างประดับกระจกสี แต่ที่คล้ายคลึงกับการทำหน้าต่างประดับกระจกสีมากกว่าคือหน้าต่างที่ทำจากหินและใช้แก้วสีของศิลปะอิสลาม จาก เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ ใน

ภาพที่ 4 หน้าต่างประดับกระจกสีจากสุเหร่า Nasir al-Mulk ที่ชิราส (Shiraz) ประเทศอิหร่าน
ที่มา: วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ก). **งานกระจกสี**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/งานกระจกสี>

“กระจกสี” โดยทั่วไปจะหมายถึงแก้วที่ทำให้เป็นสีโดยการเติม Metallic salts ระหว่างการผลิต ช่างจะใช้กระจกสีในการสร้าง “หน้าต่างประดับกระจกสี” โดยการเอากระจกสีชิ้นเล็ก ๆ มาจัดให้เป็นลวดลายหรือภาพภายในกรอบโดยเชื่อมชิ้นกระจกด้วยกันด้วยเส้นตะกั่ว เมื่อเสร็จแล้วก็อาจจะทาสีและย้อมสีเหลืองตกแต่งอีกเล็กน้อยเพื่อให้ลวดลายเด่นขึ้น นอกจากนั้นคำว่า “กระจกย้อมสี” (Stained glass) จะหมายถึงหน้าต่างกระจกที่วาดทาสีเสร็จแล้วเผาในเตาหลอมก่อนที่จะทิ้งไว้ให้เย็น

“งานกระจกสี” เป็นงานฝีมือที่ศิลปินต้องมีพรสวรรค์ทางศิลปะเพื่อที่จะออกแบบได้ และต้องมีความรู้ทางวิศวกรรมเพื่อที่สามารถประกอบบานกระจกที่ทำไว้ให้แน่นหนาภายในกรอบสิ่งก่อสร้าง โดยเฉพาะกระจกบานใหญ่ ๆ ที่จะต้องรับน้ำหนักของตัวบานกระจกเองและสามารถทนทานต่อสภาวะอากาศภายนอกได้ หน้าต่างบานใหญ่เหล่านี้ยังอยู่รอดมาให้เราชมบ้างตั้งแต่สมัยยุคกลางโดยไม่มีอะไร

เปลี่ยนแปลง ในยุโรปตะวันตกหน้าต่างประดับกระจกสีเป็นจักขุศิลปะชนิดเดียวที่เหลือมาตั้งแต่ยุคกลาง จุดประสงค์ของหน้าต่างประดับกระจกสีมิใช่ให้ผู้มองออกไปดูโลกภายนอกหรือให้แสงส่องเข้ามาใน สิ่งก่อสร้างแต่จะควบคุมผู้อยู่ภายใน จากเหตุผลนี้หน้าต่างประดับกระจกสีจึงอาจเรียกรู้ได้ว่าเป็น “การตกแต่งผนังส่องแสง” (“illuminated wall decorations”) มากกว่าจะเป็นหน้าต่างอย่างตาม ความหมายทั่วไปของหน้าต่างที่ใช้มองออกสู่ภายนอก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564ก)

ปัจจุบันยังมีโรงงานที่ผลิตกระจกสีโดยเฉพาะที่ ประเทศเยอรมนี, สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักร, ประเทศฝรั่งเศส และ ประเทศโปแลนด์ ที่ยังผลิตกระจกสีลักษณะแบบดั้งเดิมโดยใช้ วิธีการทำแบบสมัยโบราณ กระจกสีที่ผลิตโดยวิธีนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในงานปฏิสังขรณ์หน้าต่างกระจกสีที่ สร้างก่อนปีค.ศ. 1920 หน้าต่างกระจกสีสมัยใหม่ และงานหัตถกรรม หลังจากนั้นมักจะใช้แก้ว (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564ก)

การออกแบบหน้าต่างวัดอาจจะเป็นได้ทั้งอุปมาอุปไมยหรือไม่ก็ได้ หน้าต่างอาจจะเป็น ตำนานจากคัมภีร์ไบเบิล ประวัติศาสตร์ หรือ วรรณคดี หรือ ชีวิตของนักบุญ หรือผู้อุปการะวัด หรือ อาจจะเป็นลวดลายสัญลักษณ์ เช่นตราประจำตระกูล การตกแต่งภายในสิ่งก่อสร้างหนึ่งอาจจะเป็นเรื่องราว ในหัวข้อเดียวกันเช่นถ้าเป็นวัดก็อาจจะเป็นเรื่องราวชีวประวัติของพระเยซู หรือนักบุญ หรือผู้สร้างวัด ถ้าเป็นภายในวิทยาลัย กระจกอาจจะมีสัญลักษณ์สำหรับศิลปะหรือวิทยาศาสตร์ หรือภายในบ้าน อาจจะเป็นลวดลายแบบใดแบบหนึ่งที่เจ้าของเลือก (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564ก)

งานกระเบื้องเคลือบเขียนสีหรือเครื่องถ้วยเบญจรงค์ของไทย แรกเริ่มมีใช้กันเฉพาะใน ราชสำนัก ต่อมาได้แพร่ขยายมายังเหล่าขุนนาง คหบดี กระทั่งสู่สามัญชนในปัจจุบัน เบญจรงค์ หมายถึง เครื่องถ้วยที่เขียนลวดลายด้วยสี ห้าสี วิวัฒนาการมาจากเครื่องถ้วยเขียนสีของจีนซึ่งนิยมกันในสมัย พระเจ้าวุ่นลี่ แห่งราชวงศ์หมิง

ภาพที่ 5 เครื่องถ้วยเบญจรงค์ (พ.ศ.1969-1978) สมัยราชวงศ์หมิง

ที่มา: River City Bangkok. (2559). **ขามเบญจรงค์ลายเทพนมรสสิงห์**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/RiverCityBangkok/posts/811586815637957/>

ส่วนเครื่องถ้วยเบญจรงค์ของไทยเข้าใจว่าสั่งทำจากเมืองจีนที่เตาจิ่งเต๋อเจินอันเป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยหลวงของจีน โดยส่งแบบแลวดลายไปให้ เครื่องถ้วยเบญจรงค์จึงมีความผสมผสานระหว่างศิลปะไทย-จีนที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองเป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ทางการค้าที่มีมาอย่างยาวนานของทั้งสองประเทศผ่านภาชนะดินเผาเคลือบสีสังคายนานหลายปี เครื่องถ้วยจีนที่นิยมนำเข้ามาในประเทศไทย ยุคแรกเป็นเครื่องถ้วยจีนที่สั่งเข้ามาทางภาคเหนือ คือทางเมืองเชียงใหม่ ตาก สุโขทัย ได้เคยพบเครื่องถ้วยที่ได้สั่งเข้ามาทั้งที่เป็นของคุณภาพดีเยี่ยม ปานกลาง และคุณภาพค่อนข้างต่ำ ซึ่งก็เป็นไปตามฐานะของผู้คนในสังคมในขณะนั้น จึงทำให้วัดราชบพิธ มีสถาปัตยกรรมของกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์เป็นหลัก รองลงมาจะมีการประดับพื้นผิวของงานช่างทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรมหรือประณีตศิลป์ด้วยแผ่นกระจกที่ได้รับการตัดแบ่งและแต่งเป็นชิ้นเล็ก ชิ้นน้อยที่มีสีเดียวหรือสีต่างกันติดต่อกันเป็นลวดลายโดยใช้รักสมุกเป็นกาวยึดระหว่างพื้นผิวกับกระจก (ภุชงค์ จันทวิช, 2551)

งานประดับกระจกมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือกระจกมีความมันแวว สะท้อนแสง เป็นวัสดุที่เปล่งประกายแสงออกคล้ายอัญมณี มีความคงทนถาวรต่อแดดฝน ช่วยป้องกันมิให้วัตถุที่กระจกปิดทับเสื่อมสลายง่าย งานประดับกระจกและงานหุงกระจก ที่ใช้ในงานศิลปกรรมไทยหลายแขนง ปัจจุบันนี้เราใช้กระจกที่มาจากต่างประเทศซึ่งในสมัย รัชกาลที่ 3 งานหุงกระจกประดับกระจกรุ่งเรืองมากเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในช่างสิบหมู่

กระจกประดับในงานศิลปกรรมไทยมี 2 ชนิด คือ กระจกแก้วและกระจกเกรียบหรือกระจกจีน เป็นการดาด(เท)แก้ว ลงบนแผ่นดีบุกหรือแผ่นตะกั่ว ทำได้หลายสี เช่น สีแดง สีขาว สีเขียว สีฟ้า สีขาว ตัดง่าย ๆ ด้วยกรรไกร สั่งมาจากจีนจึงเรียกกระจกจีน ส่วนกระจกแก้ว เป็นกระจกที่นิยมใช้กัน ในยุคนี้ เนื่องจากกระจกจีนไม่มีการผลิตแล้ว มีความหนาตัดยากแต่ก็ไม่ยากมากนักหากฝึกฝนชั่วโมงเดียวก็หน้าจะตัดได้ดีพอควร จากการที่ข้าพเจ้าศึกษารูปแบบกระจกที่ใช้กันในเมืองไทยได้พบกระจกอีกรูปแบบหนึ่งคือแก้วอั้งวะหรือกระจกจือ เป็นกระจกประเภทเดียวกับจีนหรือกระจกเกรียบ เป็นการดาดลงบนแผ่นตะกั่วหรือดีบุก สีสันไม่แวววาวเหมือนกระจกแก้ว แต่ก็ให้ความนุ่มนวลตาสามารถตัดโค้งงอได้ด้วยกรรไกรธรรมดา

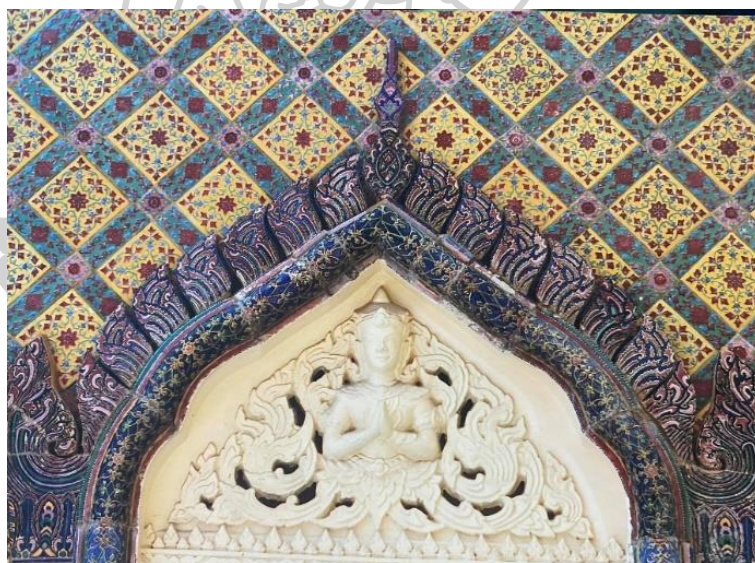

ภาพที่ 6 ภาพกระจกกรึบ สถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 7 กระจกแก้ว Saint Chapelle ตั้งอยู่ที่ลานพระราชวังหลวงกรุงปารีส
ที่มา: มนุษย์ไฟฟ้า. (ม.ป.ป.). **Stained Glass ศิลปะบนกระจกแก้ว**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564.
เข้าถึงได้จาก <https://www.bareo-isyss.com/service/art-culture/stained-glass-ศิลปะบนกระจกแก้ว/>

งานประดับกระจกและงานกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์นั้น มีรูปแบบและสีสันทันกัน เมื่อมีการนำมาตกแต่งวัดวาอาราม กระทั่งพระราชวังอันโอ่อ่า ทำให้เกิดประกาย ประดูลัญฉิมณีที่วูบวาบเมื่อแสงมากระทบเกิดเป็นสุนทรียภาพทางความงามในรูปแบบของงานศิลปกรรมไทย เครื่องถ้วยเบญจรงค์คือหลากหลายสี เพราะคำว่าเบญจรงค์แปลว่า เครื่องถ้วยห้าสี เบญจรงค์มีแม่สีสำคัญคือ สีเขียว สีขาว สีแดง สีเหลือง เป็นสีในหมวดหมู่ใหญ่ ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการของสีหรือสีต่าง ๆ อาจเป็นสัญลักษณ์ของวันอันเกิดจากการเดินทางของดวงดาวในระบบสุริยะจักรวาล ทำให้เกิดเป็น วัน เดือน ปี สีสนสไตในเครื่องถ้วยชนิดนี้เป็นที่นิยมในพุทธศวรรษที่ 22-23 ซึ่งตรงกับสมัยรัชกาลพระเจ้าคังซีหรือคังฮี หย่งเจิ้น และเฉียนหลงหรือเคียนหลง ซึ่งเป็นยุคทองของการผลิตเครื่องถ้วยชามตามความต้องการของตลาดในสมัยนั้น ตรงกับสมัยอยุธยาที่การติดต่อค้าขายเฟื่องฟูทั้งตลาดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีน และอินเดีย ความนิยมสีฉูดฉาดจากอินเดีย เปอร์เซีย ย่อมส่งผลมาจากอิทธิพลของเสื้อผ้าอาภรณ์ มายังเครื่องถ้วยชามที่สั่งเข้ามาในสมัยนั้น ถ้วยชามเบญจรงค์เงินเป็นสิ่งที่ถูกสั่งเข้ามาเป็นพิเศษเพื่อใช้เป็นชุดรับพระหรือชุดเลี้ยงพระ เป็นชุดอาหารหรือเครื่องบูชาสำหรับบูชาเทวดา ตลอดจนเป็นเครื่องใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีได้ใช้ในชีวิตประจำวัน (เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล, 2555)

ภาพที่ 8 ลวดลายซุ้มกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 9 ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์รูปเทพประนมจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ
วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

เครื่องถ้วยเบญจรงค์ในชุดเทพนมหรือสิ่งซึ่งมักจะพบใน ศาสนสถานหรือวังเจ้านายเท่านั้น เป็นข้อสังเกตเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่าที่ผ่านมาโดยเฉพาะที่วัดราชบพิธเป็นวัดที่ปูผนังด้วยกระเบื้องลายเทพนม มีลักษณะคล้ายกับกระเบื้องอาชาละจุดซึ่งเป็นกระเบื้องโปรตุเกสหรือดัตช์ เป็นกระเบื้องเขียนสีเคลือบ ทรายกลุ่สมุสลิผสมดัตช์ แต่ได้เขียนเป็นลายนิยมแบบไทยคือลายเทพนม กระเบื้องอาชาละจุด นี้เป็น กระเบื้องที่ผลิตด้วยความละเอียดโดยใช้อุณหภูมิ 1,100 องศาเซลเซียส และเข้าเผาานาน 18 ชั่วโมง เเผาเคลือบ 9 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 1,000 องศาเซลเซียส ขึ้นตอนตากแห้งก่อนเข้าเผาอีก 4 เดือน และใช้ของหนักทับด้านบนเพื่อป้องกันการบิดเบี้ยวของผลิตภัณฑ์ อีกทั้งต้องลงทุนลงแรงและใช้ฝีมือประณีตทุกชั้นทุกตอน ดังนั้นเครื่องถ้วยเบญจรงค์และกระเบื้องเบญจรงค์ จึงเป็นสินค้าสำคัญเป็นแม่แบบแห่ง ศิลปะของเครื่องถ้วย ที่มีความนิยมกันโดยมีเสื่อมคล้ายนอกจากจะหยุดไปเป็นด้วยเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมตามกาลเวลาและโอกาส

เครื่องถ้วยเบญจรงค์และศิลปะประดับกระจกสีได้กลายมาเป็นศิลปกรรมไทยโดยผ่าน ราชสำนักไทยโดยการรับอิทธิพลจากประเทศต่างที่มีการติดต่อค้าขายเป็นส่วนใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้าน และได้พัฒนาต่อยอดสร้างสรรค์ ความคิด และภูมิปัญญาของไทยเข้ามาประยุกต์จนกลายมาเป็น ศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งในยุคนั้นเป็นความนิยมของสังคมหรือโลกใหม่ที่เกิดความเจริญทั่วยุโรป แม้ว่า แต่เดิมงานประดับกระจกจะเป็นงานที่สร้างขึ้นเพื่อการประดับสิ่งก่อสร้างและสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับ สถาปนพระมหากษัตริย์และพระศาสนาเท่านั้น แต่ปัจจุบันนอกเหนือจากการสร้างวัดวาอารามยังนิยม

ใช้งานประดับกระจกอยู่การพาณิชย์และโรงแรมรวมทั้งงานหัตถกรรมของประชาชนทั่วไปก็นิยม การประดับกระจกด้วยเช่นกัน (สุรพล ดำริห์กุล, 2542) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจและอิทธิพลในการสร้างสรรค์ผลงาน วิทยานิพนธ์ชุดนี้เกิดขึ้นจากการนำสี “เพนท์แก้ว-เพนท์กระจก” เป็นเทคนิคที่ถูกพัฒนาต่อยอดให้มีกระบวนการใช้งานที่ง่ายขึ้นจากอดีตแต่ยังคงลักษณะที่ให้ความรู้สึกถึงงานกระจกสี และกระเบื้องเคลือบสีมาสร้างสรรค์ในรูปแบบเฉพาะตน ศึกษาจากเทคนิควิธีการของช่างไทยโบราณ นิยมวิธีการตัดแบบรูปทรงเรขาคณิตและอีกประการหนึ่งคือกระบวนการยัดที่โดยส่วนมากแล้วในสมัยก่อนมักใช้ยางรักเป็นตัวยึดติดกับกระจก ซึ่งกระบวนการแบบโบราณดั้งเดิม ข้าพเจ้าได้นำเทคนิค และกระบวนการรองพื้นงานแบบจิตรกรรมไทย ดินสอพองกับกาว ที่เป็นเทคนิคการทำผนังจิตรกรรมโบราณมาเป็นตัวรองพื้นผลงานซึ่งเป็นวัสดุที่มีความแข็งแรง เป็นวัสดุจากธรรมชาติให้ความรู้สึกถึงฝาผนังโบราณ

ข้อมูลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมว่าด้วยกระเบื้องเคลือบสีและกระจกสีวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณราชวราราม

การหาข้อมูลจากสีเพ้นท์กระจกเป็นตัวกำหนดให้เกิดความสนใจนำไปสู่การศึกษาไทยที่สามารถเทียบเคียงความเป็นมาจากปัจจุบันไปสู่อดีต การศึกษาวัดที่มีการประดับกระจกหรือกระเบื้องเคลือบสี

วัดราชบพิธมีพระอุโบสถที่ประดับลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์อยู่ด้านในขององค์อาคารที่ได้รับอิทธิพลจากหลากหลายวัฒนธรรมด้วยสีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นกระเบื้องเบญจรงค์ที่เขียนด้วยมือทุกชิ้นให้ความรู้สึกนุ่มนวลพริ้วไหวมีความละเอียดประณีต

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

มีลักษณะผสมระหว่างสถาปัตยกรรมไทยกับสถาปัตยกรรมตะวันตก คือ ลักษณะภายนอกเป็นสถาปัตยกรรมไทย ส่วนภายในออกแบบตกแต่งอย่างตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่าวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง และมีมหาสีมาอันเป็นเสาศิลาจำหลักยอดเป็นรูปเสมาธรรมจักร 8 เสาดั้งเป็นสีมาที่กำแพง 8 ทิศ “ราชบพิธ” หมายถึง พระอารามที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้าง บพิธ คำนี้มาจากภาษาบาลีคือ ปวิธะ ที่แปลว่าสร้าง ส่วน “สถิตมหาสีมาราม” หมายถึง พระอารามซึ่งมีสีมากว้างใหญ่เป็นมหาสีมाल้อมรอบอาณาเขตของวัด

วัดราชบพิธฯ นับเป็นพระอารามหลวงสุดท้าย ที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างตามโบราณราชประเพณีที่มีการสร้างวัดประจำรัชกาล

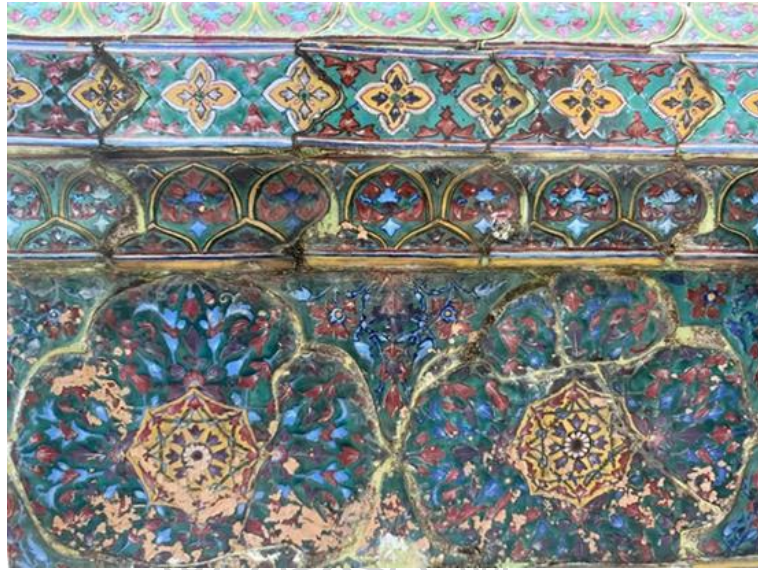
นอกจากนี้สีเพ้นท์แก้ว ยังสามารถเขียนได้บนกระจก เซรามิก แผ่นอะคริลิก โลหะ กระเบื้องรวมทั้ง วัสดุที่ไม่ดูดซับสีอื่น ๆ อีกด้วย

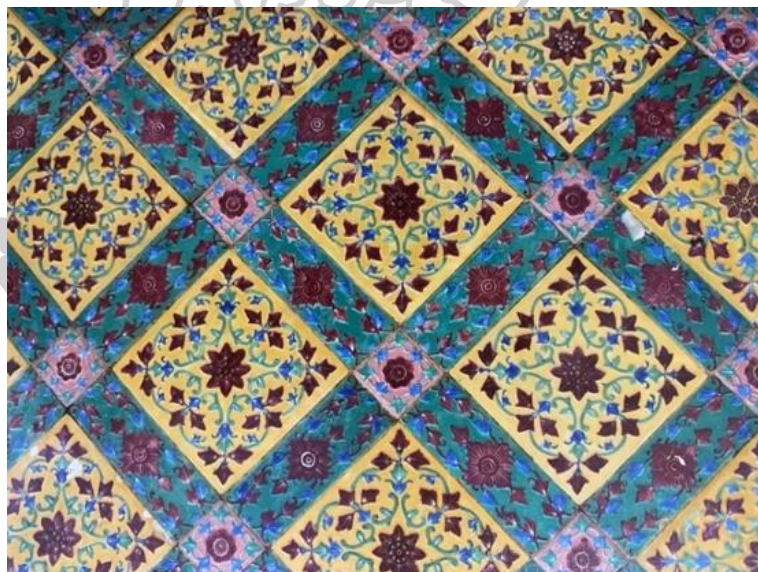
ภาพที่ 10 ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรม วัดราชบพิธฯ
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 11 ภาพลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมฐานพระอุโบสถ วัดราชบพิธฯ
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 12 ลวดลายกำแพงกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธฯ
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 13 ลวดลายกระเบื้องเคลือบเบญจรงค์จากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดราชบพิธสถิตฯ
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า วัดพระแก้ว เป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในพร้อมกับการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 เป็นวัดในพระบรมมหาราชวังเช่นเดียวกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ ซึ่งเป็นวัดในพระราชวัง

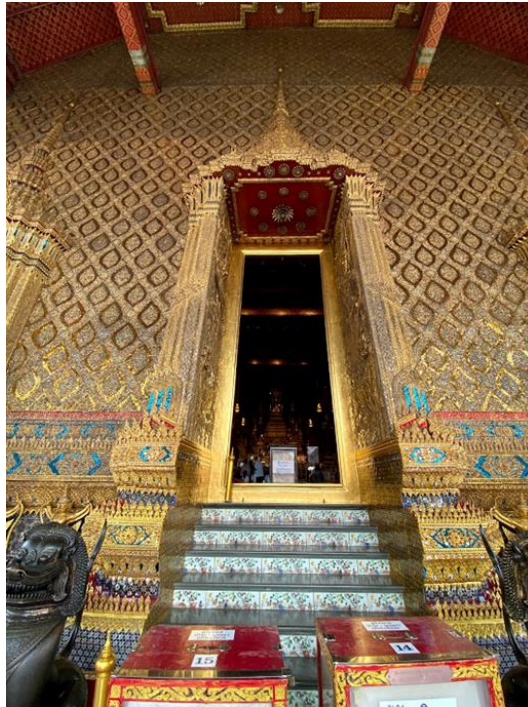
หลวงในสมัยอยุธยา และมีพระราชประสงค์ให้วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมหาณัฎฐินปฏิมากร หรือพระแก้วมรกต

ในการเตรียมงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 150 ปี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ภายนอกองค์เจดีย์ ซ่อมพื้นผนังที่ปูกระเบื้อง เปลี่ยนกระเบื้องที่ชำรุด ซ่อมซ่อฟ้า ไบระกา หางหงส์พระเจดีย์เล็กบนซุ้มประตู

ปัจจุบันได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์พระศรีรัตนเจดีย์อีกครั้งหนึ่ง โดยเปลี่ยนกระเบื้องทองที่ประดับภายนอกบางส่วน และบูรณะส่วนที่ชำรุดเสียหาย แต่ยังคงลักษณะของศิลปะเดิมไว้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564ข)

ภาพที่ 14 ลวดลายฐานกระเบื้องโมเสกจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 15 ลวดลายประดับกระจกสีจากสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 16 ลวดลายประดับกระจกเรียบบนรูปปั้นยักษ์จากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 17 ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจากจากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 18 ลวดลายประดับกระจากเกียบจากสถาปัตยกรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 19 ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีตรงเสาสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

ภาพที่ 20 ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีตรงฐานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

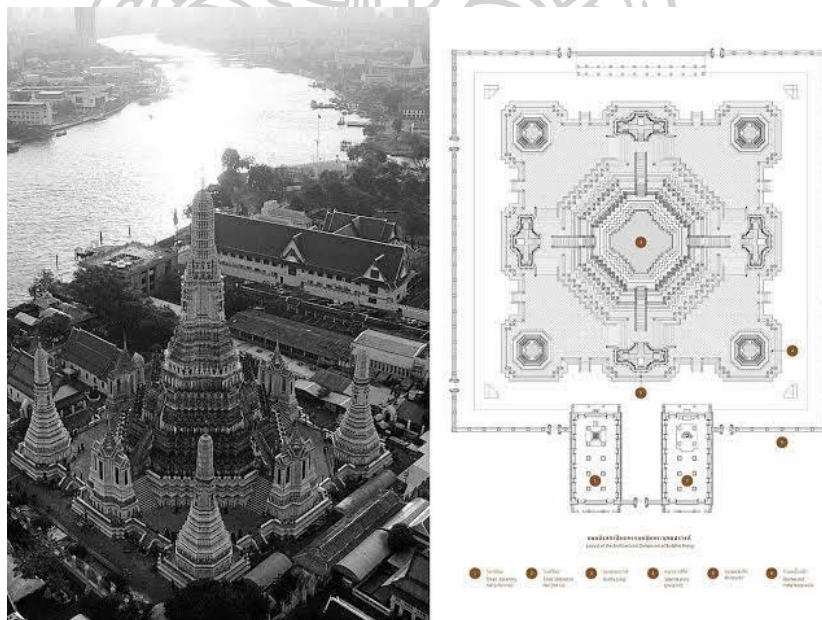
ภาพที่ 21 ลวดลายกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี ฐานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถ
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ที่มา: ผู้วิจัย (5 สิงหาคม 2563)

วัดอรุณารามหาวิหารวราราม

เป็นพระพุทธรูปสถาปัตยกรรมของอารามหลวง โดยเฉพาะองค์พระปรางค์วัดอรุณาราม เป็นพระปรางค์สถาปัตยกรรมไทยขนาดใหญ่ประกอบด้วยพระปรางค์ประธาน พระปรางค์วัดอรุณฯ เป็นพระปรางค์สถาปัตยกรรมไทย ขนาดใหญ่ ประกอบด้วยปรางค์ประธานและปรางค์รองอีก 4 ปรางค์ ตั้งอยู่ที่ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ตัวพระปรางค์ปัจจุบันนี้มิใช่พระปรางค์เดิม ที่สร้างขึ้นราวสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่มีความสูงเพียง 16 เมตร โดยปรางค์ปัจจุบันนี้ถูกสร้างขึ้นแทน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในปี พ.ศ. 2363 แต่ก็ได้แคร์ื้อพระปรางค์องค์เดิม และขุดดินวางราก ก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน ต่อมาพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการสร้างต่อ โดยพระองค์เสด็จมาวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2385 จนแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2394 ใช้เวลารวมกว่า 9 ปี พระปรางค์วัดอรุณฯ ได้รับการบูรณะเสมอมา จนกระทั่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทำการบูรณะพระปรางค์ครั้งใหญ่ องค์พระปรางค์ก่ออิฐถือปูน ประดับด้วยชั้นเปลือกหอย กระเบื้องเคลือบ จานชามเบญจรงค์สีต่าง เป็นลายดอกไม้ ใบไม้ และลายอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศจีนเป็นจำนวน

มหาศาล นอกจากนี้ยังมีการประดับตกแต่งด้วย กิณรี กิณรี ยักษ์ เทวดา และพญาครุฑ ส่วนยอดบนสุดของพระปรางค์ติดตั้งยอดนภศูล กลายเป็นสิ่งก่อสร้างที่สูงที่สุดในกรุงเทพมหานครอย่างช้านาน รวมถึงเป็นพระปรางค์ที่สูงที่สุดในประเทศไทยและของโลกอีกด้วย พระปรางค์วัดอรุณยังเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์การท่องเที่ยวของ ประเทศไทยและยังได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในสิบสถานที่ทางพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงที่สุด (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2564ค)

จากการหาข้อมูลเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะ การหาข้อมูลจากตำรา บรรยายถึงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของสถาปัตยกรรมไทย ที่มีการประดับกระจกสีและกระเบื้องเคลือบสี เพื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจและความจริง การหาข้อมูลจากสถาปัตยกรรมซึ่งเป็นศิลปะอันทรงคุณค่าและวิจิตรงดงามและแสดงถึงจิตวิญญาณไทยได้เป็นอย่างดี เนื้อหา โครงสร้าง ช่องไฟ เส้นสายและลวดลายชนิดต่าง ๆ ที่สร้างแล้วสามารถสอดคล้องกับเรื่องราวนั้น ๆ ส่วนข้อมูลจากกระเบื้องสีและกระจกสีจะได้ศึกษาข้อมูลจากสถานที่จริง ภาพถ่ายจากวัด เพื่อซึมซับ อารมณ์ความรู้สึกและบรรยากาศ รวมทั้งศึกษากระบวนการของช่างไทยไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสี สัดส่วน โครงสร้างและทัศนธาตุต่าง ๆ ที่มีการเชื่อมโยงกับการนำคติความเชื่อจากไตรภูมิเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลให้เห็นว่าช่างไทยโบราณได้ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจออกมาเป็นผลงานที่มีความงดงามในเชิงศิลปะและมีความหมายในทางปรัชญาศาสนาเพื่อเป็นรากฐานให้ข้าพเจ้าถ่ายทอดเรื่องความหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่ 22 รูปภาพแผนผังวัดอรุณฯ

ที่มา: ไทยโพสต์. (2563). สืบสานพุทธศิลป์สถาปัตยกรรม"วัดอรุณ"ทรงคุณค่าผ่านหนังสือ. เข้าถึงเมื่อ 26 มีนาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/62450>

อิทธิพลจากบทความ “เศษซากโบราณสถานกับความเป่งบานของศิลปะ”

จากบทความ “เศษซากโบราณสถานกับความเป่งบานของศิลปะ” นำไปสู่วัตถุประสงค์ในรูปแบบการสร้างสรรค์งานวิทยานิพนธ์ จากเนื้อหาสาระสำคัญของบทความ “เศษซากโบราณสถานกับความเป่งบานของศิลปะ” ซึ่งมีแนวคิดและแรงบันดาลใจไปในทิศทางเดียวกันคือ หลักการของความไม่สมบูรณ์ อันนำไปสู่การพินิจประเด็นที่ว่าด้วยเศษซากของโบราณสถานและสิ่งปรักหักพังที่หลงเหลือมาจากยุคประวัติศาสตร์และยุคก่อนประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงไปสู่เรื่องของธรรมชาติ เรื่องของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกว่าความผูกพันเชิงสุนทรียภาพ เพราะทำให้เกิดการครุ่นคิดพินิจนึกและความคิดเชิงปรัชญา เกิดความสำนึกในคุณค่าของความเป็นมนุษย์และสำนึกในเรื่องของจริยธรรม ในรูปที่วัตถุนิยมกำลังเข้ามาครอบงำเราจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมองทะลุลักษณะเชิงกายภาพในระดับของวัตถุเข้าไปให้ซึ่งถึงแก่นของความเป็นไปของโลก จักรวาลและมนุษยชาติ และที่สำคัญที่สุด คือความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ “เศษซากโบราณสถานกับความเป่งบานของศิลปะ” (เจตนา นาควิชระ, 2561) มีเงื่อนไข 3 ประการที่สอดคล้องไปกับแนวคิดและแรงบันดาลใจที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

1. ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์ (historical sense) เป็นตัวกำหนดให้เกิดความสนใจนำไปสู่การศึกษาโบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ยุคปัจจุบันรับมาจากอดีต อันที่จริง “เศษซากโบราณสถาน” เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่ง” ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่ช่วยเปิดประตูไปสู่ความคิดที่กว้างขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอดีตในแง่ของวิชาการความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์เป็นตัวกระตุ้นให้นักวิชาการมุ่งแสวงหาความจริง กระบวนการดังกล่าวสร้างห้วงองค์ความรู้หล่อหลอมความคิดและชี้ทางในด้านระเบียบวิธีที่สร้างควมรู้ที่ตกทอดมาถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร ณ จุดกำเนิด ความกระหายใคร่รู้ที่วุ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้ลุ่มลึกให้แก่วิชาการได้

2. บริบททางวัฒนธรรมต้นกำเนิด (originating conditions) เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการศึกษาทั้งทางกว้างและทางลึก ซึ่งจะช่วยตอบการกระหายใคร่รู้ทางวิชาการว่ามรดกทางวัฒนธรรมทำให้เกิดความงอกงามทางวิชาการอันมีการวิจัยเป็นต้นว่า เราอาจจะไม่จำเป็นต้องพิจารณาตัวอย่างไกลตัว เช่น การกำเนิดและพัฒนาการของวิชา classics ของตะวันตก แต่ถ้ามุ่งมองไปที่ปรากฏการณ์ในบ้านเราเองก็จะเห็นได้ว่า การขุดค้นทางโบราณคดี ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโบราณคดีประวัติศาสตร์และโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ ทำให้เรารู้จักสภาพของบ้านเราในอดีตได้ดียิ่งขึ้น เมื่อผนวกกับความก้าวหน้าของวิทยาการบางสาขาเช่นการอ่านจารึกและการศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์อันรวมถึงส่วนที่เป็นภาษาต่างประเทศ ทำให้ภาพอดีตของไทยชัดเจนยิ่งขึ้น

3. การเชื่อมโยงทางความคิด เป็นวิธีการทางวิชาการที่ช่วยให้การศึกษาค้นคว้ามีความเข้มข้นและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะเราอยู่ ณ ปลายทางของการถ่ายทอดความคิด และอาจมองไม่เห็นต้นทางมรดกที่เราครอบครองอยู่ ณ ปลายทางอาจจะผิดเพี้ยนไปจากต้นทางมาก ซึ่งในบางครั้งเป็นการดัดแปลง

ให้เหมาะกับยุคสมัยและอาจจะมีลักษณะสร้างสรรค์เสียด้วยซ้ำ แต่ในบางครั้งก็อาจเป็นการบิดเบือนความหมายดั้งเดิม หรือเป็นการนำมาใช้ที่ปลายทางอย่างมั่งง่าย ซึ่งเป็นการลดทอนหรือแม้แต่ทำลายคุณค่าของต้นกำเนิด นอกจากนี้การสืบสานสวเส้นทางความคิดจากอดีตมาสู่ปัจจุบันเป็นการกำหนดหรือเลือกให้เราได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตาม “รายทาง” (มันเป็นศัพท์ทางวิชาการที่ศาสตราจารย์สุทิววงศ์พงศ์ไพศาลแห่งมหาวิทยาลัยทักษิณเป็นผู้คิดค้นขึ้น) เส้นทางเดินเหล่านี้อาจไม่ใช่เป็นเส้นตรง แต่อาจเลี้ยวลดคดเคี้ยวผ่านกาลเวลาและถิ่นที่อันหลากหลาย เท่ากับเป็นการให้โอกาสนักวิชาการที่จะได้แสวงหาความรู้ที่มาจากแหล่งต่าง ๆ เปิดโลกทัศน์ในด้านของความรู้และความคิด และในขณะเดียวกันสร้างเงื่อนไขที่ทำให้นักวิชาการให้แสวงหาวิธีการศึกษา (methodologies) ที่เหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความหมายที่สะท้อนความเป็นจริง (เจตนา นาควัชระ, 2561)

อิทธิพลความเชื่อทางศาสนาจากคติไตรภูมิในจิตรกรรมไทย

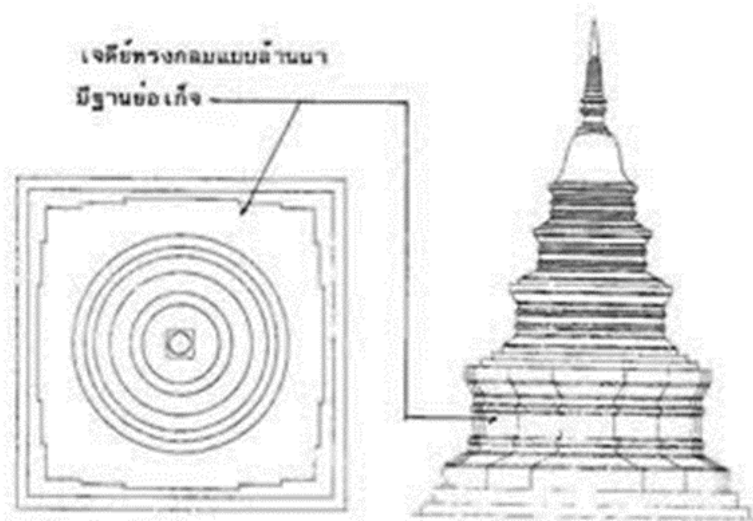
ไตรภูมิกลายเป็นวรรณกรรมที่สำคัญและล้ำค่าแก่ที่สุดของไทย เป็นสิ่งแสดงถึงความสามารถและอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษไทยในการรวบรวมองค์ความรู้จากคัมภีร์โบราณมากกว่า 40 เล่ม โดยปรับแต่งเรียบเรียงขึ้นใหม่ และคัดเฉพาะส่วนเนื้อหาที่กล่าวถึงที่ตั้ง สันฐาน และการมีอยู่ เกิดขึ้นตลอดจนกระทั่งการสลายของโลกและจักรวาล ด้วยความรู้ความแตกฉานในแนวทางพุทธศาสนาของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท) จึงทรงพระราชวินิจฉัยไตรภูมิพระร่วงขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 1888 ซึ่งแนวคิดหรือหลักธรรมสำคัญที่ใช้เป็นหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่เน้นให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติแต่ความดี ละเว้นความชั่ว ชำระจิตใจให้สะอาดผ่องใส หรือหลักโลกบาลธรรม คือ ธรรมะคุ้มครองโลก มีหิริ และโอตตปปะ ทำหน้าที่ปกครองและควบคุมจิตใจมนุษย์ให้ตระหนักถึงความละเอียดชั่วกลัวบาปมันอยู่ในความดี มีให้ละเมียดศีลธรรม ไม่เดือดร้อนสับสนวุ่นวาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและร่มเย็นเป็นสุข ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับความคิดจากไตรภูมิถก ว่าด้วยเรื่องของภพภูมิที่เป็นผลกระทบสะท้อนจากการพฤติกรรมประพฤติปฏิบัติ ทั้งทางกาย วาจาและใจ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดสภาวะมีหลักธรรม ตลอดจนหลักการดำเนินชีวิตในสังคมที่เป็นวงกว้าง

ไตรภูมิบ่อเกิดแห่งความบันเทิงใจในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมไทยทุกประเภท ทั้งทางด้าน จิตรกรรมประติมากรรม สถาปัตยกรรม ตลอดจนประณีตศิลป์ ด้วยศิลปกรรมแต่ละประเภทมีลักษณะและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่วัสดุหรือเทคนิคที่เลือกใช้และจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ ด้วยเนื้อหา เรื่องราวในไตรภูมิที่มีความสลับซับซ้อน วิจิตรพิสดาร และแปลกประหลาดมหัศจรรย์ ก็สอดคล้องกันดีกับแนวคิดทางการสร้างสรรค์ของคนไทย ที่มีค่านิยมในทางอุดมคติ คือเน้นในการให้คุณค่าทางด้านจิตใจมากกว่าการแสดงออกที่ดูเหมือนจริง งานศิลปกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันล้วนมีพื้นฐานจากคติความเชื่อที่ปลูกฝังผสมมาจากความบันเทิงใจเดียวกัน คือความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและการเทิดทูนบูชาในกษัตริย์ ประกอบกับความเชื่อดั้งเดิม

ที่มีอยู่ในพื้นถิ่นที่อาจจะแตกต่างกันไปตามแต่สภาพแวดล้อมและความเอื้ออำนวยด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ อีกทั้งวิสัยคนไทยที่ชื่นชอบและพึงใจในความละเอียดอ่อน ประณีต จึงเกิดผลอันเป็นรูปแบบเฉพาะของงานจิตรกรรมไทย เฉกเช่นการนิยมบอกเล่าเรื่องไตรภูมิเป็นแนวคิดหลักที่ปรากฏงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ อย่างภาพจิตรกรรมไทยฝาผนัง และเรามักจะพบภาพเขียนเรื่องไตรภูมิที่ผนังด้านหลังพระประธานในพระอุโบสถและพระวิหาร และจะเห็นภาพมงคลแห่งจักรวาลเป็นลายประดับมุกบนพระพุทธรูป ทางด้านสถาปัตยกรรมและประติมากรรมเราจะพบการวางแผนผังอาคารในพุทธศาสนาสถานบางแห่งเป็นการจำลองแบบมาจากแผนภูมิจักรวาล มีอาคารแทนเขาพระสุเมรุอยู่ตรงกลาง มีฐานรอบนอกแทนสี่ทันทรมหาสมุทร มีสถูปหรือองค์ปรางค์ประจำทิศแทนมหาทวีปทั้ง 4 นอกจากนี้ก็จะมีรายละเอียดปลีกย่อยอื่น เช่น กำแพงแก้ว ศาลา ระฆังหรือแม้แต่ประติมากรรมที่ใช้ประดับตกแต่งอาคาร เช่น ครุฑจับนาค ฐานสิงห์ ฐานบัว กระจัง คันทวย ฯลฯ ก็ล้วนแสดงรูปลักษณ์แทนความหมายที่เกี่ยวข้องกับไตรภูมิทั้งสิ้น นั่นคืออิทธิพลของไตรภูมิที่ส่งผลต่อการกำหนดแนวคิดการสร้างสรรค์ของไทยมาตั้งแต่อดีตและยังปรากฏสืบต่อกันมาจวบจนปัจจุบัน

ภาพที่ 23 มหาสมุทรทั้ง 4 มีชื่อเรียกตามสีของผลึกแต่ละเหลี่ยมของเขาพระสุเมรุ
ที่มา: สุขใจ ดอท คอม. (2558). สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี. เข้าถึงเมื่อ 18 มีนาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.sookjai.com/index.php?topic=163043.0>

ภาพที่ 24 ฐานของเจดีย์ทรงกลมล้านนาเป็นแบบย่อเก็จ
ที่มา: พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (ม.ป.ป.). **ย่อเก็จ-ย่อมุม: ความคิดที่แตกต่างกัน**. เข้าถึงเมื่อ 18 มีนาคม 2564.
เข้าถึงได้จาก http://www.icomosthai.org/m_news/piset2.htm

นอกเหนือจากการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไตรภูมิ ด้วยกระบวนการวิธีการเขียนภาพบอกเล่าเรื่องราวจากความคิด ความเชื่อมั่นและความศรัทธา เป็นจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญแล้วยังมีวิธีการสื่อสารความรู้ด้วยกระบวนการอื่น ๆ ที่ผู้สร้างสรรค์เล็งเห็นว่าอาจใช้วัสดุเทคนิควิธีการอื่นมาปรับประยุกต์ใช้ เพื่อผลทางการแสดงออกที่สอดคล้องเหมาะสมกับความคิดหรือแนวเรื่อง ซึ่งในบางครั้งกระบวนการความคิดและการสร้างสรรค์ตลอดจนการแสดงออกของผู้สร้าง อาจเกิดขึ้นจากการหยิบยกเรื่องราวจากคติไตรภูมิมาเป็นประเด็นหลักสำคัญก่อน แล้วจึงค้นหาเทคนิควิธีการสร้างสรรค์อันส่งผลต่อการแสดงออกที่สอดคล้องกับเรื่องราวนั้น ๆ หรือในบางครั้ง ก็อาจกำหนดเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานเป็นประเด็นหลักก่อน แล้วจึงค้นหาแนวเรื่องหรือรูปทรงตลอดจนทัศนธาตุทางด้านศิลปะที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับไตรภูมิมาปรับประยุกต์ใช้ เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบทางการแสดงออกที่สอดคล้องเหมาะสมกัน อันเป็นเหตุและผลส่งผลให้ความคิดความหมายเป็นที่เข้าใจแก่คนทั่วไปได้ แต่เมื่อบทบาทและหน้าที่ของศิลปะไทย ได้แปรเปลี่ยนไปจากการรับใช้ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือสะท้อนความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง มาสู่การแสดงความคิดเห็นที่เป็นแนวทางส่วนตนผ่านบริบททางสังคมที่เป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทำให้สภาวะการณ์ปัจจุบัน ได้เกิดรูปแบบการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์อย่างเป็นอิสระไม่มีข้อกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนตายตัว การลดความยึดถือในขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่มีอยู่อย่างยาวนานและเก่าแก่ เพื่อแสวงหาโอกาสความเป็นไปได้ในแนวทางสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ ๆ อาจทำให้ผู้คนหลงลืมรากฐานแห่งชีวิตเป็นดังอัตลักษณ์ด้านความมีอยู่ของตัวตนอันเกี่ยวข้องกับความเป็นชน

ชาติเชื้อชาติ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่ผลด้านความเจริญรุ่งเรืองทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคสมัยปัจจุบัน ปัจจุบันได้มีหนทางสื่อความรู้ความคิดตลอดจนความเข้าใจที่หลากหลาย ลักษณะรูปแบบกระบวนการวิธี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแสดงออกทางด้านจิตรกรรมไทยแนวร่วมสมัยที่เปิดโอกาสให้ผู้สร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมปัจจุบันผ่านรูปแบบบางประการจากกิจกรรมไทยประเพณี ทั้งกลวิธีสอดแทรกเนื้อหาหรืออาจแสดงออกอย่างชัดเจนและเปิดเผย จนแนวเรื่องสะท้อนการสภาพสังคมกลายเป็นเนื้อหาหลักสำคัญในผลงานแต่ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการชี้แนะประเด็นความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าแห่งวิถีชีวิตในอดีตกับความเป็นวิถีปัจจุบัน และความเชื่อมโยงกันระหว่างคติความเชื่อที่ส่งผลต่อความรู้แบบอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชนชาติ ซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมที่แปรเปลี่ยนไปในวัฒนธรรมร่วมสมัยอ่านภาพสะท้อนสังคมอันกระตือรือร้น เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าชีวิตและคุณค่าแห่งจิตวิญญาณ ที่กำลังถูกลดทอนความสำคัญลงไปตามกระแสสังคมแห่งวัตถุนิยมในปัจจุบัน (วิริยญา ดวงรัตน์, 2558)

เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิดในการสร้างสรรค์ข้าพเจ้าจึงนำไตรภูมิภพที่มีแนวความคิดหรือหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เน้นให้มนุษย์ปฏิบัติแต่ความดี เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและร่มเย็นเป็นสุขซึ่งสอดคล้องกับความคิดจากไตรภูมิ บ่อเกิดแห่งความบันเทิงใจในการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยมีพื้นฐานจากคติความเชื่อที่ปลูกฝังมาจากความบันเทิงใจเดียวกัน คือ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและการเทิดทูนบูชาในกษัตริย์ ทั้งนี้สยามไทยชื่นชอบและพึงใจในความละเอียดอ่อน ประณีต และมีค่านิยมตามอุดมคติ จึงเกิดผลอันเป็นรูปแบบเฉพาะไทย ทางด้านสถาปัตยกรรมจะพบการวางแผนผังอาคารในพุทธศาสนาบางแห่งเป็นการจำลองแบบมาจากแผนภูมิจักรวาลมีอาคารแทนเขาพระสุเมรุอยู่ตรงกลาง นำไปสู่การสร้างสรรค์ รูปแบบ ความคิด นอกเหนือจากนั้นแล้วเทคนิคและกระบวนการในการสร้างสรรค์ก็เป็นหลักสำคัญทางการแสดงออกที่สอดคล้องเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของศิลปะไทย ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากการรับใช้ความศรัทธาในพุทธศาสนาและสะท้อนสภาพสังคมทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายตามกระแสสังคมแห่งวัตถุนิยม

บทที่ 3

การกำหนดรูปแบบเทคนิคและวิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด"สีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย"นำเสนอคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไตรภูมิได้หยั่งรากลึกอยู่ในระบบความคิดและวิถีชีวิตของคนไทยผ่านงานช่างศิลป์ของไทย เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางใจและเรื่องของศรัทธาในหลักธรรมทางพุทธศาสนาส่งผลให้เกิดสถาปัตยกรรมไทยที่มีสีสันและลวดลาย อันทรงคุณค่าที่ได้รับการสรรสร้างเพื่อสื่อสารความคิดความเชื่อด้านความงดงามอันเป็นอุดมคติ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับศาสนาย่อมมีมาชาติเกิดขึ้นควบคู่กันไปเสมอ สิ่งนี้ทำให้ข้าพเจ้าได้สัมผัสและเล็งเห็นถึงคุณค่าและความงาม ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความสนใจที่นำไปสู่การศึกษาที่นำไปโบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรมไทย ที่ยุคปัจจุบันรับมาจากอดีต เนื้อหาสาระที่อยู่ในตัว ด้วยการเลือกสรรบันทึกมุมมองส่วนตัวหลากหลายแง่มุมมาพิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการสร้างสรรค์ โดยเลือกใช้ ลวดลายและรูปทรงตามสถาปัตยกรรมไทย ถ่ายทอดผ่านผลงานจิตรกรรมที่มีเรื่องราวไปในทิศทางเดียวกันกับเทคนิคหัตถ์ศิลป์ "เพนท์แก้ว-เพนท์กระจก" ที่มีความพิเศษ มีความมันวาว ความสว่างเมื่อแสงส่องกระทบคล้ายกระเบื้องหรือกระจก การสร้างสรรค์ผลงาน โดยค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนศึกษากระบวนการ การหัตถ์ศิลป์มาพัฒนาเพื่อให้เป็นผลงานที่มีความเป็นส่วนตัว ลดทอนความเป็นรูปแบบดั้งเดิมจากกระบวนการต่าง ๆ รวมไปถึงรูปแบบของผลงานให้เหมาะกับแนวคิดเรื่องไตรภูมิอันสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่มุ่งเน้นแต่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและโลกวัตถุท่ามกลางกระแสสังคมปัจจุบัน

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ได้นำประเด็นหลักที่ว่าด้วย "เศษซากโบราณสถานกับความแบ่งบานของศิลปะ" มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์ บริบทของวัฒนธรรม ต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด มาเป็นหลักการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์"สีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย"

วิธีการดำเนินงานและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนการศึกษาวิทยานิพนธ์ชุดสีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทยถูกสร้างสรรค์ขึ้นตามกระบวนการตามลำดับขั้นตอนด้วยการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำมาสู่การสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1. จุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ ชุด สีเส้นเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย เกิดจากสีพื้นท์แก้วพื้นท์กระจก จนนำมาซึ่งการศึกษา หาความหมายและวิเคราะห์การสร้างสรรค์ กระบวนการเทคนิคสีพื้นท์แก้วพื้นท์กระจก

2. ด้วยการตั้งคำถามว่า เพราะเหตุใดวัดจึงมีลวดลายสถาปัตยกรรมที่มี สีเส้น กระจกตา เลื่อมพราย และอลังการยิ่งใหญ่นำมาซึ่งการศึกษาทั้งทางอิทธิพลประวัติ รวมไปถึงต้นกำเนิด สถาปัตยกรรมของวัดที่ประดับกระเบื้องเคลือบสีและกระจกสี ทั้งในหนังสือ ตลอดจนทั้งเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตและได้นำมาซึ่งการศึกษาสถานที่จริงอย่าง สถาปัตยกรรมวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม สถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดารามและสถาปัตยกรรมวัดอรุณราชวราราม

3. รูปแบบ ลักษณะ อิทธิพลความเชื่อ ลวดลาย ตลอดจนสัญลักษณ์ ที่แฝงด้วยความหมาย อันดงามภายในสถาปัตยกรรมประดับกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจก ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษา เช่น กันซึ่งมีผลต่อการสร้างสรรค์ประยุกต์และจินตนาการในทางปฏิบัติขึ้นไป

4. ข้าพเจ้าได้ศึกษา คิดค้น เทคนิคกระบวนการ อิทธิพลจากรูปแบบและแนวคิด จากศิลปิน ผู้เปรียบเสมือนครูบาอาจารย์ ทั้งหนังสือเว็บไซต์อินเทอร์เน็ต ทั้งการวิเคราะห์คิดวิเคราะห์ถึงลวดลาย จากสถาปัตยกรรมนำคติความเชื่อ นำไปสู่การศึกษาวรรณกรรมต้นกำเนิดที่เกิดจากคติความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผลงานและแนวความคิดในขั้นต่อไป

การหาข้อมูลด้านวัสดุและเทคนิค

การสร้างผลงานของข้าพเจ้าในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ เกิดจากการประทับใจในสี ที่มีความล้ำสมัยเห็นคุณค่าความงามและปฏิกิริยาทางเคมีของสีที่มีความเป็นธรรมชาติ นำมาปรับเปลี่ยน พลิกแพลงเทคนิคช่างโบราณมาต่อยอดพัฒนาใหม่ อาจพูดได้ว่าอันที่จริงแล้วหยิบยกเฉพาะตัวรูปแบบ ความคิดของเทคนิคกระเบื้องเคลือบและกระจกสีบางส่วนมาสร้างสรรค์ใหม่โดยที่ยังคงกลิ่นอายของ กระเบื้องเคลือบสีอยู่ในรูปแบบเฉพาะตัว

สี (Color) เป็นองค์ประกอบที่ใช้สื่อสารกับผู้รับชมได้เร็วและเข้าใจง่ายที่สุด สีใช้ใ้มน้ำว จิตใจ ใช้สร้างอารมณ์ความรู้สึกได้ดี ใช้ประดับตกแต่งใช้แสดงบุคลิกลักษณะและใช้สร้างจินตนาการได้ดี โดยทั่วไป สีที่คนเรามองเห็นเกิดจากแม่สีขั้นพื้นฐาน คือ แดง เหลือง น้ำเงิน เมื่อนำแม่สีขั้นพื้นฐานมา ผสมกันจะได้สีอื่นเพิ่มขึ้น คือ ส้ม เขียว ม่วง สีเหล่านี้เป็นสีที่ผลิตขึ้นมาใช้ในชีวิตประจำวันเช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีโปสเตอร์ และมีสีอีกแบบหนึ่งที่ปรากฏขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น เมื่อแสงแดดกระทบกับ ละอองน้ำก็จะเห็นเป็นสายรุ้ง ซึ่งประกอบด้วยสีม่วง คราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง แต่หากศึกษา ทฤษฎีสีตามกระบวนการเกิดของสี จะพบว่า สีมี 2 ประเภท ได้แก่

สีที่มีเนื้อสี (Pigment) เป็นสีที่จับต้องได้ เริ่มจากแม่สีสังเคราะห์ที่เกิดจากการผสม สารเคมี ในขั้นต้นมี 3 สี คือ ฟ้า (Cyan) ชมพู (Magenta) และเหลือง (Yellow) การผสมกันเป็นคู่ ๆ

ระหว่างแม่สีขั้นต้นจะได้สีเพิ่มอีก 3 สี คือ น้ำเงิน (Blue) เขียว (Green) และแดง (Red) แต่เมื่อผสมกันทั้ง 3 สีจะได้สีดำ เราสามารถพบเห็นสีประเภทนี้ได้จากสีสเปรย์สีทาบ้านสีย้อมผ้าสีผสมอาหาร สีในเครื่องสำอาง สีสำหรับสร้างงานศิลปะ และสิ่งพิมพ์ที่ผ่านกระบวนการพิมพ์ทั้งหมด เช่น หนังสือ นิตยสาร โปสเตอร์ ป้ายโฆษณา

สีในคลื่นความถี่ของแสง (Spectrum) เป็นสีที่ไม่มีเนื้อสีจับต้องไม่ได้เริ่มจากแม่สีสังเคราะห์ที่เกิดจากการหักเหของแสงในขั้นต้นมี 3 สีคือน้ำเงิน (Blue) เขียว (Green) และแดง (Red) การผสมกันเป็นคู่ ๆ ระหว่างแม่สีขั้นต้นจะได้สีเพิ่มอีก 3 สีคือฟ้า (Cyan) ชมพู (Magenta) และเหลือง (Yellow) แต่เมื่อผสมกันทั้ง 3 สีจะได้สีขาว เราสามารถพบเห็นสีประเภทนี้จากหน้าจอโทรทัศน์จอคอมพิวเตอร์ จอสัมผัสของโทรศัพท์มือถือจอสัมผัสของอุปกรณ์ไอทีแบบพกพาแสงที่เกิดจากเครื่องฉายภาพด้วยแสงที่เกิดจากหลอดไฟแอลอีดี (พิบูล วจิตรกรรม, 2561)

สีสำหรับพื้นที่มีหลากหลายบริษัทที่ผลิตขึ้นมาและแต่ละยี่ห้อก็ยังยี่ห้อไหนสีให้เลือกใช้มากมายส่วนมากที่นิยมใช้จะเป็นสีเนื้อใสการผสมสีให้เกิดลูกสีอื่น ๆ ของแต่ละยี่ห้อจะมีความแตกต่างกันและมีน้ำยาจะนำมาผสมให้สีเจือจางมีโทนอ่อนเบาบางลงของแต่ละบริษัทก็จะใช้แตกต่างกัน ในการผสมลูกจากแม่สีอาจยึดหลักการผสมสีดังแผนภูมิดังนี้คือ

สีที่มีเนื้อสี

สีน้ำเงิน เกิดจาก สีฟ้า + สีชมพู

สีแดง เกิดจาก สีชมพู + สีเหลือง

สีเขียว เกิดจาก สีฟ้า + สีเหลือง

สีดำ เกิดจาก สีฟ้า + สีชมพู + สีเหลือง

คุณสมบัติของสีพื้นที่

สีสำหรับพื้นที่กระจกและแก้วจะมีลักษณะโปร่งใสและมีความวาวสวยงาม เมื่อนำออกมาจากขวดหรือภาชนะเปิดจะคืนตัวเร็ว ทำให้สีหนืดและข้นเหนียว จึงไม่ควรเปิดฝาขวดสีทิ้งไว้หรือเทสีออกมาใช้ในปริมาณมาก ควรมีงานสีจุ่มสีออกจากขวดในปริมาณน้อย ๆ สีสำเร็จจะมีความเข้มข้นสูงจึงจำเป็นต้องใช้ตัวเจือจางของแต่ละยี่ห้อควรล้างพู่กันให้สะอาดก่อนที่จะจุ่มลงในขวดสี เพราะอาจมีสีอื่นค้างอยู่ในพู่กันทำให้สีในขวดเพี้ยน

ตัวอย่างลักษณะของสีพื้นที่ระแก้ว พื้นที่กระจก มี 3 ชนิด

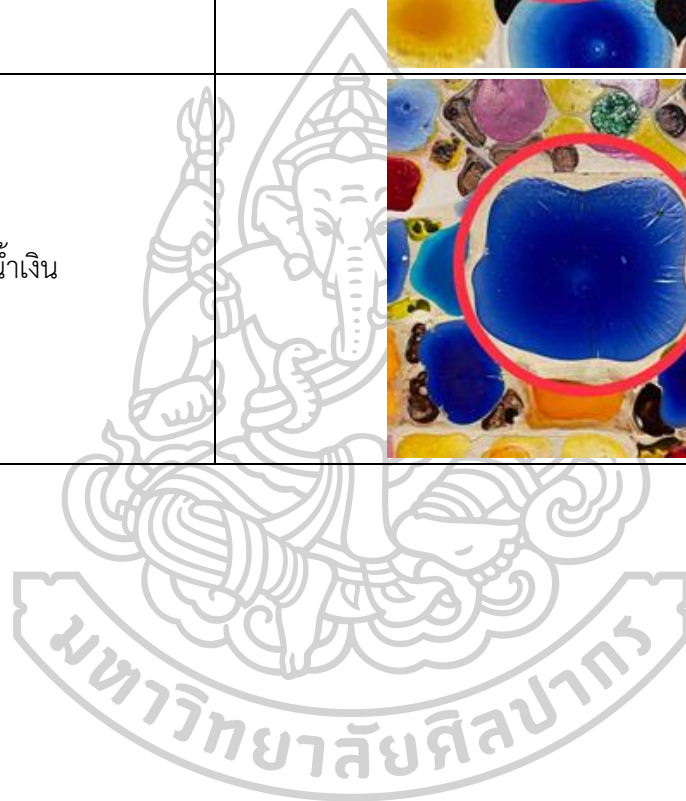
1. สีพื้นที่แก้ว ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A และ set B
2. สีพื้นที่แก้ว ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based)
3. สีพื้นที่แก้ว ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro

ตารางที่ 1 สีเพ้นท์แก้ว ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A

สี	ลักษณะของสี
สีแดง	
เขียว	
เหลือง	
ม่วง	

ตารางที่ 1 สีเพ้นท์แก้ว ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A (ต่อ)

สี	ลักษณะของสี
น้ำตาล	
น้ำเงิน	

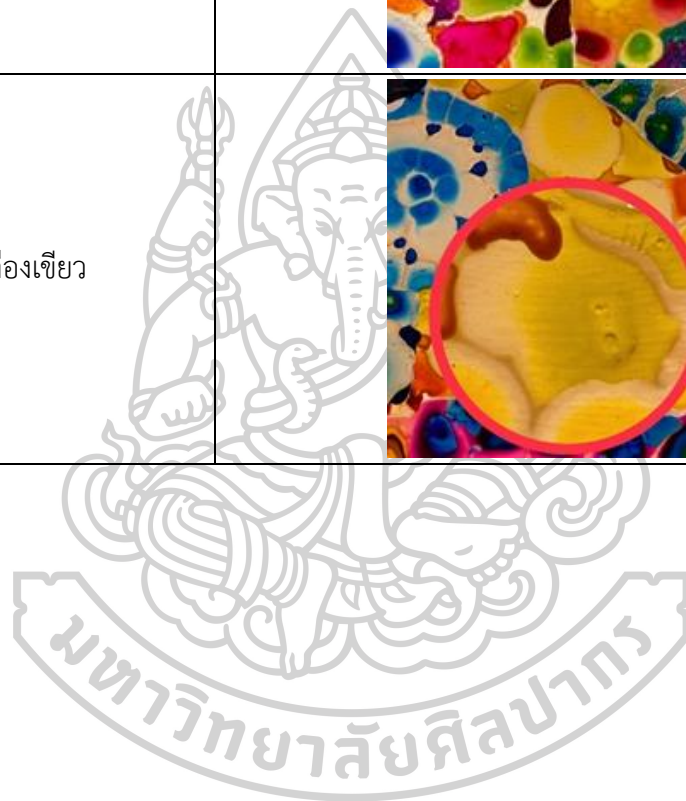

ตารางที่ 2 Set B

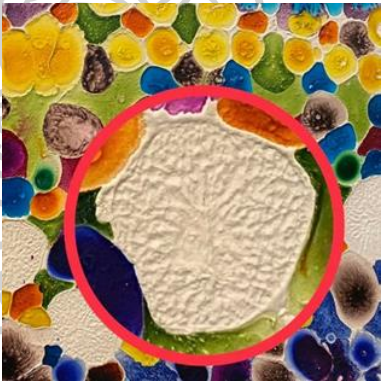
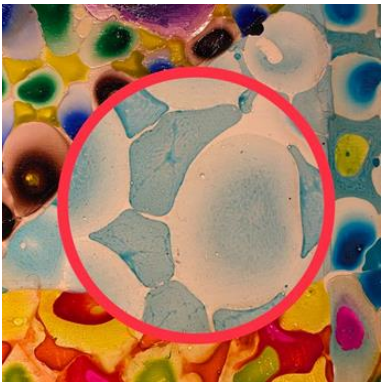
ชื่อ	ลักษณะของสปี
ชมพู	
ส้ม	
ฟ้า	
เหลืองส้ม	

ตารางที่ 2 Set B (ต่อ)

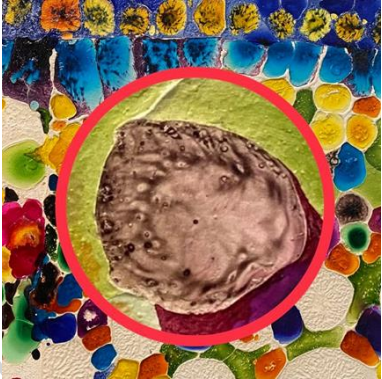

สี	ลักษณะของสี
เขียวเหลือง	
เหลืองเขียว	

ตารางที่ 3 สีพื้นแก้วพื้นกระจก ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based) เลิกผลิตแล้ว

สี	ลักษณะของสี
สีแดง	
สีเหลือง	
สีขาว	
สีฟ้า	

ตารางที่ 3 สีพื้นแก้วพื้นกระจก ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based) เลิกผลิตแล้ว (ต่อ)

สี	ลักษณะของสี
สีน้ำตาล	
สีเขียว	

ตารางที่ 4 สีพื้นแก้ว ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro

สี	ลักษณะของสี
สีแดง	
สีเขียวฟ้า	
สีม่วงน้ำเงิน	
สีฟ้า	

ตารางที่ 4 สีพื้นแก้ว ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro (ต่อ)

สี	ลักษณะของสี
สีเหลืองน้ำตาล	
สีน้ำตาล	
สีเหลืองเลมอน	
สีน้ำเงิน	

ตารางที่ 4 สีพื้นแก้ว ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro (ต่อ)

สี	ลักษณะของสี
สีเขียวเข้ม	
สีม่วงแดง	
สีส้ม	

ภาพที่ 25 สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ เอสที (Glass paint solvent based+3D) set A และ set B

ภาพที่ 26 สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ camel (Glass paint solvent based) เลิกผลิตแล้ว

ภาพที่ 27 สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ยี่ห้อ marabu glas art glass vitrail vetro

สีเพ้นท์แก้ว สูตรน้ำมัน ช่วยให้งานเพ้นท์แก้วง่ายขึ้น เพียงวางลวดลายไว้ได้แผ่นแก้วหรือกระจกใส เขียนลวดลายต่าง ๆ ทาสีเพ้นท์แก้วโดยบีบจากขวดโดยตรง ปล่อยให้แห้งเพียงหนึ่งชั่วโมง สีเพ้นท์แก้ว สูตรน้ำมันเป็น สีชนิดโปร่งใส แห้งเร็ว สีสด กันน้ำ ทุกสีสามารถผสมตามวงจรสีได้ นอกจากนี้ สีเพ้นท์แก้ว ยังสามารถเขียนได้บนกระจก เซรามิก แผ่นอะคริลิค โลหะ กระจกเบี่ยงรวมทั้ง วัสดุที่ไม่ดูดซับสีอื่น ๆ อีกด้วย

ข้าพเจ้าได้ศึกษาทดลองเทคนิคที่เกิดจากปฏิกิริยาของสีที่เกิดอย่างเป็นธรรมชาติกล่าวคือ เมื่อหยดสีลงบนพื้นพื้นดินสอพองผสมขาว สีจะแตกตัวอย่างเป็นอิสระเปรียบเสมือนกับกลีบดอกไม้ ที่มีรายละเอียดที่พิเศษ เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ มีคุณค่าความงามและมีความหมายอยู่ในตัวมันเอง ในการนำมาสร้างสรรค์งาน เพื่อสื่อสารภาษาทางทัศนศิลป์

ภาษาทัศนศิลป์เกิดจาก “ตัวภาษา” ที่เทียบได้กับตัวอักษร คือ จุด เส้น สี น้ำหนักอ่อนแก่ หรือแสงเงา และพื้นผิว ส่วนที่สองคือ “วิธีการใช้ภาษา” เริ่มต้นตั้งแต่การสร้าง “รูปทรง” ซึ่งต้องคำนึง “ที่ว่าง” ที่เกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กันด้วย การกำหนด “รูปร่าง ขนาด สัดส่วน ตำแหน่ง ปริมาณ ของรูปทรง” รวมไปถึงกลวิธีต่าง ๆ ทั้งการ “การซ้ำ จังหวะ ลีลา ดุลยภาพและเอกภาพ” จุดเส้น สี น้ำหนักและพื้นผิว คือ “ทัศนธาตุ” นั่นคือ “ธาตุ” เบื้องต้น หรือ ธาตุที่เป็น “รากฐาน” ซึ่งเราวิเคราะห์แยกองค์ประกอบต่าง ๆ ของทัศนศิลป์ย่อยออกเป็นส่วนละเอียดท้ายสุดก็จะเหลือเพียงทัศนธาตุ (อิทธิพล ตั้งฉัตร, 2550) ซึ่งนำไปสร้างสรรค์เป็นงานจิตรกรรมนามธรรมต่อไป

ทั้งหมดนี้ เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดรวบรวมเป็นพื้นฐานทางความคิดและอารมณ์ ความรู้สึก ในจิตใจ เพื่อนำไปสู่กระบวนการร่างภาพต่อไป

การสร้างภาพร่าง

จากข้อมูลการศึกษาโดยเริ่มศึกษาองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมวัดราชพิพิธสถิตมหาสีมาราม และวัดพระศรีรัตนศาสดารามเพื่อหารูปแบบที่ตรงกับความคิดและจินตนาการของภาพในใจ โดยวิธีการบันทึกจากกล้องถ่ายรูปในมุมมองโดยรวมที่หลากหลายมุมมองเพื่อมาประมวลผลหาความเป็นไปได้ หาดองค์ประกอบรูปร่างรูปทรงของสีในกระเบื้องเคลือบสีและกระจกสี โดยเลือกมุมมองตามที่ตาเห็น สัมผัสกับความงามด้วยความรู้สึกที่ช่างสมัยก่อนสร้างเอาไว้ ของโครงสร้างลายกระเบื้องตามแบบโบราณที่มีการซ้ำกัน มีลีลาและจังหวะที่มีความกลมกลืนอย่างเป็นเอกภาพ แต่การร่างภาพจะต้องพลิกแพลงตามเทคนิคเพื่อให้สอดคล้องกับหยดสีในแต่ละช่อง หาโครงสร้างรวมของภาพวางตำแหน่งกลุ่มรูปทรงพร้อมกับกำหนดสภาพแวดล้อมในตำแหน่งที่เหมาะสม เพื่อให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจน องค์ประกอบของภาพอาจมีลดหรือเพิ่ม ดัดทอนบางส่วนตามความเหมาะสมเพื่อความสมดุลกันในภาพรวม ก่อนที่จะเป็นต้นแบบ

การสร้างผลงานจริง

จากการประมวลผลทั้งรูปแบบและเรื่องราว โดยเบื้องต้น นำภาพร่างที่ได้ตามแนวคิดของงานวิทยานิพนธ์ มาสร้างผลงานจริง โดยการหยดสี ในแต่ละช่องคล้ายรูปแบบของกระเบื้องเคลือบสีที่เป็นแผ่นกระเบื้องมาเรียงต่อกัน โดยในแต่ละช่องจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันไป โดยการกำหนดสีลงไปในขั้นตอนนี้อาจมีการแก้ไขตามความเหมาะสมอีกครั้ง เพื่อให้ภาพเกิดความสมบูรณ์มากขึ้น

ขั้นตอนการสร้างสรรค์

ขั้นตอนการทำน้ำดินสอพอง

1. นำภาชนะใส่น้ำ 1/4 ของภาชนะ
2. แล้วยำดินสอพองใส่ลงตามไปในประมาณ 2/4 ของภาชนะ
3. ต่อยด้วยกาว 1/4 แล้วคนให้เข้ากัน
4. ทิ้งไว้ให้พองหายจึงค่อยหยอด น้ำดินสอพองและสามารถใส่สีตามที่ต้องการได้ หากน้ำดินสอพองหนืดเกินไปสามารถเพิ่มน้ำได้ ถ้าใส่มากเกินไปน้ำจะเหลวทำให้สีเคลื่อนที่ได้เร็วและไม่สามารถควบคุมได้ทัน

ขั้นตอนและกระบวนการหยดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจก

1. เปรณไม้ที่ประกอบเสร็จตามต้องการ
2. ทาด้วยน้ำดินสอพองลงในช่องที่ร่างไว้ในปริมาณพอเหมาะเพื่อที่จะให้สีเคลื่อนที่ได้บนผิวหน้า หากใส่น้ำดินสอพองน้อยก็จะทำให้สีเคลื่อนที่ช้าและแห้งเร็วขึ้น แต่หากใส่น้ำดินสอพองมากเกินไปก็จะทำให้สีเคลื่อนที่เร็วและอาจจะควบคุมไม่ได้ ซึ่งน้ำดินสอพองมีส่วนสำคัญมาก ว่ารูปแบบของหยดสีจะออกมาแบบใดก็ขึ้นอยู่กับน้ำดินสอพอง
3. สามารถหยดสีซ้ำกันตรงหยดเดิมได้อีกหากสียังไม่แห้งเพื่อเพิ่มน้ำหนักและรูปทรงของสีให้ชัดเจนมากขึ้น
4. เมื่อหยดสีกระจกตรงส่วนใดส่วนหนึ่งของดินสอพอง สีจะแตกตัวออกจากจุดกึ่งกลางจากสีเข้มเคลื่อนที่ไปอ่อนบนผิวของน้ำดินสอพอง ปริมาณหนึ่งหยดสีจะขยายตัวออกโดยที่เราควบคุมไม่ได้ ซึ่งในขณะเดียวกันเราต้องหยดสีครั้งต่อไปต่อเนื่องกันเพื่อที่จะควบคุมสีจุดแรกเอาไว้ตามขนาดของวงสีที่เราต้องการ
5. เราสามารถเตรียมสีหลากหลายชุดสีที่เราต้องการ เพื่อให้กระบวนการหยดสีรวดเร็วในขนาดสีขยายตัวและเราสามารถกำหนดชุดสีที่อยู่ในช่องให้เป็นไปตามลำดับ
6. การหยดสีกระจกของดินสอพอง การจะหยดลงไปในช่วงต่อไป ต้องเว้นระยะห่างของช่องเพื่อไม่ให้สีของอีกช่องไหลเข้ามาในขณะที่สียังไม่แห้ง

7. และหยุดสีช่องที่เหลือเมื่อสีช่องใกล้เคียงแห้งแล้ว แต่บางครั้งสีที่ยังไม่แห้งอาจจะไหลเข้าหากันเกิดสีเส้นและลวดลายที่อยู่ขึ้นเหนือการควบคุมแต่ก็ไม่ส่งผลต่องาน และอาจจะเป็นสิ่งที่เป็เอกลักษณ์ของงาน

8. การหยุดสี แต่ละช่องที่หยุดไปจะคำนึงถึงโครงสร้างของสีที่กำหนดค่าน้ำหนักของภาพ

9. การหยุดสีหลากหลายสีในแต่ละช่อง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กันทั้งภาพและการทับซ้อนกัน ทำให้ภาพเป็นเอกภาพอย่างชัดเจนมากขึ้น หลังจากนั้นอาจต้องรอดินสอพองแห้ง 1-2 วัน

10. เมื่อสีแห้งแล้วอาจมีการ เพิ่มบรรยากาศของภาพโดยรวมอีกครั้ง อาจจะไม่ลดหรือเพิ่มตามความเหมาะสม ใส่สีน้ำหนักเข้มหรือเพิ่มความสว่างของภาพในขั้นตอนนี้อาจจะหยุดสีเพิ่มเติมซ้ำได้ เพื่อเน้นความชัดเจนของภาพและคุมบรรยากาศให้สวยงามมากยิ่งขึ้น

ทัศนธาตุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้านั้น ได้ศึกษาค้นคว้าจากลวดลายกระเบื้องเบญจรงค์ และกระจกเคลือบสีนำมาสร้างเป็นผลงานจิตรกรรมรูปแบบศิลปะนามธรรม (Abstract Art) เป็นการใช้ภาษาภาพในการสื่อความหมายด้วย สี และลวดลาย การแสดงออกอย่างต่อเนื่อง สด ฉับพลัน จากจิตใต้สำนึกเพื่อสร้างสัดส่วนซึ่งอาจจะประกอบขึ้นในระดับความเป็นนามธรรมที่แตกต่างกันไปจากการศึกษาข้อมูลศิลปะนามธรรมนั้นความสำคัญของจิตรกรรมอยู่ที่ความรู้สึกรูปร่าง (Colour of Form) สำหรับการถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะ มีหลักการสองอย่าง คือความรู้สึกภายนอก และความรู้สึกภายใน

ความรู้สึกภายนอก คือ วัสดุรูปทรงเมื่อผัสสะเกิดการกระทบต่อการเห็นรูปทรงดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมเกิดความรู้สึกภายในสำหรับการเรียนรู้คุณค่าของรูปทรงนั้น เป็นการสร้างความกลมกลืนขึ้นด้วยสีเส้น การเคลื่อนไหว สีลา จังหวะ ลักษณะผิว สัดส่วน และความเด่นชัดของภาพ โดยกำหนดทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ ดังนี้

เส้น

เส้นที่ปรากฏขึ้นในผลงานเกิดจากพื้นที่ว่างของสีที่ไม่ผสมกันจนเป็นตามรูปทรงของสี และเส้นที่เกิดจากการว่างสีในช่องเป็นรูปทรงเรขาคณิต (Geometric shape) หรือรูปทรงอิสระเพื่อความคุมทิศทางของสี

สี

สีเป็นเทคนิคที่ให้ความรู้สึกพิเศษโดยเฉพาะสีเพ้นท์แก้วซึ่งดูมีแสงและเงาในตัว การทำปฏิกิริยาของสีในการที่หยุดลงบนดินสอพอง ดินสอพองมีความขาวจะทำให้เรามองเห็นรายละเอียดได้มากขึ้น เมื่อมีสีบริเวณจุดศูนย์กลางจะเกิดค่าน้ำหนักเข้มกระจายตัวออกไป ทำให้เกิดมิติมองเห็นระยะใกล้ ไกล เกิดความ ตื้น ลึก ซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างความโดดเด่น ความสมบูรณ์มีชีวิตชีวา

และความสมดุลของสิ่งที่เกิดจากการใช้จุดสี ซ้ำกันอย่างน้อย 1 คู่ปริมาณ ในที่เท่ากันย่อมทำให้มองเห็นสี ที่ทำให้เกิดความรู้สึก สมดุล ในงานความสมดุลมี 2 แบบ คือ แบบเท่ากัน และความสมดุลแบบไม่เท่ากัน เป็นความสมดุลในลักษณะที่ผู้ที่ซ้ำกัน ไม่ค่อยเหมือนกัน หรือเกือบจะไม่เหมือนกัน แต่มีปัจจัยอื่น ที่ทำให้ดูสมดุลกันเช่นมี จุดสีในแนวทางเดียวกันมีขนาดและปริมาณใกล้เคียงกันจนเป็นเอกภาพ เกิดจากการหยุดสีที่มีลักษณะคล้ายกันไม่ต่างกันมาก บางครั้งอาจเกิดการซ้ำกันของสี ความเป็นเอกภาพ ช่วยทำให้ดูสมดุลกันในภาพรวม ช่วยให้เห็นภาพที่ให้ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว ดูคล้ายคลึงกัน กลมกลืนกัน ไม่รู้สึกแตกแยก มีความใกล้เคียงกันเป็นเอกภาพค่อนข้างมาก มีความอิสระในเรื่องความแตกต่าง มากกว่าความเป็นจริง มีลักษณะที่ทำให้มองเห็นภาพในแบบผสมผสานกลมกลืนและมีความแตกต่างกัน ในภาพแบบค่อยเป็นค่อยไป มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ระดับจนไม่ทันสังเกตขนาดที่ไม่เท่ากัน มีทิศทางที่ไม่แน่นอน มีระยะห่างที่ไม่คงที่ ซึ่งเกิดจากการหยุดสีในลักษณะต่าง ๆ ที่ไม่พร้อมเพียงกัน ทำให้เกิดภาพในลักษณะก่อนและหลังการเคลื่อนไหวที่รู้สึกไม่แน่นอนไม่มั่นคงการเคลื่อนไหวอาจหมายถึง ความก้าวหน้า บางครั้งก็หมายถึงความไร้ระเบียบ ส่วนจังหวะ เกิดจากการจัดวางองค์ประกอบชั้นแรก ให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ในลักษณะสม่ำเสมอหรือไม่สม่ำเสมอก็ได้ ทำให้เห็นภาพที่ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวเป็นจังหวะหรือดูสับสนวุ่นวาย รูปทรงของสี เกิดจากรูปทรงการหยุดสีและรูปทรงที่เกิดจาก การจัดวาง รูปทรงที่เกิดจากการหยุดสีเป็นรูปทรงอิสระที่แตกตัวกระจายออกจากจุดศูนย์กลางของสี ซ้ำ ๆ ต่อสลับกันไปตามช่องที่เตรียมไว้ มีความแข็งแรงและอ่อนไหว สามารถนำมาผสมผสานประกอบการสร้าง เป็นรูปที่สมบูรณ์มีความกลมกลืนทางธรรมชาติโดยของอารมณ์ความรู้สึกความงามทางสายตาเป็นเหมือน สุนทรีย์ภาพที่เกิดจากภายในผลงาน

รูปทรงที่เกิดจากการจัดวาง โดยปกติแล้วสีพื้นที่กระจกเป็นสีที่มีความคงทน สีสันสดใส คล้ายกระเบื้องเคลือบสีเห็นคุณค่าสมบัติสมบัติของสีพื้นที่กระจกจึงทำให้การทดลองเทคนิควิธีการ โดยยกตัวอย่างวิธีการรองพื้นด้วยดินสอพองที่ผสมกว่าก่อนนำมาหยุดสีให้มีรูปร่างรูปทรงที่หลากหลาย มากขึ้น ซึ่งเป็นเหมือนกับกระบวนการวิธีการตัดรูปร่างรูปทรงของชิ้นส่วนกระจกหรือกระเบื้องเคลือบสี เป็นรูปทรงเรขาคณิตที่เห็นโดยมากในผลงานศิลปกรรมระดับตกแต่งสถาปัตยกรรมไทย ด้วยเหตุผล ที่ว่าการตัดชิ้นส่วนกระจกเป็นลักษณะรูปแบบที่มีความชัดเจน เพื่อง่ายต่อการตรวจลายของช่างที่มี รูปแบบตายตัว ได้นำรูปแบบของช่างมาพัฒนาต่อยอดหาความหลากหลายและความอิสระในตัวงาน ของการหยุดสีมาสร้างเป็นรูปร่างรูปทรงแบบใหม่

น้ำหนักและแสงเงา

น้ำหนักและแสงเงา เกิดจากตัวสีที่เกิดจากการหยุดสีโดยการหยุดซ้ำ ๆ กันของสี การหยุดสี ซิดกันห่างกันและการแยกน้ำหนักของสีโทนร้อนและการกระจายตัวของสีและความเข้มของดินสอพอง ที่เป็นตัวรองพื้นมีผลต่อผลงานทำให้เกิดมิติในงานทำให้เห็นระยะใกล้ไกลความรู้สึกตื่นของการจัดวางจุดสี ซึ่งมีมิติของผลงานเกิดจากเส้นและสีน้ำหนักและแสงเงาสร้างเส้นที่เกิดจากช่องว่างของโครงสร้างในส่วน

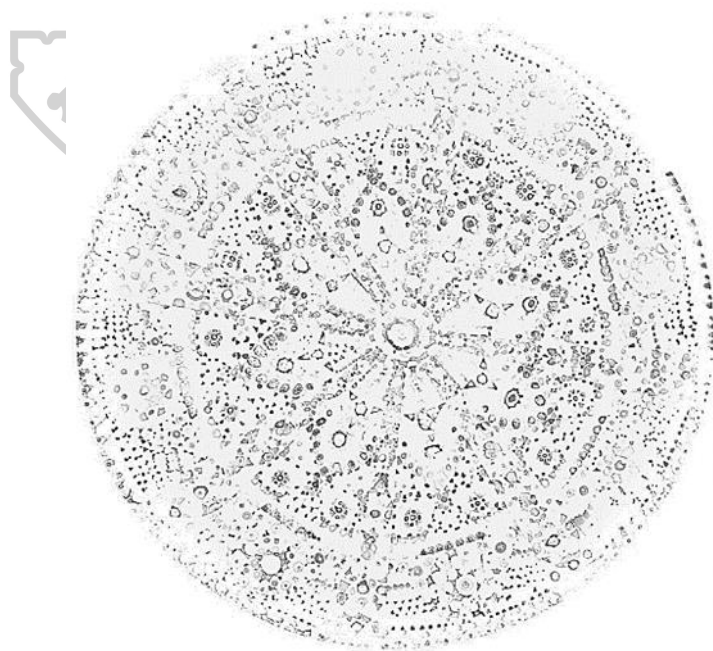
ที่เว้นให้เกิดการเห็นของเส้นดินสอพอง ซึ่งช่องแต่ละช่องจะมีความเล็กใหญ่และมีอิสระที่ไม่เท่ากันตามแนวคิดของผลงานและมิติของสี สีเขียนกระจกมีสีที่สดใสและมีมิติของสีอยู่ในตัว ด้วยเขื่อนน้ำมันหยดสีกันจนเกิดความเลื่อมพรายสร้างความมีมิติให้มากขึ้นกว่าเดิมทำให้รู้สึกถึงความมหัศจรรย์ของธรรมชาติที่เกิดจากปฏิกิริยาของตัวงานอันเกิดขึ้นจากสีพื้นที่กระจก เสมือนการแทนค่าของความเป็นปัจจุบันที่มีความเป็นจริงด้วยการเลียนแบบวัสดุไทยเพื่อสื่อถึงคุณค่าเป็นอารยะธรรมของตัวเองและคุณค่าของความงามที่มาจากรูปแบบมุมมองทางสถาปัตยกรรมซึ่งจะผสานสัมพันธ์กัน เกิดเป็นสุนทรียภาพในรูปแบบใหม่

พื้นที่ว่าง

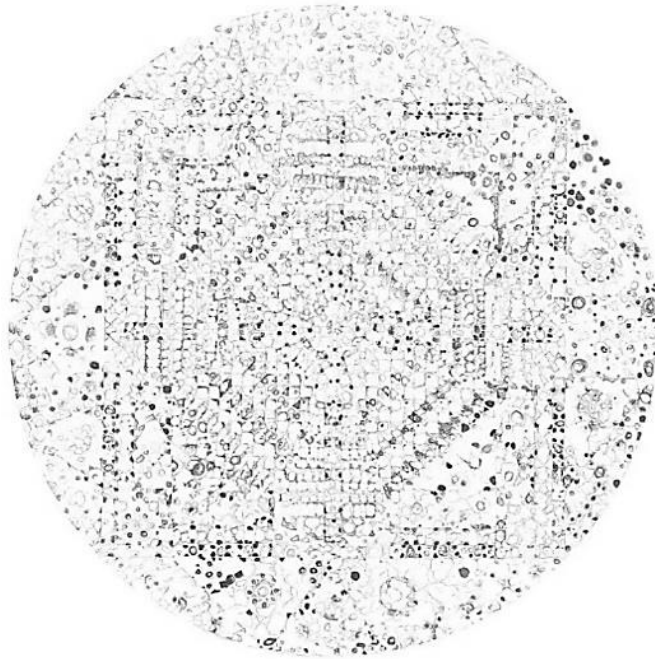
พื้นที่ว่างของสี เมื่อสังเกตจุดสีจะเห็นภาพรวมเป็นพื้นที่ว่างราวกับว่าไม่มีความหมายแต่ในความเป็นจริงพื้นที่ว่างนั้นทำให้มองเห็นรูปทรงรูปร่างและรายละเอียดข้างใน มีลักษณะกลวงคั่นกลางระหว่างสีหลาย ๆ สีและบางครั้งพื้นที่ว่างก็อาจเป็นสีโปร่งใสและไม่มีรายละเอียด พื้นที่ว่างเป็นสิ่งสำคัญทำให้เรามองเห็นรูปร่างและรูปทรงที่เกิดจากการกระจายตัวของสี การที่ สี มีความใกล้เคียงกันมากอยู่ใกล้กันก็อาจสร้างพื้นที่ว่างในความรู้สึกได้และการแยกเฉดสีก็อาจสร้างพื้นที่ว่างได้เช่นกัน

พื้นผิว

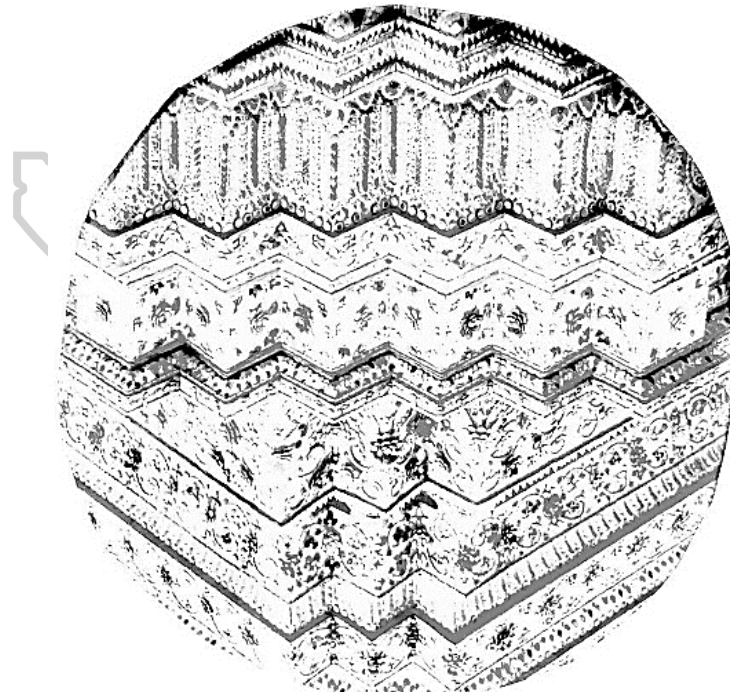
พื้นผิวในตัวผลงานเกิดขึ้นจากดินสอพองผสมกาวที่แห้งแล้ว เกิดเป็นเส้นนูนตามขอบสีที่หยด ส่วนพื้นผิวของสีเขียนกระจกเมื่อแห้งแล้วจะเรียบเนียน มีความแข็งแรงทนทาน

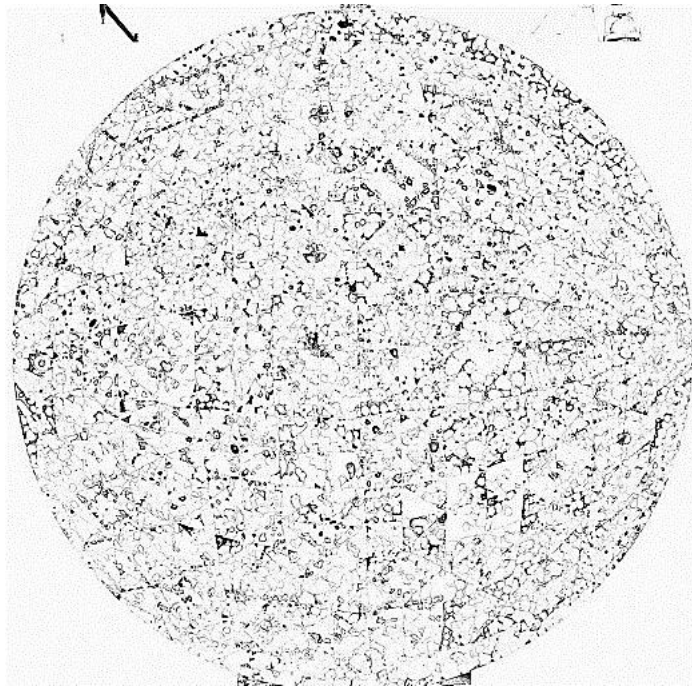
ภาพที่ 28 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

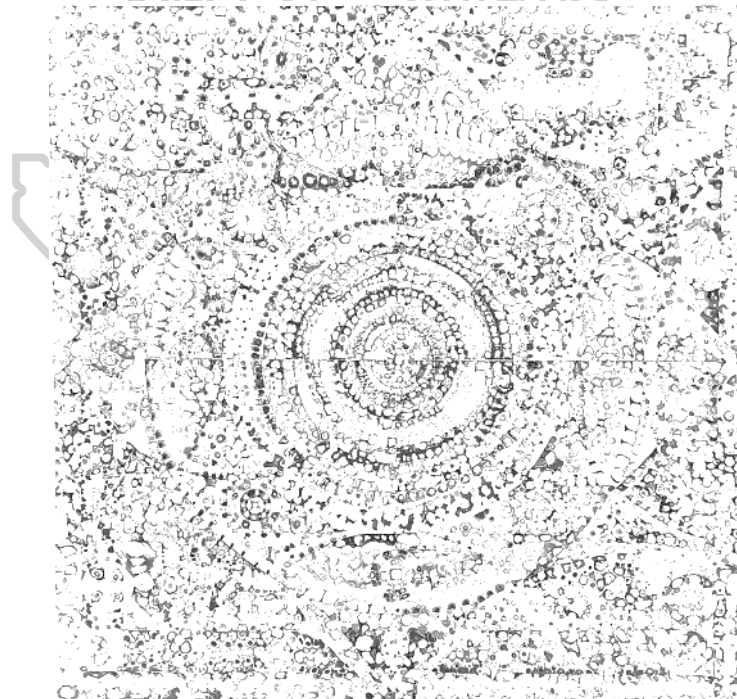
ภาพที่ 29 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ภาพที่ 30 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ภาพที่ 31 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ภาพที่ 32 ภาพร่างผลงานช่วงวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ภาพที่ 33 ภาพวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน

ภาพที่ 34 การทำน้ำดินสอพองลงในรูปทรงย่อยที่ร่างไว้

ภาพที่ 35 การ ทดสี น้ำเงินและน้ำเงินเข้มลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 36 การทดสอบสีแดงชั้นทับสีฟ้าลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 37 การหยดสีเหลืองซ้อนทับสีน้ำตาลสีลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 38 การทาดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 39 การทาดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 40 การหยดสีฟันท์แก้วฟันท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 41 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

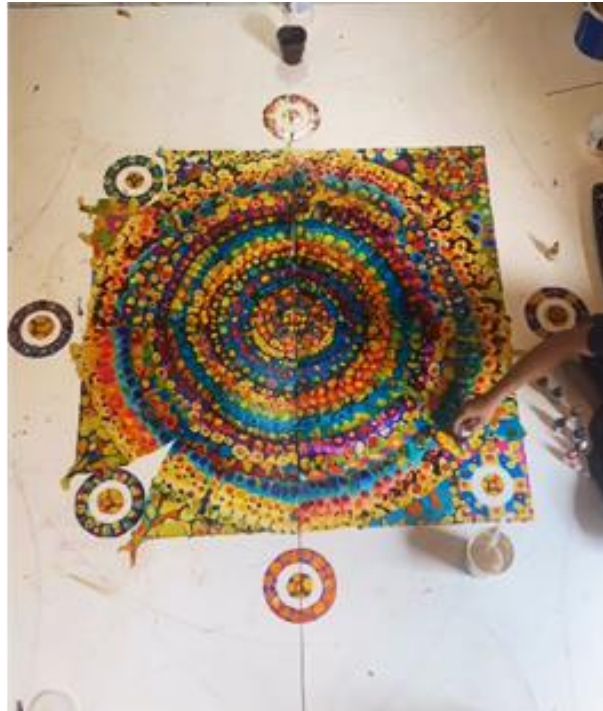
ภาพที่ 42 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

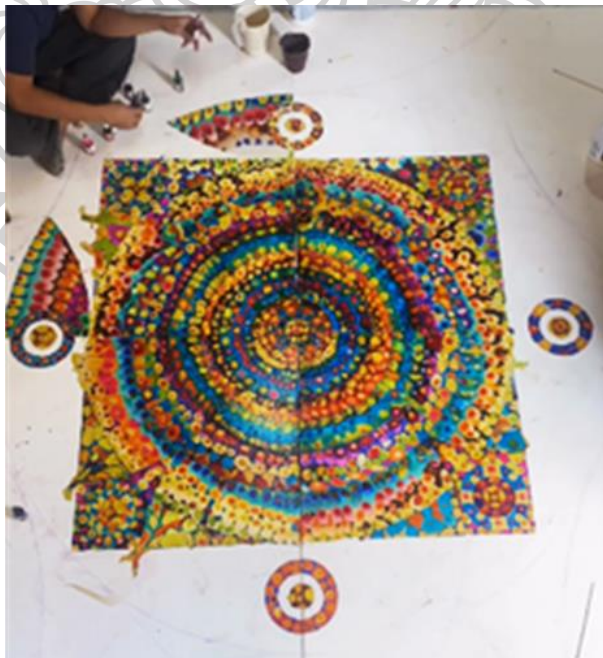
ภาพที่ 43 การหยดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 44 การหยดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 45 การหัดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกกลางบนดินสอพอง

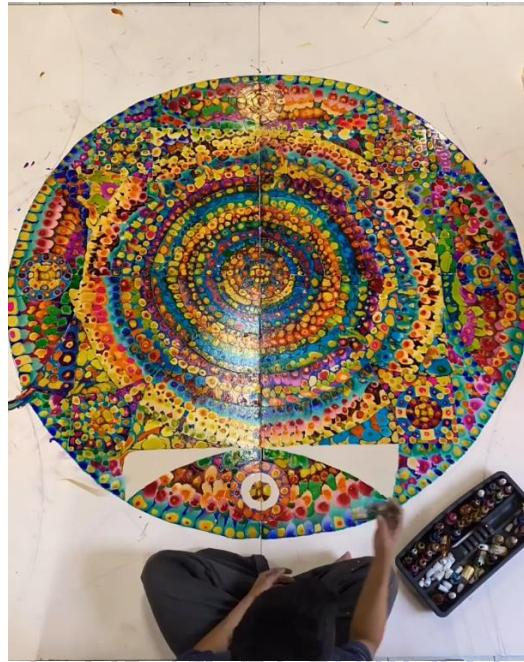
ภาพที่ 46 การหัดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกกลางบนดินสอพอง

ภาพที่ 47 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 48 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 49 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 50 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 51 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 52 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 53 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

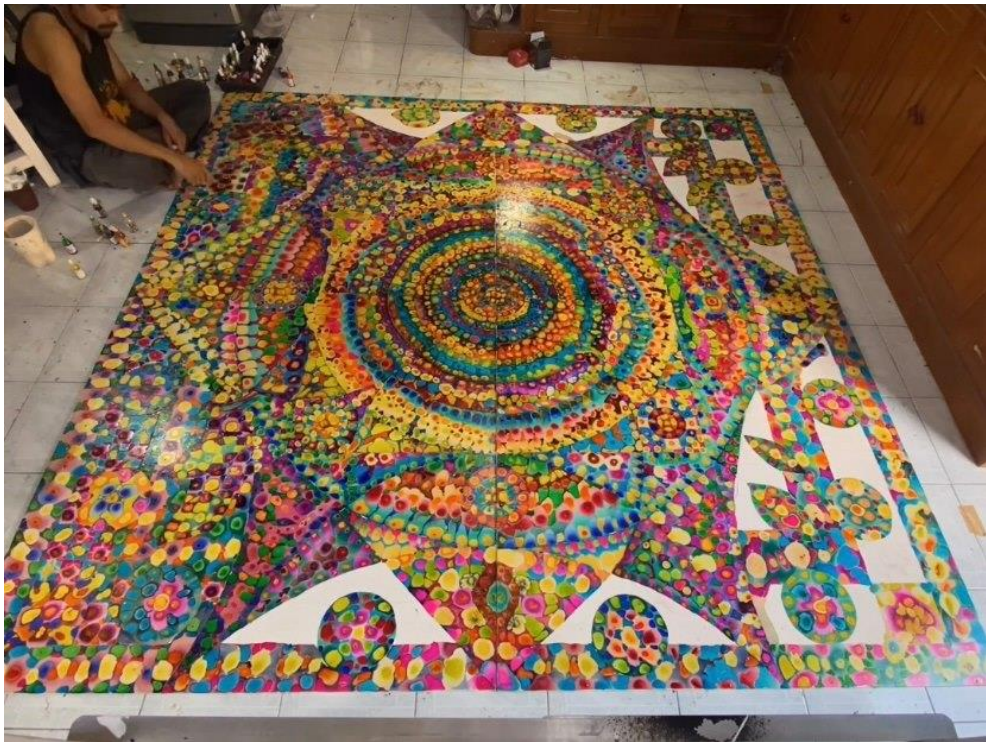
ภาพที่ 54 การทำดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 55 การหยดสีพื้นที่แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 56 การทาดินสอพองลงในช่องรูปทรงที่ร่างไว้

ภาพที่ 57 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 58 การหยดสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง

ภาพที่ 59 ภาพผลงานที่เสร็จสมบูรณ์

บทที่ 4

การพัฒนาและการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ “สี่สันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” ถูกพัฒนาต่อยอดการสร้างสรรค์ และการพัฒนาสืบเนื่องจากมาผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นการค้นคว้าหาความรู้ด้านเทคนิควิธีการและลักษณะรูปแบบของผลงานเป็นหลัก โดยศึกษาจากเทคนิคกระบวนการที่สร้างสามารถนำมาต่อยอดสร้างสรรค์เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางเบื้องต้น โดยนำมาพัฒนาและคลี่คลายต่อไปจากการศึกษาและทดลองด้วยตัวเอง จากการศึกษาค้นคว้าทดลองและสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้ทำให้ได้พบถึงปัญหาและได้นำมาสู่การแก้ไข พัฒนา เพื่อความสมบูรณ์ของผลงานโดยแบ่งตามระยะของผลงานดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์เป็นการพัฒนาต่อยอดเทคนิคจาก สี่พันท์กระจกมาสร้างสรรค์โดยเสนอความเปลี่ยนแปลงของที่อยู่อาศัยในยุคปัจจุบัน ผ่านคุณค่าความงามของบ้านไม้เก่าที่มีร่องรอยของกาลเวลาเกิดขึ้นผิวและร่องรอยตามธรรมชาติ วัตถุประสงค์ให้ความประทับใจและความทรงจำในอดีตโดยอาศัยลักษณะเทคนิคสี่พันท์แก้วพันท์กระจกที่มีสี่สัน แฉววาว วูบวาบ สดใส หยดลงบนยางพาราเพื่อทำให้สีกระจายตัวออก ทำให้เห็นถึงความงามที่พิเศษ การเริ่มใหม่ การถือกำเนิด ซึ่งสื่อถึงความรู้สึกทางใจลงบนแผ่นไม้เก่าต่าง ๆ ซึ่งเป็นการนำเสนอคุณค่าแห่งเรื่องราวถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง จนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ “สี่สันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” ที่ได้สังเกตเห็นถึงคุณสมบัติและความพิเศษของเทคนิคสี่พันท์แก้วพันท์กระจก และได้คิดค้นศึกษาทดลองพัฒนาเทคนิค จนวัสดุมีความคงทนแข็งแรงทนต่อสภาพอากาศได้ดี มีสีที่สดใสขึ้นและความหลากหลายของพื้นผิวที่เกิดจากปฏิกิริยาของสี จึงมีความชำนาญและนำข้อดี ข้อเสีย มาวิเคราะห์และพัฒนาให้ตรงตามรูปแบบของผลงาน

การสร้างสรรค์โดยเริ่มต้นจากเทคนิคตามความเชื่อดั้งเดิมในอดีตเทคนิคเป็นเพียงเครื่องมือในการแสดงออกถึงเรื่องราวเนื้อหา และศิลปินในยุคนั้นต่างรำเรียนฝึกฝนด้วยความเพียรและอดทนเพื่อให้เกิดทักษะฝีมือทางเทคนิคเป็นช่างผู้เชี่ยวชาญก่อน อันเป็นเหมือนการเตรียมตัวให้ศิลปินมีเครื่องมืออันดีพร้อมที่จะสร้างสรรค์ศิลปะ ได้ต่อไปในอนาคต เทคนิคในอดีตจึงไม่มีบทบาทสำคัญเทียบเท่ากับเนื้อหาของผลงาน แต่เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคศิลปะสมัยใหม่โดยเฉพาะหลังสมัยแห่งศตวรรษที่ 20 และ 21 เทคนิคได้ถูกปรับเปลี่ยนบทบาท และหน้าที่ไปอย่างมากทั้งในด้านของการปฏิเสธละทิ้งความสำคัญของเทคนิค

ฝึกฝนโดยศิลปินบางกลุ่มแต่ในทางกลับตรงกันข้ามเทคนิคกลับถูกพัฒนาแปลเปลี่ยนจาก “เครื่องมือ” หรือ “สื่อ” มากลายเป็น “สาระ” หรือเนื้อหาของผลงานเลยทีเดียว (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2550)

การจากการศึกษาค้นคว้า ทดลอง พัฒนาเทคนิคจากเดิม เพื่อให้เข้ากับรูปแบบผลงานไม่มีรูปแบบที่ตายตัวไม่มีความคงที่หรือความลงตัวแบบถาวร จึงได้พัฒนาและแก้ไขให้เหมาะกับผลงานในแต่ละชิ้น การสร้างสรรค์จึงเป็นไปในทิศทางที่ใสสะอาดหารูปแบบ วิธีที่แปลกใหม่อยู่เสมอผลงานวิทยานิพนธ์ในช่วงเริ่มต้น จึงมีวิธีการสร้างสรรค์ที่แตกต่างและหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เทคนิคและรูปแบบเนื้อหาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยอาศัยรูปแบบความประทับใจในกระเบื้องเคลือบสีและรูปแบบการประดับกระจกของช่างศิลป์ไทย

จากแรงบันดาลใจเหล่านี้นำมาซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานในชุดก่อนวิทยานิพนธ์ โดยมีลักษณะผลงาน 2 มิติ ด้วยรูปทรงที่ได้รับการแรงบันดาลใจมาจากสถาปัตยกรรมวัดราชบพิธฯ ที่มีอุโบสถลักษณะโดดเด่น ประดับกระเบื้องเบญจรงค์และประดับกระจกสี ผ่านการหยด สีพื้นทึบกระจกที่มีสีสันเลื่อมพรายรองพื้นด้วยดินสอพอง ที่มีสีครีมขาววอลดูละมุนตา เพื่อให้ผิวดูคล้ายราวกับปูนที่ฉาบผนัง โดยหยิบยืมกระบวนการประดับแบบช่างที่โดยส่วนมากประดับแบบมีระเบียบแบบแผนการวางกระจกหรือกระเบื้องที่เกิดจากการต่อลายในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยรูปทรงเรขาคณิต ที่พบเห็นได้จากผลงานศิลปกรรมไทย เพื่อเป็นไปตามเป้าหมายและจุดประสงค์ของกรรมวิธีและรูปแบบของผลงานให้ไปในทิศทางเดียวกันอย่างไรก็ตามผลงานในชุดก่อนวิทยานิพนธ์เหล่านี้เป็นช่วงของการทดลองทั้งการนำเอารูปทรง ลวดลายไทยต่าง ๆ เช่น รูปแบบการหยดสีจะคล้ายลวดลายประจำยามเป็นรายที่จะอยู่ในรูปสี่เหลี่ยมทแยงมุมประกอบด้วยวงกลมและกระจังใบเทศถ้าเป็นตัวย่อจะเป็นกระจังตาอ้อยลายประจำยามเป็นหนึ่งในลายไทยพื้นฐานซึ่งถูกนำไปประกอบในงานสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมในลักษณะที่มีความโดดเด่นและเป็นที่น่าจดจำ นอกจากนี้รูปทรงของลายประจำยาม ยังสื่อให้เห็นถึง “ความสมดุล” และ “การเจริญเติบโตในทุกมิติ” จากรูปแบบของลายที่มีความสมมาตรและพุ่งออกจากจุดกำเนิดไปยังทุกทิศทาง สอดคล้องกับแนวคิดหลักของงาน “นิยามใหม่ของโลกาภิวัตน์ วิธีที่ยั่งยืน เพื่อโลกที่สมดุล” ที่มุ่งเน้นการเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน อันจะนำมาสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน

การสร้างสรรค์ผลงานนั้นนับว่าเป็นชุดที่ได้เกิดการทดลองทำให้นำมาสู่การประมวลผลทางค้นคว้าหาแนวคิดให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นเป็นทำให้เกิดข้อเปรียบเทียบและได้เห็นถึงปัญหามาสู่แนวทางการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเข้าสู่การสร้างสรรค์ในชุดวิทยานิพนธ์ “สีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย“

ภาพที่ 60 ผลงานทดลองในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน: ราชบพิธ

ขนาด: 120x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์ กระຈก, น้ํายางพารา

ปีที่สร้าง: 2561

ภาพที่ 61 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 62 ผลงานทดลองในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน: ลวดลายกระเบื้องเคลือบสี

ขนาด: 60x30 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, น้ำยาพารา

ปีที่สร้าง: 2561

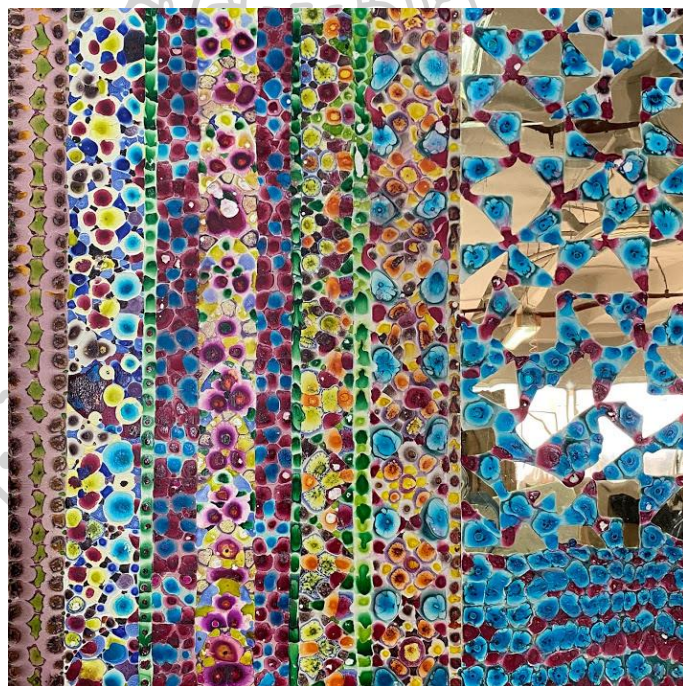
ภาพที่ 63 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 1

ชื่อผลงาน: บริบทใหม่จากลวดลายประดับไทย

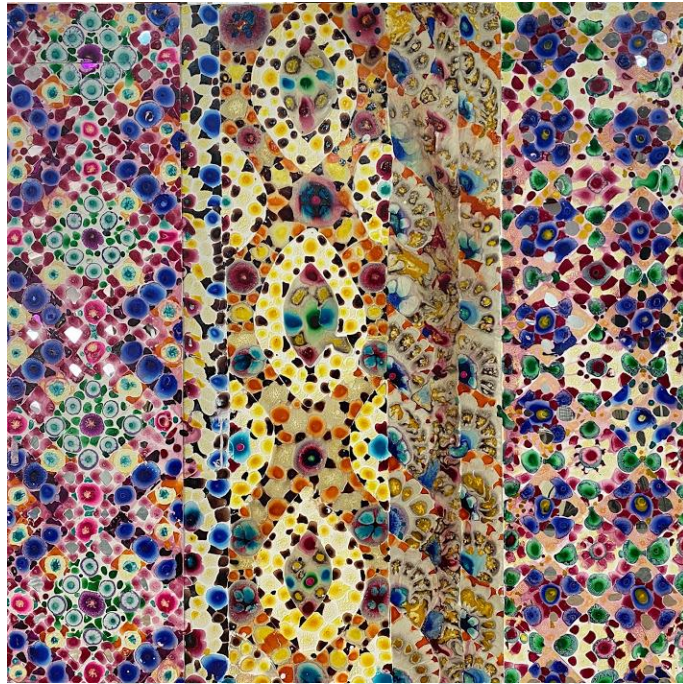
ขนาด: 600x100 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

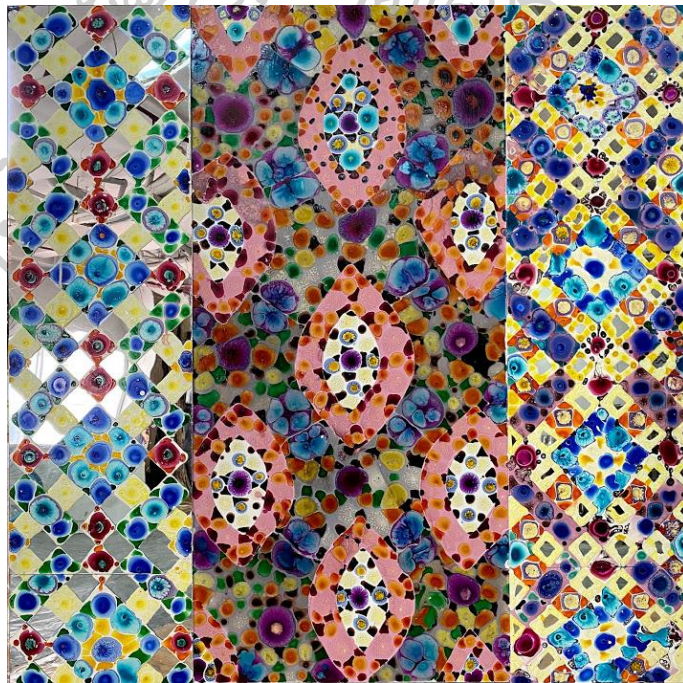
ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 64 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ขั้นที่ 1

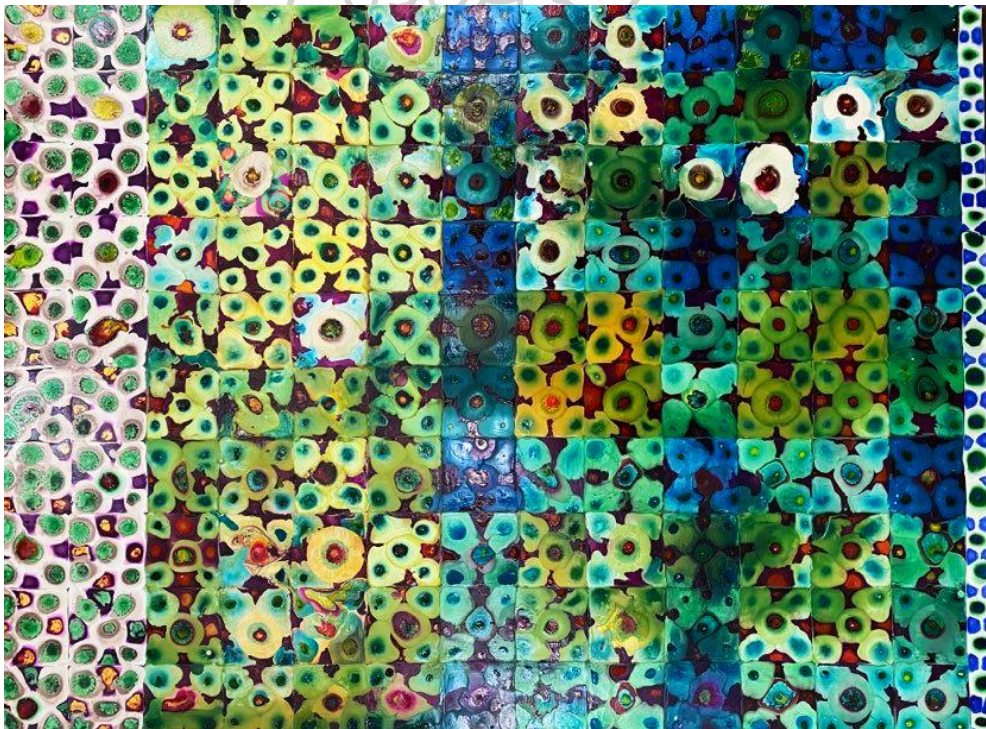
ภาพที่ 65 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

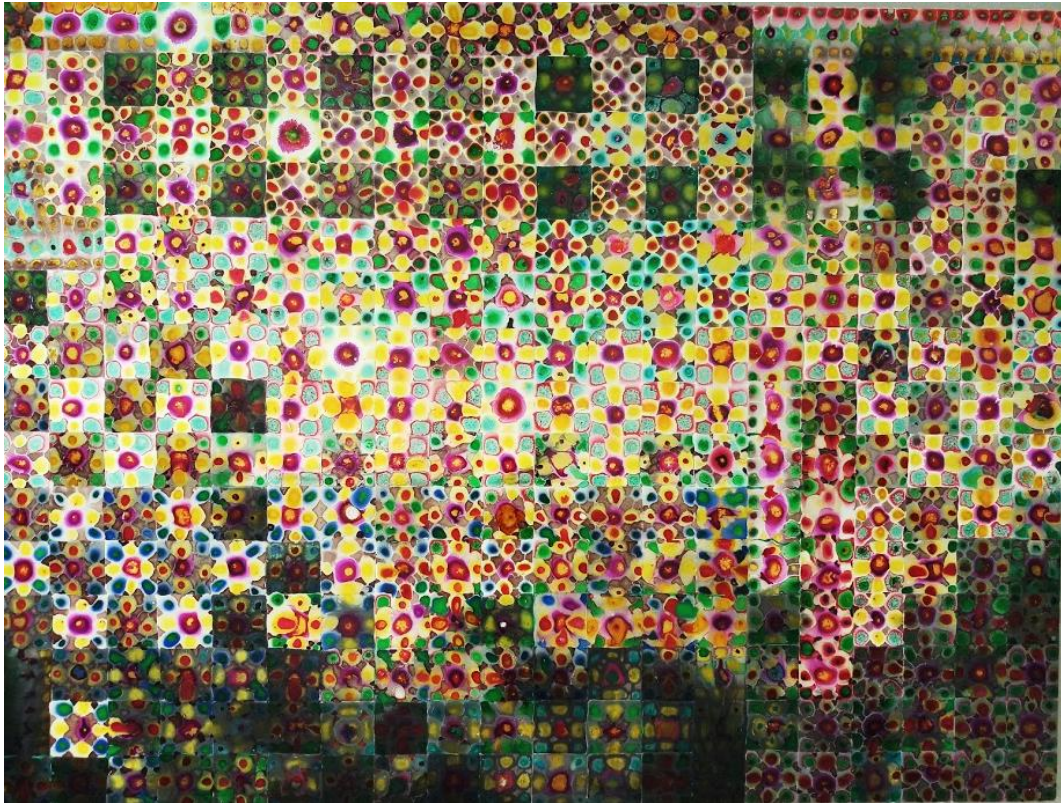
ภาพที่ 66 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 67 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 68 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 69 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 2

ชื่อผลงาน: แสง เงา

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

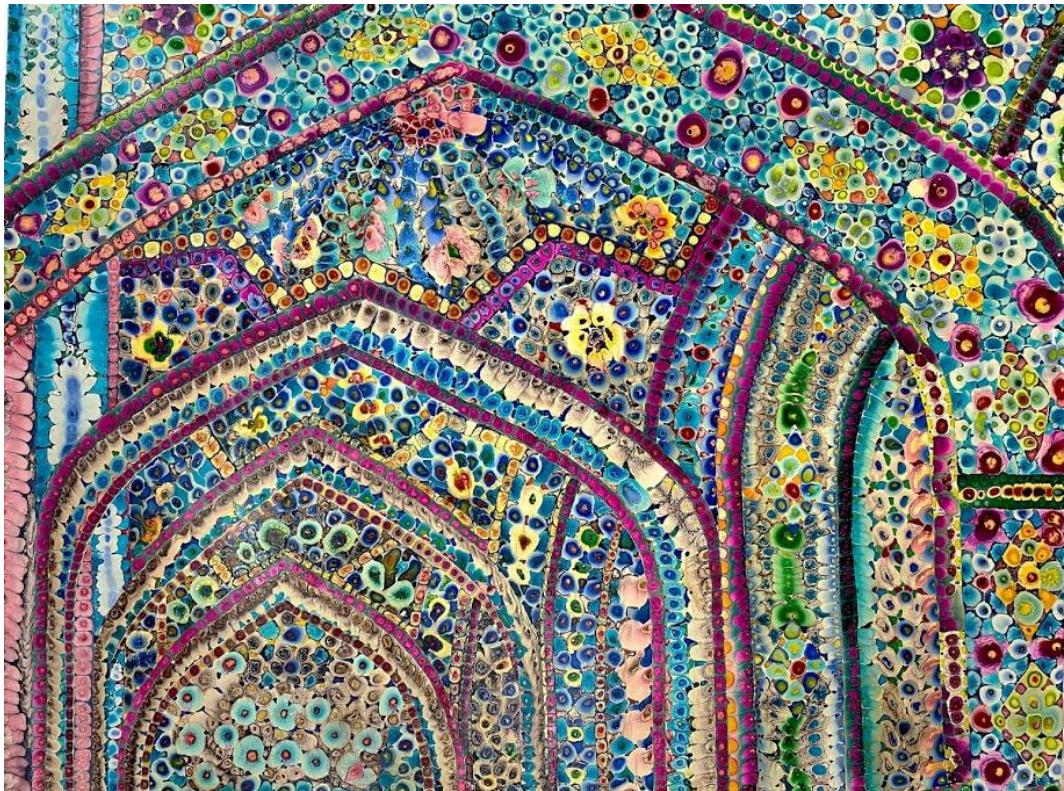
ภาพที่ 70 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 3

ชื่อผลงาน: สีเส้นแห่งซุ้มประตู

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 71 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 4

ชื่อผลงาน: โดมออฟเดอะรีอ็อค

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 72 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน: ลายน้ำ (watermark)

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระดาษ, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 73 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 6

ชื่อผลงาน: ลายแพ่ง (Pattern)

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

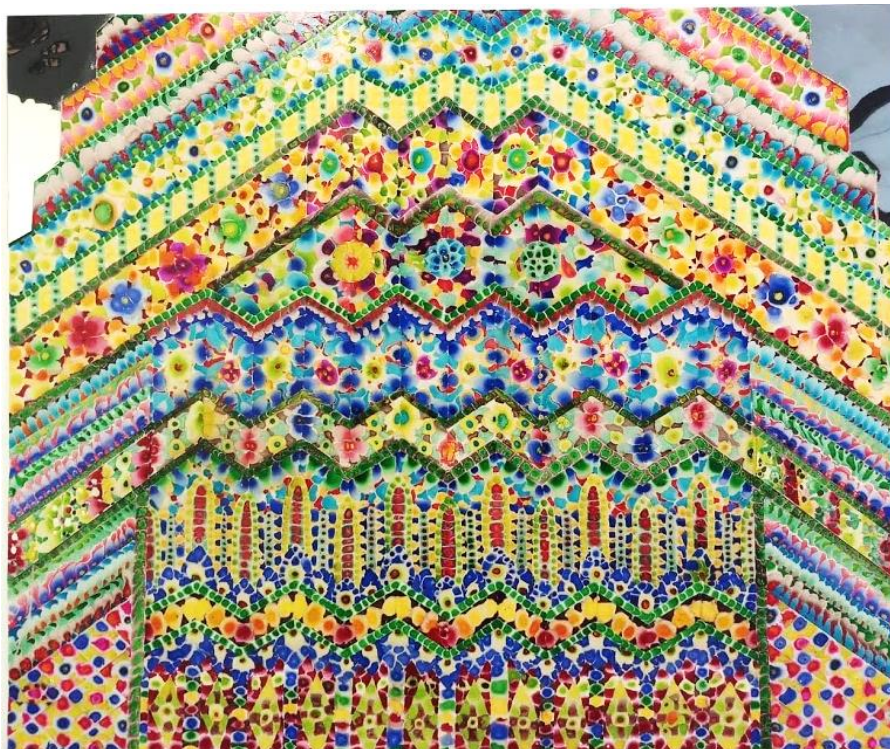
ภาพที่ 74 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 7

ชื่อผลงาน: ลายแผง 1 (Pattern 1)

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 75 ผลงานในระยะก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 8

ชื่อผลงาน: ย่อมุม

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

การสร้างสรรค์และพัฒนาผลงานวิทยานิพนธ์ผลงานวิทยานิพนธ์ “สีเส้นเลื่อมพรายจาก ลวดลายประดับไทย” คือผลงานที่ถูกพัฒนาต่อยอดต่อเนื่องมาจากผลงานชุดก่อนวิทยานิพนธ์ด้วยแรงบันดาลใจจากสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกและความประทับใจในสถาปัตยกรรมและวัดราชพิธ วัดพระแก้ววัดอรุณตามลำดับเกิดความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมต้นกำเนิดสิ่งเหล่านี้ ถูกประมวลผลทางความคิดวางแผนและนำมาซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานจำนวน 6 ชั้นโดยมีที่มาที่ไปจาก ความเชื่อทางศาสนาจากไตรภูมิในจิตรกรรมไทย ด้วยขนาด รูปแบบและลวดลายที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 1

พระพุทธรูป มงคล 108 ประการที่ฝ่าพระบาทพระพุทธรูปไสยาส เป็นคติที่ปรากฏในคัมภีร์ชินาลังการฎีกาของลังกา โดยระบุว่า เป็นมงคลที่พราหมณ์ได้เห็นจากฝ่าพระบาทของเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อประสูติได้ 5 วัน แต่ทว่ากลับไม่ปรากฏการสร้างพระพุทธรูปลักษณะแบบนี้ในศิลปะลังกา หากแต่พบในศิลปะพุกามแทน กล่าวกันว่า ลายมงคล 108 ประการนี้ เป็นการพัฒนาแนวความคิด และสืบทอดมาจากรูปมงคล 8 ประกอบสัญลักษณ์มงคลต่าง ๆ ที่สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. เป็นสัญลักษณ์แห่งโชคลาภและความอุดมสมบูรณ์ เช่น หม้อน้ำ ปลาคู่ สวรรคิเทพวงมณี ดอกบัว เป็นต้น
2. เป็นเครื่องประกอบพระบารมีของกษัตริย์และพระเจ้าจักรพรรดิราช เช่น สัตตัตตะนะ ๗ ประการ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ บัลลังก์ เครื่องสูง เครื่องยศ เครื่องต้นต่าง ๆ และราชพาหนะ เป็นต้น
3. เป็นส่วนประกอบของภพภูมิในจักรวาลตามความเชื่อในไตรภูมิ เช่น ทวีปทั้ง 4 เขาพระสุเมรุ เขาสัตตบริภัณฑ์ ป่าหิมพานต์ เป็นต้น (Matichon Academy, 2562)

ผลงานชั้นที่ 1 เป็นการสร้างสรรค์โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากฝ่าพระบาทพระพุทธรูปไสยาสน์ ณ พระวิหารพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดโพธิ์ โดยนำรูปแบบและลวดลายมาประยุกต์ใช้จากมงคล 108 ประการฝ่าพระบาทของพระพุทธรูปนั้น มีการประดับมุกที่พระบาททั้งสองข้างความเลื่อมพรายของมุกที่ประดับ เมื่อนำมาเทียบเคียงคุณค่าความงามคุณสมบัติของสีกระจกที่สร้างสรรค์ความเลื่อมพรายได้โดยนำเอาลักษณะรูปทรงลวดลายต่าง ๆ มาประยุกต์ออกแบบประดิษฐ์ลวดลายและสีสันทันขึ้นมาใหม่ ตามกระบวนการของต้นการหยดสีหากมองย้อนไปสู่งานก่อนวิทยานิพนธ์จะเห็นได้ว่ารูปแบบผลงานจะเป็นการลอกเลียนแบบ ทั้งทางด้านรูปทรงและรูปแบบจากลวดลายสถาปัตยกรรมและเป็นไปในการทดลองเทคนิคของสียังคงมีให้เห็นชัดเจน

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ผลงานการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 1

® Elements of art ทัศนธาตุ	® princip of design หลักการออกแบบ	® physical materials สื่อ/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี	Pattern/รูปแบบ	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก
เส้น	Emphasis/การเน้น	ดินสอพอง
รูปร่าง/รูปทรง	Proportion/สัดส่วน	ไม้
ที่ว่าง	Balance/สมดุล	ขนาด 120x180 ซม.
แสง/น้ำหนัก	Unity and variety/เอกภาพและความหลากหลาย	แปรผันตามพื้นที่

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ มีความกว้างความยาว จำนวน 1 ชั้น ในแนวนอน โดยจัดวางผันแปรตามพื้นที่ สีสันความสด แวววาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบัน และอนาคต

1.2 สัดส่วนของชิ้นงานมีความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน

1.3 ผลงานเป็นโครงสร้างทรงเรขาคณิต สีเหลี่ยมผืนผ้า หยอด หยด จุด “สีพื้นที่แก้ว พื้นที่กระจก” ลงบนดินสอพองหลากหลายสีในรูปทรงย่อย เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกัน มีโครงสร้างเป็นสีฟ้าและสีเหลืองส้ม แสงจะเกิดจากขอบรัศมีของสีที่กระจายตัวจากสีที่สดและมีน้ำหนักเข้มก็เป็นสีที่อ่อนลงจนเห็นพื้นดินสอพองสีขาวนวลและสร้างพื้นที่ว่างในเวลาเดียวกัน

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีรูปทรงที่เกิดจากการควบคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีลักษณะที่แตกต่างกันคล้ายสัญลักษณ์ ต่าง ๆ เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ น้ำ ดอกไม้ ใบไม้ ฯลฯ

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย ฝาพระพุทธรบาท บริบทใหม่จากอิทธิพลของสถาปัตยกรรมไทย และลวดลายจากกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสี โดยจัดองค์ประกอบสี หยดสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ กัน โดยที่ขนาดของสีมีความแตกต่างกัน ไม่มีจุดรวมสายตา เริ่มจากจุดไหนก็ได้

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

หยอด หยด จุด สีพื้นที่แก้ว พื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงสีเหลี่ยมผืนผ้า 120x180 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ชั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีเส้นสดใส หลากหลายสี ระเบียบเรียบร้อย เรียงต่อกัน บางก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบสีเหลี่ยมหรือวงกลม สีเหลี่ยมผืนผ้า หลากหลายรูปทรง คล้ายลวดลาย ดอกไม้ ลายกระเบื้อง ฯลฯ

4.2 ชั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพพระพุทธรบาท คติความเชื่อในพระพุทธรศาสนา ความชุ่มเฟื้อย ความมั่งมี ความมีสิริมงคล ความอุดมสมบูรณ์

4.3 ชั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมไทย ไตรภูมิ ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์สู่บริบททางวัฒนธรรมต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด

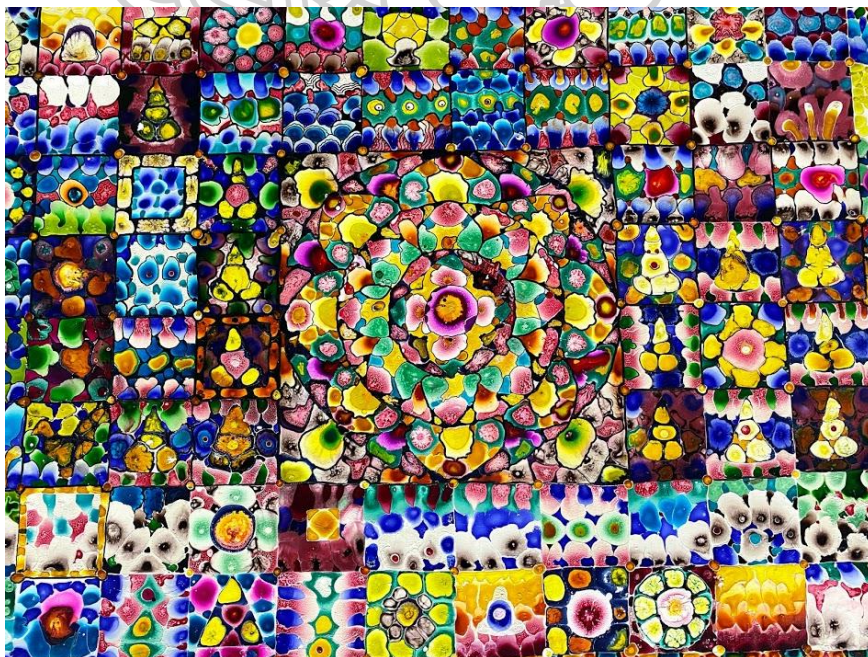
ภาพที่ 76 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน: พระพุทธบาท (Buddha's footprint)

ขนาด: 150x180 ซม.

เทคนิค: สีแผ่นแก้วแผ่นที่กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

ภาพที่ 77 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

ภาพที่ 78 ลวดลายและรายละเอียดของผลงานวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ “สีเส้นเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” ชุด “อรุณวรราม” ได้รับแรงบันดาลใจมาจากวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร จักรवालไตรภูมิ: พระปรางค์วัดอรุณฯ สร้างตามคติจักรवाल “ไตรภูมิ” โดยองค์ปรางค์ประธานแทน “เขาพระสุเมรุ” เป็นศูนย์กลางของจักรवाल และดำรงอยู่ท่ามกลางแม่น้ำสีทันดรสมุทร

แวดล้อมด้วยปรางค์ประจำทิศแทน "ทวีป" หรือแผ่นดินใหญ่ล้อมรอบทั้ง 4 ทิศ ในระบบจักรवालไตรภูมิ ได้แก่

1. อุดรกรูทวีปด้านทิศเหนือ
2. บุรพวิเทททวีปด้านตะวันออก
3. อมรโคยานทวีปด้านตะวันตก
4. และชมพูทวีปด้านทิศใต้

“ชมพูทวีป” ก็คือระบบสุริยะจักรवालของเรา ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์โลก โดยทวีปที่เหลือทั้ง 3 ก็คือระบบจักรवालย่อย ที่เป็นสมาชิกของจักรवालไตรภูมิ และเป็นที่อยู่ของมนุษย์ในโลกอื่น ๆ

บริเวณฐานพระปรางค์คือ “ป่าหิมพานต์” ที่มีเหล่าสัตว์หิมพานต์ เช่น กิณนรี โดยมียักษ์แบกฐานพระปรางค์อยู่ชั้นล่าง และภายใต้เขาพระสุเมรุเป็นเมืองของอสูร

พระปรางค์วัดอรุณฯ คือ แบบจำลองของ "จักรवालวิทยา" ที่เป็นระบบจักรवालหลายมิติ (Multiverse) คือจักรवालที่ถูกแบ่งออกเป็นชั้น ๆ ตามคามิติเวลาที่สั้นหรือยาวไม่เท่ากัน ในแต่ละภพภูมิ

การสร้างสรรคผลงานชุดนี้จะมีรูปทรง รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสแทนความหมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์
สร้างสรรค์ขึ้นมา ส่วนวงกลมที่ล้อมรอบหมายถึงธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ความอุดมสมบูรณ์และใช้สี
ที่มีบริบทที่ต่างออกไป

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 2

“สีเส้นเชื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” ชุด “อรุณวาราราม” คือ ผลงานที่ถูกพัฒนา
ต่อเนื่องจากผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1 สิ่งเหล่านี้ถูกประมวลผลทางความคิด วางแผนและนำมาซึ่ง
การสร้างสรรคผลงานจำนวน 4 ชิ้น โดยได้รับแรงบันดาลใจด้านรูปทรงมาจากสถาปัตยกรรมพระปราสาท
วัดอรุณราชวรารามมหาวิหารด้วยขนาดรูปแบบลวดลายและสีที่ต่างกันออกไปดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

® Elements of art ทัศนธาตุ	® princip of design หลักการออกแบบ	® physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี	Pattern/รูปแบบ	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก
เส้น	Emphasis/การเน้น	ดินสอพอง
รูปร่าง/รูปทรง	Proportion/สัดส่วน	ไม้
ที่ว่าง	Balance/สมดุล	แผ่นกระจกอะคริลิค
แสง/น้ำหนัก	Unity and variety/เอกภาพและ ความหลากหลาย	ขนาด 200x200 ซม. ติดตั้งบนผนัง

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ รูปทรงกลม จำนวน 1 ชิ้น โดย
ติดตั้งบนผนัง

1.2 สีมีความสด แวววาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันและอนาคต

1.3 สัดส่วนของชิ้นงานมีความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน

1.4 ผลงานเป็นโครงสร้าง ทรงเรขาคณิต วงกลม หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์
กระจก ลงบนดินสอพองที่เป็นรูปทรงย่อยหลากหลายสี เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกัน
รัศมี ส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อระหว่างจุดศูนย์กลาง ไปยังเส้นรอบวง มีโครงสร้างเป็นโทนร้อนสีเหลืองและ
สีชมพูแดงแสงจะเกิดจากสีเหลืองที่สว่างกระจายตัวรอบรัศมี น้ำหนักเข้มเกิดจากสีชมพู สีแดง สีน้ำเงิน
ทำให้เกิดมิติในงาน

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีรูปทรงที่เกิดจากการควบคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีที่ลักษณะและขนาดแตกต่างกัน ตามรูปทรงโครงสร้างย่อย

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย “อรุณ” บริบทใหม่จากอิทธิพลของวัดอรุณฯ และ ลวดลายสถาปัตยกรรมจากกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสี เป็นมุมมอง แบบ (bird's eye view) เป็นภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงมาที่ต่ำ โดยจัดสัดส่วนให้เป็นเอกภาพทำให้ดูสมดุลในภาพรวม ขนาดและองค์ประกอบสี หดสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ ให้มีความสัมพันธ์กันกับรูปทรงกลมภายนอก โดยที่ขนาดลักษณะของสีที่คล้ายกัน ไม่แตกต่างกันมาก สื่อสารด้วยแนวคิดเดียวกัน สีที่เกิดจากการซ้ำกัน ช่วยให้ภาพรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีจุดรวมสายตา ที่เกิดจากรศมีวงกลม

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

หยอด หยด จุด สีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงกลม 200x200 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ชั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีสันสดใส หลากหลายสี ละเอียดละเอียด เลื่อมพราย กระจายจากรศมีกึ่งกลาง เรียงต่อกัน บางก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบวงกลมใหญ่ และรูปทรงย่อย หลากหลายรูปทรง คล้าย ดอกไม้ไฟที่มีลักษณะระเบิดกระจายตัว บางก็มีการระเบิดย่อยซ้อนกัน

4.2 ชั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพวงกลมขนาดใหญ่ เป็นการประกอบกันของสี สีที่แตก ระเบิดกระจายออกจากจุดกึ่งกลาง สีเกิดความเลื่อมพราย คติความเชื่อในพระพุทธศาสนา ความฟุ้งเฟ้อ ความมั่งมี ความมีสิริมงคล ความอุดมสมบูรณ์

4.3 ชั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและลวดลายสถาปัตยกรรมไทยกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี วัดอรุณราชวราราม แผนผังไตรภูมิจักรวาล ความสำนักเชิงประวัติศาสตร์ สู่บริบททางวัฒนธรรมต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด

ภาพที่ 79 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ชื่อผลงาน: “ดอกไมไฟ”

ขนาด: 200x200 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2562

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ในชิ้นที่ 3 “อรุณ 1”

ได้รับแรงบันดาลใจมาจากแผนผังเป็น มุมมอง แบบ (bird's eye view) เป็นภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงมาที่ต่ำ ของวัดอรุณฯ เปรียบเสมือนแผนผังไตรภูมิจักรวาลในความเชื่อทางศาสนาพุทธ

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ⓐ Elements of art ทัศนธาตุ	ⓐ princip of design หลักการออกแบบ	ⓐ physical materials สื่อ/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี	Pattern/รูปแบบ	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก
เส้น	Emphasis/การเน้น	ดินสอพอง
รูปร่าง/รูปทรง	Proportion/สัดส่วน	ไม้
ที่ว่าง	Balance/สมดุล	ขนาด 200x200 ซม.
แสง/น้ำหนัก	Unity and variety/เอกภาพและ ความหลากหลาย	ติดตั้งบนผนัง

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ รูปทรงกลม จำนวน 1 ชิ้น ในแนวนอน โดยติดตั้งบนผนัง

1.2 สีมีความสด แวววาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันและอนาคต

1.3 สัดส่วนของชิ้นงานมีความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน

1.4 ผลงานเป็นโครงสร้าง ทรงเรขาคณิต วงกลม หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ลงบนดินสอพองที่เป็นรูปทรงย่อยหลากหลายสี เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกัน รัศมี ส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อระหว่างจุดศูนย์กลาง ไปยังเส้นรอบวง มีโครงสร้างเป็นโทนเย็น สีเหลือง สีฟ้า น้ำเงิน และชมพูเป็นหลัก แสงจะเกิดจากสีเหลืองที่สว่างกระจายตัวรอบรัศมี น้ำหนักเข้มเกิดจากสีชมพู สีแดง สีน้ำเงินทำให้เกิดมิติในงาน

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีจุดสีรูปทรงสีเหลี่ยมอยู่ด้านในเรียงต่อกัน ในช่องมีรูปทรงที่เกิดจากการควบคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีที่ลักษณะและขนาดแตกต่างกัน ตามรูปทรงโครงสร้างย่อย

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย “อรุณ 1” บริบทใหม่จากอิทธิพลของวัดอรุณฯ และลวดลายสถาปัตยกรรมจากกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสี เป็นมุมมอง แบบ (bird's eye view) เป็นภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงมาที่ต่ำ โดยจัดสัดส่วนให้เป็นเอกภาพทำให้ดูสมดุล ในภาพรวม ด้วยรูปทรงย่อยสีเหลี่ยมที่เด่นกึ่งกลางรัศมี ขนาดและองค์ประกอบสี หยดสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ กัน ให้มีความสัมพันธ์กันกับรูปทรงกลมภายนอก โดยที่ขนาดลักษณะของสีที่คล้ายกัน ไม่แตกต่างกันมาก สื่อสารด้วยแนวคิดเดียวกัน สีที่เกิดจากการซ้ำกัน ช่วยให้ภาพรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีจุดรวมสายตา ที่เกิดจากรัศมีวงกลม จังหวะของหยดสีมีการเรียงตัวต่อเนื่องกัน ในลักษณะ

สมำเสมอจะรับรู้ได้ถึงจังหวะที่คุ้นเคยและไม่สมำเสมอกัน โดยใช้ ขนาด สี สัน ความถี่ ระยะห่างและ ทิศทางที่เหมือนกันหรือไม่เหมือนกันเลย ทำให้เห็นภาพที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

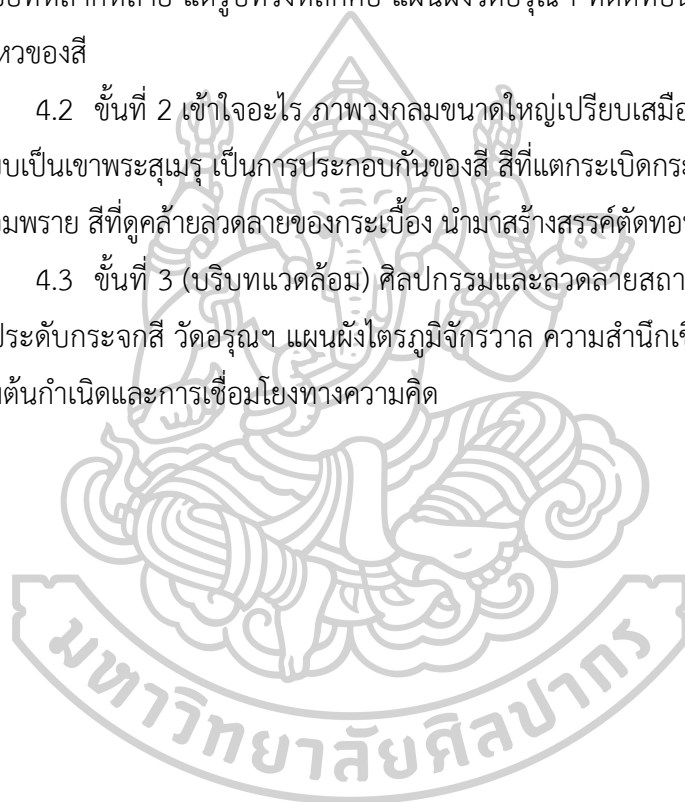
หยอด หยด จุด สีพ่นที่แก้วพ่นที่กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงกลม 200x200 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ขั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีสันสดใส หลากหลายสี ละเอียดละเอียด เลื่อมพราย กระจายจากรัศมีกึ่งกลาง เรียงต่อกัน บ้างก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบวงกลมใหญ่ และรูปทรงย่อยที่หลากหลาย แต่รูปทรงหลักคือ แผ่นผิงวัดอรุณฯ ที่ตัดทอนให้เห็นร่างลายเส้นและความเคลื่อนไหวของสี

4.2 ขั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพวงกลมขนาดใหญ่เปรียบเสมือนจักรวาล สีเหลี่ยมด้าน ในวงกลมเปรียบเป็นเขาพระสุเมรุ เป็นการประกอบกันของสี สีที่แตกกระเป็ดกระจายออกจากจุดกึ่งกลาง สีเกิดความเลื่อมพราย สีที่ดูคล้ายลวดลายของกระเบื้อง นำมาสร้างสรรค์ตัดทอนรูปทรงและสร้างสีใหม่

4.3 ขั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและลวดลายสถาปัตยกรรมไทยกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี วัดอรุณฯ แผ่นผิงไตรภูมิจักรวาล ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์สู่บริบททางวัฒนธรรมต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด

ภาพที่ 80 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3

ชื่อผลงาน: อรุณ 1

ขนาด: 200x200 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2563

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ในชั้นที่ 4 “ย่อมุม”

เป็นวิธีการหนึ่งของการปฏิบัติงานของสถาปัตยกรรมไทย ที่เกี่ยวข้องกับผังพื้นที่ของฐานแท่น ตัวอาคาร หรือรูปทรงของเสา และส่วนยอดหรือส่วนหลังคา การย่อมุม คือ วิธีการแตกมุมใหญ่ของสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวให้เป็นมุมย่อย มุมที่มากขึ้นจากเดิม และจะเรียกสิ่งต่าง ๆ ใหม่ตามจำนวนมุมที่เพิ่มขึ้น (สมใจ นิมเล็ก, 2556)

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

Ⓢ Elements of art ทัศนธาตุ	Ⓢ princip of design หลักการออกแบบ	Ⓢ physical materials สื่อ/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี	Pattern/รูปแบบ	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก
เส้น	Emphasis/การเน้น	ดินสอพอง
รูปร่าง/รูปทรง	Proportion/สัดส่วน	ไม้
ที่ว่าง	Balance/สมดุล	ขนาด 200x200 ซม.
แสง-เงา	Unity and variety/เอกภาพ	ติดตั้งบนผนัง
น้ำหนักเข้ม-อ่อน	และความหลากหลาย	
พื้นผิว	Rhythm จังหวะ	
	Contrast/ความแตกต่าง	

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ รูปทรงกลม จำนวน 1 ชิ้น โดยติดตั้งบนผนัง

1.2 สีสี่มีความสด แฉวาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันและอนาคต

1.3 สัดส่วนของชิ้นงานสร้างความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน และจัดวางรูปทรงย่อยของสี ลงในกลุ่มรูปทรงวงกลมหลัก เป็นระนาบของสีที่เรียงตัวตามระเบียบแบบแผน

1.4 ผลงานเป็นโครงสร้าง ทรงเรขาคณิต วงกลม หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ลงบนดินสอพองที่เป็นรูปทรงย่อยหลากหลายสี เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกันของรัศมีวงกลมส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อระหว่างจุดศูนย์กลาง ไปยังเส้นรอบวง มีโครงสร้างเป็นโทนเย็น สีเหลือง สีฟ้า น้ำเงิน และชมพูเป็นหลัก แสงจะเกิดจากสีเหลืองที่สว่างกระจายตัวรอบรัศมี น้ำหนักเข้มเกิดจากสีชมพู สีแดง สีน้ำเงินทำให้เกิดมิติในงาน จังหวะของหยดสีมีการเรียงตัวต่อเนื่องกัน ในลักษณะสม่ำเสมอและไม่สม่ำเสมอกัน โดยใช้ ขนาด สี สัน ความถี่ ระยะห่างและทิศทางที่ไม่เหมือนกัน ทำให้เห็นภาพที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวหรือดูสับสนวุ่นวาย

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีจุดสีรูปทรงสีเหลี่ยมอยู่ด้านในเรียงต่อกันในช่องมีรูปทรงที่เกิดจากการควบคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีที่ลักษณะและขนาดแตกต่างกันตามรูปทรงโครงสร้างย่อย

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย “ย่อมุม” บริบทใหม่จากอิทธิพลของวัดอรุณฯ และ ลวดลายสถาปัตยกรรมจากกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสี เป็นมุมมอง แบบ (ant's eye view) มุมมองแบบงาย ด้านข้าง โดยจัดสัดส่วนให้เป็นเอกภาพทำให้ดูสมดุลในภาพรวม ด้วยรูปทรงย่อย สี่เหลี่ยมที่เด่นกึ่งกลางรัศมี ขนาดและองค์ประกอบสี หยตสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ กัน ให้มีความสัมพันธ์กันกับรูปทรงกลมภายนอก โดยที่ขนาดลักษณะของสีที่คล้ายกัน ไม่แตกต่างกันมาก สื่อสารด้วยแนวคิดเดียวกัน สีที่เกิดจากการซ้ำกัน ช่วยให้ภาพรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีจุดรวมสายตา ที่เกิดจากรัศมีวงกลม การจัดวางแบบไม่สม่ำเสมอ ไม่มีรูปแบบที่คาดเดาได้ จังหวะที่ไม่คุ้นเคย สร้างความตื่นเต้น

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

หยอด หยด จุด สีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงกลม 200x200 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ขั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีสันสดใส หลากหลายสี ละเอียดละเอียด เลื่อมพราย กระจายตัวดูสับสนวุ่นวาย จากรัศมีกึ่งกลาง เรียงต่อกัน บางก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบวงกลมใหญ่และรูปทรงย่อยที่หลากหลาย แต่รูปทรงหลักคือ แบบย่อมุมด้านข้าง ลักษณะการมองไปในที่สูง

4.2 ขั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพวงกลมขนาดใหญ่เปรียบเสมือนจักรวาล สี่เหลี่ยมด้านในวงกลมเปรียบเป็นเขาพระสุเมรุ เป็นการประกอบกันของสี สีที่แตกกระเป็ดกระจายออกจากจุดกึ่งกลาง สีเกิดความเลื่อมพราย คติความเชื่อในพระพุทธศาสนามายาคติ

4.3 ขั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและลวดลายสถาปัตยกรรมไทยกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี วัดอรุณฯ แผนผังไตรภูมิจักรวาล ความสำนักเชิงประวัติศาสตร์สู่บริบทวัฒนธรรมต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด

ภาพที่ 81 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ชื่อผลงาน: หิมพานต์ในย่อมุม

ขนาด: 200x200 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2563

การสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ในขั้นที่ 5

“ชมพู่ทวิป” ก็คือระบบสุริยะจักรวาลของเรา ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์โลก โดยทวิปที่เหลือทั้ง 3 ก็คือระบบจักรวาลย่อย ที่เป็นสมาชิกของจักรวาลไตรภูมิ และเป็นที่อยู่ของมนุษย์ในโลกอื่น ๆ

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ขั้นที่ 5

ⓐ Elements of art ทัศนธาตุ	ⓐ princip of design หลักการออกแบบ	ⓐ physical materials สื่อ/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี เส้น รูปร่าง/รูปทรง ที่ว่าง แสง น้ำหนัก พื้นผิว	Pattern/รูปแบบ Emphasis/การเน้น Proportion/สัดส่วน Balance/สมดุล Unity and variety/เอกภาพ และความหลากหลาย Repetition/การซ้ำ Harmony/ความกลมกลืน	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ดินสอพอง ไม้ ขนาด 200x200 ซม. ติดตั้งบนผนัง

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ รูปทรงกลม จำนวน 1 ชิ้น โดยติดตั้งบนผนัง

1.2 สีสีมีความสด แวววาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันและอนาคต

1.3 สัดส่วนของชิ้นงานมีความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน มีจุดสีเต็มรูปทรงวงกลมหลัก เป็นระนาบของสีที่เรียงตัวตามระเบียบแบบแผน คล้ายลายกระเบื้อง

1.4 ผลงานเป็นโครงสร้าง ทรงเรขาคณิต วงกลม หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ลงบนดินสอพองที่เป็นรูปทรงย่อยหลากหลายสี เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกันกับรัศมีวงกลมส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อระหว่างจุดศูนย์กลาง ไปยังเส้นรอบวง มีโครงสร้างเป็นโทนเย็น สีเหลือง สีฟ้า น้ำเงินเป็นหลัก แสงจะเกิดจากสีเหลืองที่สว่างกระจายตัวรอบรัศมี น้ำหนักเข้มเกิดจากสีน้ำเงินทำให้เกิดมิติในงาน จังหวะของหยดสีมีการเรียงตัวต่อเนื่องกัน ในลักษณะสม่ำเสมอ โดยใช้น้ำหนัก สี ความถี่ ระยะห่างและทิศทางที่เหมือนกัน ทำให้เห็นภาพที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีจุดสีรูปทรงสี่เหลี่ยมอยู่ด้านในเรียงต่อกัน ในช่องมีรูปทรงที่เกิดจากการควมคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีที่ลักษณะและขนาดแตกต่างกัน ตามรูปทรงโครงสร้างย่อย

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย “ชมพูทวีป” ในบริบทใหม่ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมราชวรากรม และลวดลายสถาปัตยกรรมจากกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสีเป็น มุมมอง แบบ bird's eye view เป็นภาพในลักษณะการมองจากที่สูงลงมาที่ต่ำ โดยจัดสัดส่วนให้เป็น เอกภาพทำให้ดูสมดุลในภาพรวม ด้วยรูปทรงย่อยสี่เหลี่ยมที่เด่นกึ่งกลางรัศมี ขนาดและองค์ประกอบสี หยดสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ กัน ให้มีความสัมพันธ์กับรูปทรงกลมภายนอก โดยที่ ขนาดลักษณะของสีที่คล้ายกัน ไม่แตกต่างกันมาก สื่อสารด้วยแนวคิดเดียวกัน สีที่เกิดจากการซ้ำกัน ช่วยให้ภาพรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีจุดรวมสายตา ที่เกิดจากรัศมีวงกลม การจัดวางแบบไม่สม่ำเสมอ ไม่มี รูปแบบที่คาดเดาได้ จังหวะที่ไม่คุ้นเคย สร้างความตื่นเต้น

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงกลม 200x200 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ชั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีสดใสหลากหลายสี ระยิบระยับ เลื่อมพราย กระจายตัวดูสับสนวุ่นวาย จากระศมีกึ่งกลาง เรียงต่อกัน บ้างก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบวงกลมใหญ่และรูปทรงย่อยที่หลากหลาย แต่รูปทรงหลักคือ แบบย่อมุมด้านข้าง ลักษณะ การมองไปในที่สูง หรือเป็นรูปทรงคล้ายพีระมิด

4.2 ชั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพวงกลมขนาดใหญ่เปรียบเสมือนจักรวาล สีเหลี่ยมด้าน ในวงกลมเปรียบเป็นเขาพระสุเมรุ เป็นการประกอบกันของสี สีที่แตกกระเป็ดกระจายออกจากจุดกึ่งกลาง สีเกิดความเลื่อมพราย คติความเชื่อในพระพุทธศาสนา และ มายาคติ

4.3 ชั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและลวดลายสถาปัตยกรรมไทยกระเบื้อง เคลือบสีและประดับกระจกสี วัดอรุณราชวราราม แผนผังไตรภูมิจักรวาล ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์ สู่บริบททางวัฒนธรรมอันเป็นต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด

ภาพที่ 82 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5

ชื่อผลงาน: ชมพูทวีป

ขนาด: 200x200 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2563

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ในชิ้นที่ 6 “จักรวาลแห่งสี”

ได้รับแรงบันดาลใจมาจาก เจดีย์ หมายถึงสิ่งก่อสร้างหรือสิ่งของที่สร้างขึ้น เพื่อเป็นที่ระลึกถึงและเคารพบูชา สำหรับประเทศไทย คำว่า สถูป และ เจดีย์ เรามักรวมเรียกว่า “สถูปเจดีย์” หรือ “เจดีย์” มีความหมายเฉพาะถึงสิ่งก่อสร้างในพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิ หรือเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูป หรือเพื่อเป็นที่ระลึก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสมัยหลังลงมาคงมีการสร้างสถานที่เพื่อ

บรรจุกฎีธาตุดู และเพื่อเคารพบูชาพระลัทธิถึงพร้อมกันไปด้วย¹ เปรียบเสมือนการเกิดขึ้นและดับลงตามวัฏจักร

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

Ⓜ Elements of art ทัศนธาตุ	Ⓜ princip of design หลักการออกแบบ	Ⓜ physical materials สื่อ/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง
สี	Pattern/รูปแบบ	สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก
เส้น	Emphasis/การเน้น	ดินสอพอง
จุด	Proportion/สัดส่วน	ไม้
รูปร่าง/รูปทรง	Balance/สมดุล	ขนาด 243x243ซม.
ที่ว่าง	Unity and variety/เอกภาพ และความหลากหลาย	ติดตั้งบนผนัง
แสง-เงา	Repetition/การซ้ำ	
น้ำหนักเข้ม-อ่อน	Harmony/ความกลมกลืน	
พื้นผิว	Rhythm /จังหวะ Contrast/ความแตกต่าง	

1. Formal analysis elements of art ลักษณะทางกายภาพ

1.1 ภาพผลงานที่นำมาวิเคราะห์เป็นผลงาน 2 มิติ รูปทรงสี่เหลี่ยม จำนวน 1 ชิ้น โดยติดตั้งบนผนัง

1.2 สีสี่มีความสด แวววาว สีที่แสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันและอนาคต

1.3 สัดส่วนของชิ้นงานมีความสัมพันธ์กับรูปทรงย่อยที่นำมาประกอบเข้าด้วยกัน มีจุดสี่ระยะยิบระยะยับเต็มรูปทรงสี่เหลี่ยมนอกและวงกลมด้านใน จะเห็นสีที่เรียงตัวตามระเบียบแบบแผน ลวดลายต่าง ๆ

1.4 ผลงานเป็นโครงสร้าง ทรงเรขาคณิต สีเหลี่ยม หยอด หยด จุด สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก ลงบนดินสอพองที่เป็นรูปทรงย่อยหลากหลายสี เส้นจะเกิดจากสีที่เรียงต่อกันเป็นระนาบเดียวกัน กับรัศมีวงกลมส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมต่อระหว่างจุดศูนย์กลาง ไปยังเส้นรอบวง มีโครงสร้างเป็นโทนเย็น สีเหลือง สีฟ้า น้ำเงินเป็นหลักและสีแดง เขียว ม่วง ฯลฯ สลับซับซ้อนไปมา แสงจะเกิดจากสีเหลืองที่สว่าง

¹ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **เจดีย์**. เข้าถึงเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2564. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เจดีย์>

กระจายตัวรอบรัศมีด้านในวงกลมสู่รูปทรงสี่เหลี่ยมด้านนอก น้ำหนักเข้มเกิดจาก สีน้ำเงินเรียงติดกับ สีเหลืองที่เป็นแสงทำให้เกิดมิติในงาน มีความลึก จังหวะของหยดสีมีการเรียงตัวต่อเนื่องกัน ในลักษณะ สม่่าเสมอกัน โดยใช้ ขนาด สี ความถี่ ระยะห่างและทิศทางที่เหมือนกันและไม่เหมือนกันเลย ทำให้เห็น ภาพที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

รูปทรงย่อยที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างหลัก มีจุดสีรูปทรงวงกลมอยู่ด้านในเรียงต่อกัน ในช่องมีรูปทรงที่เกิดจากการควบคุม กำหนด รูปทรงของสี มีสีที่ลักษณะและขนาดแตกต่างกัน ตามรูปทรงโครงสร้างขนาดย่อย

2. principles of design การออกแบบ

ต้องการนำเสนอผลงานจิตรกรรมไทย “จักรวาลแห่งสี” โดยจัดสัดส่วนให้เป็นเอกภาพ ทำให้ดูสมดุลในภาพรวม ด้วยรูปแบบการหยดสีที่พวยพุ่งออกจากจุดกำเนิดไปยังทุกทิศทาง จุดกึ่งกลาง รัศมี ขนาดและองค์ประกอบสีหยดสีกระจายอยู่ทั่วทั้งภาพในปริมาณเท่า ๆ กัน ให้ความสัมพันธ์กันกับ รูปทรงกลมภายนอก โดยที่ขนาดลักษณะของสีที่คล้ายกัน ไม่แตกต่างกันมาก สื่อสารด้วยแนวคิดเดียวกัน สีที่เกิดจากการซ้ำกัน ช่วยให้ภาพรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีจุดรวมสายตาที่เกิดจากรัศมีวงกลม การจัดวาง แบบไม่สม่่าเสมอ ไม่มีรูปแบบที่คาดเดาได้ จังหวะที่ไม่คุ้นเคย สร้างความตื่นเต้น

3. physical materials สี/วัสดุ/ขนาด/ที่ตั้ง

หยอด หยด จุด สีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจกลงบนดินสอพอง รูปทรงกลม 200x200 เซนติเมตร

4. เนื้อหา content analysis

4.1 ขั้นที่ 1 เห็นอะไร ผลงานจิตรกรรมนามธรรม จุดสี มีสีสดใสหลากหลายสี ระบายประยัพ เลื่อมพราย กระจายตัวเรียงตามแบบแผนมีระเบียบและดูซับซ้อนวุ่นวาย จากรัศมีกึ่งกลาง เรียงต่อกัน บ้างก็อยู่กันเป็นกลุ่ม อยู่ในกรอบวงกลมกระจายตัวออกด้วยรูปทรงย่อยที่หลากหลาย แต่ รูปทรงหลักคือ สีเหลี่ยมจัตุรัส

4.2 ขั้นที่ 2 เข้าใจอะไร ภาพวงกลมขนาดใหญ่เปรียบเสมือนจักรวาล วงกลมด้าน ในสี่เหลี่ยมเปรียบเสมือนการเกิดใหม่ ของธรรมชาติด้วยมนุษย์สรรสร้าง เป็นการประกอบกันของสี สีที่แตกกระเป็ดกระจายออกจากจุดกึ่งกลาง สีเกิดความเลื่อมพราย

4.3 ขั้นที่ 3 (บริบทแวดล้อม) ศิลปกรรมและลวดลายสถาปัตยกรรมไทยกระเบื้อง เคลือบสีและประดับกระจกสี วัดอรุณราชวราราม แผนผังไตรภูมิจักรวาล ความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์ สู่บริบทวัฒนธรรมต้นกำเนิดและการเชื่อมโยงทางความคิด คติความเชื่อในพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 83 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6

ชื่อผลงาน: จักรวาลแห่งสี

ขนาด: 243x243 ซม.

เทคนิค: สีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจก, ดินสอพอง

ปีที่สร้าง: 2564

สรุปการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ “สีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย

ผลงานวิทยานิพนธ์ “สีสันเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” สร้างสรรค์ขึ้นทั้งหมดจำนวน 6 ผลงานจากการศึกษาทดลองสีเพ้นท์แก้วเพ้นท์กระจกที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสี ลวดลายสถาปัตยกรรมที่มีการประดับกระเบื้องเคลือบสีและการประดับกระจกสี ทำให้เกิดความสนใจ นำไปสู่การศึกษาโบราณสถานและมรดกทางพหุวัฒนธรรม ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 เป็นผลงานที่พัฒนามาจากผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ด้วยแรงบันดาลใจจากลายผ้าพระบาทพระพุทธรูปไสยาสน์ ที่มีเรื่องราวพุทธประวัติ ซึ่งเป็นเรื่องราวความเชื่อจากไตรภูมิและยังมีการทดลองรูปทรงย่อยและลายละเอียดย่อยของสีในรูปแบบต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากผลงานชิ้นนี้

งานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2, 3, 4, 5 เป็นผลงาน ชุด “อรุณ” จำนวน 4 ชิ้น เป็นทรงกลมเรียบ ตั้งปางประจำทิศแทนทิศทวีปทั้ง 4 ได้แรงบันดาลใจมาจากสถาปัตยกรรมพระปรางค์วัดอรุณอันดงาม ทั้งทางรูปแบบและลวดลายอันเป็นเอกลักษณ์ ความเชื่อจากจักรวาลไตรภูมิ มาเป็นต้นแบบจนนำมาสู่ การประยุกต์และสร้างสรรค์ชิ้นใหม่เฉพาะตน โดยการ หยอด หยด จุด สี พื้นท์ แก้ว พื้นท์กระจก ลงบนดินสอพองที่น่าเสนอสีสัน ลวดลายจิ้งหะเคลื่อนไหวของสี ในบริบทใหม่ สีที่มีความเลื่อมพราย ระยิบระยับ กรรมวิธีเหล่านี้ ถูกบรรจุ สร้างอย่างพิถีพิถัน เพื่อถ่ายทอดถึงความงดงามอันทรงคุณค่า จากสถาปัตยกรรมประดับลวดลายกระเบื้องเคลือบสีและประดับกระจกสี อีกทั้งได้เรียนรู้บริบททาง วัฒนธรรมต้นกำเนิด ศึกษาอดีตเชื่อมโยงความคิดของช่างโบราณที่มีความละเอียดอ่อนและงดงาม อย่างยิ่ง ด้วยรูปแบบลวดลายเหล่านี้ นำมาซึ่งผลงานในชิ้นที่ 2 “ดอกไม้ไฟ” ที่ถ่ายทอดเป็นรูปทรง ของสีที่เกิดจากการระเบิดแตกกระจาย จากรศมีกึ่งกลางเปรียบเสมือน “ธรรมจักร” ที่หมายถึงสิ่งที่ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนดำเนินต่อไปนั่นเอง ผลงานชิ้นที่ 3 “อรุณ” แสดงให้เห็นถึงแผนผังมุมสูงของ วัดอรุณ ผลงานชิ้นที่ 4 “หิมพานต์” ในย่อมุม แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการสร้างสรรค์ “ป่าหิมพานต์” ในบริบทใหม่จากจินตนาการ ความคิด ความเชื่อในแบบตนเอง ผลงานการสร้างสรรค์ชิ้นที่ 5 “ชมพูทวีป” แสดงให้เห็นถึงระบบสุริยะของเรา ที่อยู่อาศัยของมนุษย์โลกซึ่งดำรงอยู่ท่ามกลางแม่น้ำสีทันดรสมุทร จะเห็นได้ว่า ผลงานทั้ง 4 ชิ้นนี้ สร้างสรรค์ขึ้นด้วยรูปทรงและขนาดที่คล้ายคลึง เพื่อสร้างความสมดุล ในผลงานและเนื้อหาอันเป็นภาพรวม ด้วยรูปแบบย่อยในรายละเอียดของสีโดดเด่น และสัญลักษณ์ที่ แตกต่างกันไปตามบริบทซึ่งทั้งหมดนี้แทนความหมายในเรื่องเดียวกัน นั่นคือคติความเชื่อในอุดมคติ ผลงานชิ้นที่ 6 “จักรวาลแห่งสี” เป็นผลงานที่เติมเต็มความสมบูรณ์ให้กับผลงานทุกชิ้น เป็นผลงานที่ คิด วิเคราะห์ ทดลอง พัฒนาและแก้ปัญหาเพื่อให้เกิด รูปแบบสีที่พวยพุ่งออกจากจุดกำเนิดไปยัง ทุกทิศทางที่กระจายตัวเรียงกันสลับซับซ้อนกันเห็นถึงความเคลื่อนไหวของสีอย่างมีพลังเปรียบเสมือน การเจริญเติบโตในทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลและยั่งยืน ความเชื่อเหล่านี้นำมาสู่การแสดงออกผ่านที่สะท้อน ให้เห็นถึงจินตนาการ ความทรงจำ เชื่อมโยงทางความคิดและความสำนึกเชิงประวัติศาสตร์ในงาน ศิลปกรรมไทยสมัยก่อน สิ่งเหล่านี้ได้ถ่ายทอดไปยังผลงาน ที่มีความเป็นจิตรกรรมไทยร่วมสมัยทั้งนี้ เพราะเราอยู่ ณ ปลายทางของการถ่ายทอดความคิดและแสดงออกถึงความเป็นปัจจุบันได้มากที่สุด

บทที่ 5

บทสรุป

สี เป็นสาระสำคัญของการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ “สีเส้นเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทย” เป็น “สีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจก” ที่มีความแวววาว สดใส ดูมีชีวิตชีวา เป็นสีที่ถูกพัฒนาหมายรวมถึงเป็นเหมือนนวัตกรรมทางเคมีวิทยาศาสตร์ เป็นสีที่มีพื้นผิวคล้ายกระจก ข้าพเจ้ามีความประทับใจในตัวเทคนิคสีเป็นอย่างมากจึงได้หยิบยืมต่อยอดและได้ศึกษาทำความเข้าใจทางเทคนิคและทดลอง คิดค้นจนเทคนิคมีความคงทน แข็งแรง โดยใช้วัสดุดิบโบราณอย่างดินสอพองผสมกาวเป็นตัวรองรับ แล้วหยดสีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจก ซึ่งเป็นสีที่มีความเป็นอิสระมีความลื่นไหลตามธรรมชาติ (ถ้าไม่เกิดการควบคุม) คุณลักษณะดังกล่าวแสดงถึงคุณค่าและเอกลักษณ์ จากการใช้สีเป็น “เครื่องมือ” หรือ “สื่อ” กลายเป็น “เนื้อหา” และ “สาระ” ของผลงาน

โดยผลงานวิทยานิพนธ์สีเส้นเลื่อมพรายจากลวดลายประดับไทยมีความประทับใจในวัสดุ “สีพื้นที่แก้วพื้นที่กระจก” ผ่านมุมมองของเรื่องราวจากไตรภูมิที่เป็นคติความเชื่อให้กับงานศิลปกรรมไทย และสถาปัตยกรรมไทยอย่างเช่น ลวดลายประดับกระเบื้องเคลือบเขียนสีและประดับกระจกสี จากแรงบันดาลใจและความรู้สึกเหล่านี้ได้ถูกกลั่นกรองเป็นแนวความคิดตลอดจนก่อให้เกิดการวิเคราะห์ถึงรูปแบบ โครงสร้างของสี องค์ประกอบ ฯลฯ อันนำมาซึ่งกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ด้วยกรรมวิธีการ หยอด หยด จุด สีเป็นรูปแบบ 2 มิติ จำนวน 6 ชั้น ประกอบไปด้วยรูปทรงผลงานที่แสดงถึงโครงสร้างของสีประกอบร่างเป็นรูปทรงคติความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม มีขนาดและบริบทที่แตกต่างกัน ทำให้ได้มองเห็นถึงข้อดี รวมไปถึงข้อบกพร่องและปัญหาอย่างไรก็ดีสิ่งเหล่านี้ นับว่าเป็นหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาศึกษาและเรียนรู้ที่จะแก้ไขในสิ่งต่าง ๆ เพื่อค้นหาความลงตัวและความสมบูรณ์สู่ผลงานสร้างสรรค์ชุดต่อไป

รายการอ้างอิง

- เจตนา นาควัชร. (2561). "เศษซากโบราณสถานกับความเปંગานของศิลปะ." ใน **อดีต ตัวตน กับ ความจริงแท้ของชาติพันธุ์ ศิลปะ และโบราณคดี**. สรุกันต์ โตสมบุญ และอรพินท์ คำสอน, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ไทยโพสต์. (2563). **สืบสานพุทธศิลป์สถาปัตยกรรม "วัดอรุณ" ทรงคุณค่าผ่านหนังสือ**. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/62450>
- พิบูล ไวจิตรกรรม. (2561). **ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ฉบับนักศึกษา**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายธุรกิจ มัลติมีเดียเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (ม.ป.ป.). **ย่อเก็จ-ย่อมุม: ความคิดที่แตกต่างกัน**. เข้าถึงได้จาก http://www.icomosthai.org/m_news/piset2.htm
- ภูซงค์ จันทวิช. (2551). **เครื่องถ้วยเบญจรงค์: เครื่องถ้วยในเมืองไทย**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- มนุษย์ไฟฟ้า. (ม.ป.ป.). **Stained Glass ศิลปะบนกระจกแก้ว**. เข้าถึงได้จาก <https://www.bareo-isys.com/service/art-culture/stained-glass-ศิลปะบนกระจกแก้ว/>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ก). **งานกระจกสี**. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/งานกระจกสี>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ข). **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม**. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/พระศรีรัตนเจดีย์>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ค). **วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร**. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/พระปรางค์วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564ง). **เจดีย์**. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เจดีย์>
- วิรัญญา ดวงรัตน์. (2558). **คติไตรภูมิในจิตรกรรมไทยร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เศรษฐมนันต์ กาญจนกุล. (2555). **ศิลปะประดับกระจกเพื่ออาชีพ**. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.
- สมใจ นิมเล็ก. (2556). **เหตุใดสถาปัตยกรรมไทยจึงมีการ "ย่อมุม"**. เข้าถึงได้จาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_38673
- สุขใจ ดอท คอม. (2558). **สมุดภาพไตรภูมิฉบับกรุงธนบุรี**. เข้าถึงได้จาก <http://www.sookjai.com/index.php?topic=163043.0>
- สุรพล ดำริห์กุล. (2542). **มรดกช่างศิลป์ไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย.

อิทธิพล ตั้งโฉลก. (2550). **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Matichon Academy. (2562). **พระพุทธไสยาส วัดโพธิ์ กับมงคล 108 ประการที่ฝ่าพระบาท**.
เข้าถึงได้จาก [https://www.matichonacademy.com/tour-story/พระพุทธไสยาส-
วัดโพธิ์-กั](https://www.matichonacademy.com/tour-story/พระพุทธไสยาส-วัดโพธิ์-กั)

Natowatt. (2563). **วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร**. เข้าถึงได้จาก
https://th.wikipedia.org/wiki/ไฟล์:วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร_004.jpg

River City Bangkok. (2559). **ขามเบญจรงค์ลายเทพนมรสิงห์**. เข้าถึงได้จาก [https://www.
facebook.com/RiverCityBangkok/posts/811586815637957/](https://www.facebook.com/RiverCityBangkok/posts/811586815637957/)

Sanook. (2559). **งดงาม..ตั้งตงมนต์ "6 พระอรามหลวง" ในสมัยรัชกาลที่ 5**. เข้าถึงได้จาก
<https://www.sanook.com/travel/1401033/>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ราชวุธ คุรุวงศ์วัฒนา
วัน เดือน ปี เกิด	29 พฤศจิกายน 2536
สถานที่เกิด	สงขลา
วุฒิการศึกษา	โรงเรียนวัดโคกสมานคุณ โรงเรียนพัฒนศึกษา โรงเรียนห้วยไทร โรงเรียนปากพูน วิทยาลัยช่างศิลป์นครศรีธรรมราช คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	191 หมู่ 4 ต.ปากพูน อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000
ผลงานตีพิมพ์	นิทรรศการ "noir"แสดงผลงานนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย คณะ จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ณหอศิลป์ บรมราชกุมารี -ร่วมแสดงจิตรกรรมเอเชียพลัส ครั้งที่ 8 หัวข้อ"ทัศนียภาพแห่งสากล" -ร่วมแสดงการประกวดจิตรกรรมร่วมสมัยพานาโซนิก ครั้งที่ 20 ภายใต้ แนวคิด "สร้างสรรค์เพื่อความสมบูรณ์ของชีวิต" -ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปกรรมช่างเผือกครั้งที่ 8 "รื่นเริง เถลิงศก" -นิทรรศการศิลปนิพนธ์ " อีหยัง E-YOUNG " ประจำปี 2562 โดยนักศึกษา ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลป์ไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร -นิทรรศการศิลปนิพนธ์ " อีหยัง E-YOUNG II " ประจำปี 2562 โดย นักศึกษาปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลป์ไทย คณะ จิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รางวัลที่ได้รับ	รางวัลสนับสนุนศิลปินรุ่นเยาว์ การประกวดศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่น เยาว์ ครั้งที่ 35